

MARKLAND COLLEGE

Door fusies gegroeid naar een moderne scholengemeenschap

Door C. van Caulil

Een uitgave van het Markland College Oudenbosch/Zevenbergen 2013

INHOUD

Ter inleiding	4
De congregaties	5
De HBS Thomas More	8
De Pastoor Hellemons MAVO	20
De Paus Pius XII MAVO	28
Eerdere fusiepogingen	34
De 'fusie 1991'	40
Het Thomas More College (1991-1996)	52
De Katholieke Technische School St. Jozef (KTS)	56
De Nieuwenbosch	64
De Catharina MAVO	72
De 'fusie 1996'	78
Het Markland College (1996-2006)	90
Culturele vorming, een sterk punt	104
Het oordeel van leerlingen	112
De cirkel is rond	114
Tot 2021!	116
Noten	118
Bijlage 1 Marklandertjes	122

Ter inleiding

Het Markland College Oudenbosch/Zevenbergen is het resultaat van enkele fusies. De gevolgen daarvan zijn nog lange tijd merkbaar geweest. Door het College van Bestuur van de school werd mij gevraagd om aandacht te besteden aan de (voor) geschiedenis van het Markland College. Dit resulteerde in een onderzoek naar de historische wortels van deze fusieschool, waarbij vooral aandacht is besteed aan het doorzichtig maken van de fusieprocessen die uiteindelijk tot het ontstaan van deze scholengemeenschap hebben geleid.

Dankbaar ben ik voor de hulp die mij door een aantal (oud)personeelsleden en anderszins bij de school betrokkenen is geboden. De meesten worden in het boek met naam genoemd.

Soms wordt een publicatie door de tijd achterhaald. Inmiddels heeft er binnen het Markland College namelijk een defusie plaatsgevonden, doordat de school in Zevenbergen zelfstandig is geworden. En daarmee is de cirkel rond. Wellicht dat in de toekomst dit proces ook aan een historisch onderzoek onderworpen wordt.

Moge het boek u, lezer, veel 'lering en vermaak' bieden.

Oudenbosch 2013

C. van Caulil

De congregaties

Per 1 augustus 1996 ging in Oudenbosch en Zevenbergen het Markland College, een scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs, van start. De school kan bogen op een rijke geschiedenis, die gevormd wordt door scholen voor vmbo, havo en vwo uit de eerder genoemde plaatsen. De gebruikte namen gelden voor de huidige onderwijssoorten. In het verleden waren dat scholen voor bijvoorbeeld nijverheidsonderwijs, ulo en hbs.

In de jaren twintig van de vorige eeuw gaven de Broeders van Saint Louis en de Zusters van Sint Anna al een vorm van ulo-onderwijs aan kinderen die op hun internaten zaten. De broeders stelden hun ULO-school al spoedig open voor externe leerlingen uit Oudenbosch en later uit de regio. De Eerwaarde Zusters hebben hun ULO-school wat langer exclusief gehouden voor hun internaat, ook wel pensionaat genoemd.

Eigenlijk waren de uloscholen geen echte vormen van voortgezet onderwijs. De naam zegt het al: Uitgebreid Lager Onderwijs. Pas na de Tweede Wereldoorlog sloegen de twee congregaties hun vleugels op het gebied van het middelbaar onderwijs uit. De zusters probeerden zo lang mogelijk hun onderwijsactiviteiten in Oudenbosch binnen de muren van Sint Anna te geven, maar Saint Louis bouwde zijn onderwijslocaties buiten het klooster aan de oostzijde van de spoorlijn. Dat had consequenties voor de interne leerlingen die steeds meer vrijheid genoten.

Oudenbosch werd in die eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog HET onderwijscentrum van West-Brabant. Duidelijk is wel dat dit centrum schatplichtig is aan de twee religieuze congregaties.

Om het belang van het onderwijs voor Oudenbosch te behouden werden reeds in 1967 en ook in 1972 nog voorzichtige pogingen ondernomen om te komen tot samenwerkingsverbanden. Het zijn vooral overheidsmaatregelen op het gebied van de financiering die de aanzet gaven tot fusie-overleg. Blijkbaar waren er toen nog geen bedreigingen voor het voortbestaan van de Oudenbossche scholen voor voortgezet onderwijs.

Dat was wel het geval midden jaren tachtig. Het ontstaan van het Markland College in 1996 is dan ook begonnen in 1985 met de voorbereiding van de 'fusie 1991'.

Voorafgaande aan de beschrijving van de fusievoorbereidingen worden karakteristieken gegeven van de scholen die bij de fusies direct of indirect betrokken waren. De hoeveelheid tekst die aan de geschiedenis van de verschillende scholen is besteed, is afhankelijk van de beschikbare informatie die bij de ene school uitgebreider was dan bij de andere.

Het Markland College is in feite de resultante van vier scholen, elk met een eigen geschiedenis, bestuur, personeelsbestand, leerlingen, tradities en schoolsfeer. De kwantitatief grootste component was het Thomas More College (TMC). Het was vanaf 1968 (de invoering van de Mammoetwet) al een scholengemeenschap van havo en vwo. De twee Oudenbossche MAVO's fuseerden in 1991 met het TMC. Dat waren de Pastoor Hellemons-MAVO (de Hellemons) en de Paus Pius XII-MAVO (de Pius).¹ In 1970 was de Hellemons uitgebreid met de Sint Maarten MAVO uit Oud Gastel.

Bij de vorming van het Markland College in 1996 werd de scholengemeenschap uit 1991 uitgebreid met twee opleidingen voor het voorbereidend beroepsonderwijs (vbo) uit Oudenbosch: de Katholieke Technische School

St. Jozef (de KTS) en De Nieuwenbosch, school voor lager huishoud- en nijverheidsonderwijs (lhno). Die school was onder de naam van Sint Agnes in 1989 gefuseerd met Sint Elisabeth, de huishoudschool uit Zevenbergen. Bij die fusie van het Markland College werd ook de Catharina-MAVO (de Catharina) uit Zevenbergen betrokken. Aldus ontstond er per 1 augustus 1996 een brede scholengemeenschap van vbo, mavo, havo en vwo, in 1998 uitgebreid met een gymnasiumopleiding.

Naast een beknopte geschiedenis van de fuserende scholen wordt vooral aandacht besteed aan de beschrijvingen van de voorbereidingen om tot een nieuwe school te komen. Sleutelwoorden daarbij waren 'integratie', 'werkgelegenheid' en 'schoolcultuur'.

Die komen ook aan bod in het slot, waar de eerste tien jaren van het Markland College worden getypeerd. Dan gaat het vooral om de integratie van de verschillende schoolculturen. Het is een poging een antwoord te vinden op de vraag: hoe kun je naar buiten uitdragen dat je één school bent? Van Dale omschrijft 'fusie' onder meer als ineensmelting van partijen, volksgroepen, geslachten e.d.; in het bijzonder een samensmelting van verschillende ondernemingen. De begrippen 'ineensmelting' en 'samensmelting' impliceren, dat er een nieuwe eenheid ontstaat. Mogelijk kan dat aan het slot geconcludeerd worden.

DE HBS THOMAS MORE

De HBS Thomas More

Al in 1920 is er door het congregatiebestuur van Saint Louis gesproken over de oprichting van een HBS. Dat het toen niet doorgedaan is, heeft twee redenen. Zoals veel broedercongregaties beschikte Saint Louis in de eerste helft van de twintigste eeuw over te weinig bevoegde religieuze leerkrachten voor het voortgezet onderwijs. Die zouden er op korte termijn ook niet komen, want voor een studie van een middelbare akte moest men bij de Katholieke Leergangen in Tilburg zijn of de Katholieke Universiteit in

Nijmegen. Dat zou betekenen dat de vaak jonge broeders de beschermde veiligheid van het klooster moesten verlaten. Het congregatiebestuur was bang om daarmee de broeders bloot te stellen aan stadse verleidingen. Daar kwam bij dat de Leergangen niet voor alle vakken een opleiding boden die de gewenste bevoegdheid tot resultaat had. Wezenlijker was het bezwaar van het bestuur, dat de hbs als opleiding te materialistisch zou zijn. Dat had te maken met de grote aandacht in die opleiding voor de exacte vakken.

De eerste examenklas van de HBS in 1960.
(Fotocollectie Markland College)

Maatschappijwetenschappen en levensbeschouwelijke aspecten kwamen daarbij nauwelijks aan bod.

Daarnaast vonden de broeders dat de hbs2 te 'deftig' was. Saint Louis richtte zich hoofdzakelijk op de arbeiders- en middenklasse. Joos van Vugt formuleert het in zijn boek *Broeders in de katholieke beweging* aldus: 'Mulo en handelonderwijs hadden meer verwantschap met het lager onderwijs en waren daarom meer vertrouwd'.³

Na de Tweede Wereldoorlog werd er landelijk in katholieke kring heel anders gedacht over de hbs. Een sterke stimulans tot het oprichten van HBS'en ging uit van het Katholiek Pedagogisch Centrum (KPC). Dat zorgde ervoor dat begin van de jaren vijftig van de vorige eeuw bij het congregatiebestuur van Saint Louis opnieuw het plan rees te starten met een hbs-opleiding. Saint Louis beschikte inmiddels over voldoende bevoegde leerkrachten. Een aantal broeders studeerde nog of had gestudeerd aan een Nederlandse universiteit of aan de Katholieke Leergangen. Sommigen van hen gaven les aan de Oudenbossche jongenskweekschool Saint Jean Baptist de la Salle en die konden zo ingezet worden voor de HBS. Het was in een tijd dat de religieuze instellingen nog graag het heft in eigen hand wilden houden.

Een andere reden om toen een HBS te beginnen was, dat de broeders nu wel vonden dat een dergelijke middelbare school de status van de congregatie verhoogde.⁴ Daarnaast was de hbs een geschikte vooropleiding voor toekomstige broeder-onderwijzers aan de lagere school. De eerste twee jaren van de kweekschoolopleiding waren eigenlijk bestemd voor jongens met een ulo-diploma. Die hadden dan na klas 1 en 2 van de kweekschool eigenlijk een hbs-diploma. Daarna volgde pas de opleiding tot onderwijzer.

Het congregatiebestuur beoogde vooral talentvolle middelbare scholieren te inspireren broeder van Saint Louis te worden. De concurrentie van leken-leerkrachten werd namelijk steeds groter.

Op 4 februari 1955 werd door het congregatiebestuur het principebesluit genomen tot de stichting van een interne HBS in de gebouwen van het klooster. De nieuwe opleiding was in principe gekoppeld aan het internaat. Slechts in beperkte mate werden leerlingen uit Oudenbosch en directe omgeving toegelaten.

De eerste directeur van de HBS rechts broeder Nolascus (Th. ten Bensel) en de eerste rector van het Thomas More College L. Achterberg. Ten Bensel draagt een speelse steek: het teken van de heerser. (Fotocollectie Markland College)

Omdat het hier bijzonder onderwijs⁵ betrof, moest de bisschop zijn toestemming geven. Dat deed mgr. Jos. Baeten, de bisschop van Breda. Ook het RK Centraal Bureau voor Onderwijs en Opvoeding te Den Haag werd verzocht om goedkeuring. Die werd in november 1955 verkregen. Bij het departement van Onderwijs en Wetenschappen werd in september 1955 een aanvraag voor de oprichting van een HBS ingediend.

De volgende stap was te besluiten om zelfstandig het beheer over de school uit te oefenen, of aan te sluiten bij een ander schoolbestuur. Zo werden bijvoorbeeld het Norbertus College en Gertrudis College uit Roosendaal bestuurd door Ons Middelbaar Onderwijs (OMO), een ervaren en groot schoolbestuur. Toch werd na uitvoerig beraad besloten het beheer van de Oudenbossche HBS in eigen handen te houden. Het is duidelijk dat de broeders hun greep op het onderwijs aan hun scholen wilden blijven behouden. De daaraan verbonden nadelen, zoals een duurdere exploitatie en mindere kennis van zaken en ervaring om een middelbare school te besturen, werden voor lief genomen. Daarom werd ook steun gezocht en ontvangen van het Centraal Bureau.

Met OMO werd getracht tot overeenstemming te komen over het wervingsgebied. Voor het Norbertus College was de stichting van een HBS in Oudenbosch namelijk een adering. Daardoor zouden zowat 100 interne leerlingen van het convict Sainte Marie in Roosendaal, die de hbs-opleiding op het Norbertus volgden, naar Oudenbosch verhuizen.

In februari 1956 werd afgesproken in verschillende kranten en tijdschriften advertenties te plaatsen waarin melding gedaan werd van de nieuwe HBS bij het internaat Saint Louis. Daarin werd aangegeven dat de kosten voor internaat en opleiding 100 gulden per jaar bedroegen. Voorwaar een fiks bedrag voor die tijd.

Internen en externen

Toen de school op 1 september 1956 startte, was de leiding nog niet goed geregeld. Broeder Nolascus ten Bensel werd de voorlopige directeur. In december 1956 werd broeder Avellinus Pater een tijdje belast met de leiding van de HBS, omdat broeder Nolascus zich moest voorbereiden op zijn ingenieursexamen in Delft. Daarna werd de directeursfunctie vervuld door broeder Bertinus Bot.

De school begon met 83 jongens, voornamelijk internen, verdeeld over drie klassen. Blijkbaar waren niet alle interne leerlingen uit Roosendaal overgekomen. De eerste externen kwamen uit Oudenbosch en directe omgeving. Er waren toen elf docenten aan de school verbonden.

De eerste HBS-docenten

De eerste docenten die les gaven aan de HBS waren hoofdzakelijk geestelijken. Het waren: broeder Nolascus ten Bensel (wiskunde, mechanica en natuurkunde), broeder Adelbertus Kraakman (Nederlands), broeder Avellinus Pater (Engels), J.C. van de Sande (Frans), rector J. Klep (godsdienst), broeder Bernardus de Korver (biologie), broeder Celsus van Hoof (aardrijkskunde), broeder Bertinus Bot (geschiedenis), A. Kop Jansen (tekenen), C.P.J. Hoornick (gymnastiek) en broeder Ephrem Diebels (algebra, goniometrie). De meeste docenten gaven ook les aan de jongenskweekschool Saint Jean Baptiste de la Salle.

In lokalen op de bovenverdieping van de Reginabouw (later het Natuurhistorisch Museum) op het complex Saint Louis werden de lessen gegeven. De lokalen daaronder waren in gebruik bij de ULO-school voor interne leerlingen. Die zouden geleidelijk verhuizen naar Roosendaal, waar in 1956 de Berchmans ULO was gesticht.

Aanvankelijk waren de verhoudingen tussen internen en externen niet zo goed. De internen kregen les in dezelfde lokalen, waarin ze na afloop van de lessen ook moesten studeren. Externen kregen de indruk dat ze bij de gratie van de internen in hun schoolbanken plaats mochten nemen.

Nadat de school in september 1958 de noodgebouwen aan de Beukenlaan betrokken had, werden de verhoudingen genormaliseerd. Voor de internen was voortaan hun 'woonadres' niet meer tevens hun 'studieadres', zoals dat ook gold voor de externen. Michel de Koning, een van de eerste externe leerlingen, beschreef het in het jubileumboek uit 1981 als volgt⁶: 'De H.B.S. kende in de beginjaren een erg heterogene bevolking. Het verschil in mentaliteit tussen een interne leerling uit Chaam of Ulicoten en een externe leerling uit Rucphen was nog niet zo groot. Maar wat te denken van de verschillen tussen een jongen uit Sprundel en uit Amsterdam of iemand uit Leiden en uit Fijnaart. We stonden vaak raar van elkaar te kijken en konden aanvankelijk maar moeilijk wennen aan elkaars taal (dialect). Naar mate de school zich uitbreidde, kwamen ook in de hogere klassen nieuwe

leerlingen binnen. Zij hadden meestal al een gedeeltelijke "carrière" achter de rug, hun verblijf in Oudenbosch betekende niet zelden hun laatste kans op een diploma. De nieuwelingen, die dikwijls relatief ouder waren brachten van hun vorige school ideeën mee die binnen het besloten wereldje van St. Louis hun invloed lieten gelden.'

De benoeming van een leek als tekenleraar in juni 1957 was voor het congregatiebestuur aanleiding te bezien, of er voldoende broeders beschikbaar waren om als docent aan de HBS te werken. Dat waren er steeds minder. Dat betekende dat er steeds meer leken-leerkrachten op de broederscholen benoemd zouden moeten worden. Daarmee zou de invloed van Saint Louis op het onderwijs in Oudenbosch steeds verder afnemen.

Inkijk in de lerarenkamer van de HBS, begin jaren zeventig.
(Fotocollectie Markland College)

Saint Louis gaat naar 'over het spoor'

Intussen werden er plannen gemaakt om de HBS onder te brengen buiten de muren van Saint Louis in houten noodlokalen. Daarmee werd de binding met het internaat ook langzaam aan losgelaten.

Al in juni 1956 was op het gemeentelijke uitbreidingsplan aan de Eikenlaan en Beukenlaan de houtbouw voor de nieuwe HBS geprojecteerd. Het bestuur van Saint Louis stelde grond ter beschikking in huur. Het ging akkoord met de aangewezen locatie. De terbeschikkingstelling geschiedde onder een aantal voorwaarden. Zo mochten de noodlokalen alleen bestemd worden voor de HBS en als in de toekomst nieuwbouw gerealiseerd zou worden, moest het terrein volledig ontruimd opgeleverd worden.

In januari 1958 ging het congregatiebestuur akkoord met de definitieve situatietekening van de noodbouw aan de Beukenlaan. Voor de bouw werd een lening afgesloten van 257.000 gulden. Voor de afbouw en de uitbreiding van de noodlokalen werd later dat jaar nog een bedrag van 110.000 gulden geleend door Saint Louis.

De funderingssleuven zijn in 1955 gegraven voor de houtbouw van de HBS, maar langdurige, hevig regenvol verhinderde dat ze gevuld werden met beton. Achteraan is de Bosschendijk zichtbaar. (Fotocollectie Markland College)

Uit het eerste schoolreglement van de HBS (ongeveer 1960)

1. Wie te laat komt meldt zich bij de directeur of diens plaatsvervanger.
5. Op school en in de omgeving ervan wordt door de leerlingen niet gerookt.
6. De leerlingen moeten zich ordelijk naar school en ordelijk naar huis begeven. Zij mogen zich niet voor het Instituut of het schoolgebouw verzamelen.
7. Hard lopen, luid spreken en fluiten is in de gebouwen verboden.
9. Ramen en radiatorcransen worden niet door de leerlingen geopend of gesloten, tenzij een leraar hiervoor verlof geeft.
12. Zonder goedkeuring van de directeur mogen de leerlingen geen leesboeken, tijdschriften, kranten of andere lectuur mee naar school nemen.
16. De leerlingen zijn verplicht bij de aanvang van elk schooljaar de schoolagenda van de school aan te schaffen.
18. De leerlingen mogen geen lid zijn van welke vereniging ook zonder medeweten van de directeur.
20. Ouders en verzorgers wordt dringend gevraagd met de leraren samen te werken tot het welslagen van de leerling in alle opzichten. Hun wordt verzocht te letten op de regelmaat waarmee de leerling studeert en zonodig hierover te spreken met de directeur. Directeur en leraren verwachten dat hun aanzien en gezag door de ouders of verzorgers te allen tijde wordt gerespecteerd.

Met ingang van het schooljaar 1958-1959 werd de noodbouw betrokken. In het *Mededelingenblad Saint Louis* werd vastgesteld, dat de verschillende scholen van het Instituut geleidelijk aan verplaatst werden naar de andere (de oost-)kant van de spoorlijn. De KTS zat er al. Nu was daar de HBS bijgekomen, samen met de jongens-ULO (1959). In 1966 betrok de pabo een gebouw aan de Pagnevaartweg. Uiteindelijk ontstond zo in het uitbreidingsgebied van de gemeente Oudenbosch een nieuw onderwijscomplex van Saint Louis. Voor de broedersleraren werd een fiets aangeschaft, zodat ze zich wat sneller konden verplaatsen van het Instituut naar de HBS-gebouwen.

Nu het congregatiebestuur bezig was zijn scholen gebouwendijk los te koppelen van de hoofdvestiging aan de Oudenbossche Markt achtte het in 1957 de tijd rijp om zijn scholen onder te brengen in een apart schoolbestuur. Maar om onduidelijke redenen lukte dat echter op dat moment niet. Pas in 1960 droeg de Vereniging Instituut Saint Louis, zoals het congregatiebestuur destijds genoemd werd, haar scholen over aan de Stichting Centraal Schoolbestuur.

De houtbouw met de naam van de school in de punt van de wand.
(Fotocollectie Markland College)

Bij de verhuizing van de HBS naar de houten noodbouw werd ook de naam van de school gewijzigd. De Katholieke HBS heette voortaan Thomas More College. Die naam zal wel bedacht zijn door de directeur broeder Bertinus Bot. Die was in 1955 gepromoveerd op een proefschrift getiteld *Humanisme en Onderwijs in Nederland*.

Zicht op de houtbouw van de HBS Thomas More.
(Fotocollectie Markland College)

Per 1 september 1961 werd drs. L.F. Achterberg benoemd tot onderdirecteur van het TMC. Vanwege het feit dat er nogal wat interne leerlingen de school bezochten, moest Achterberg zijn taken delen met broeder Sigebertus Borghols die directeur van het internaat was. In de praktijk zouden ze allebei fungeren als onderdirecteur, maar Achterberg bekleedde die functie officieel. Met deze constructie bleef de congregatie haar invloed behouden. Het bestuur merkte nog op, dat Achterberg zijn benoeming kon beschouwen als waardering voor 'Uw persoon en Uw werk'.

In een interview in het dagblad De Stem van februari 1967 maakte directeur broeder Ephrem Diebels uitgebreid reclame voor zijn school. Een heel sterk punt van de school was volgens hem de goede sfeer die er in het paviljoen met de noodgebouwen heerste. Dat kwam omdat er 'veel aandacht aan de persoonlijke begeleiding van de leerling' besteed werd. Daarnaast werd modern onderwijs aangeboden en was er veel aandacht voor beroepskeuze. Waar de school ook in uitblonk was, volgens Ephrem, de opvang van de eersteklassers in een zogenaamde brugschool. Daarmee werd in zekere zin al vooruit gelopen op de Mammoetwet. Op het Thomas More College zaten in 1967 zo'n 200 interne leerlingen afkomstig uit het hele land, maar het aantal externen uit Oudenbosch en omgeving groeide gestaag.

Nieuwbouw aan de Eikenlaan

Inmiddels waren er al vier uitbreidingen geweest van de noodbouw. De noodzaak om te komen tot nieuwbouw werd steeds nijpender. Al ver vóór 1956 waren de voorbereidingen voor het realiseren van een nieuwbouw begonnen. Daarbij speelde de congregatie een grote rol. Stukje voor stukje kocht zij kostbare tuindersgrond aan de latere Pagnevaartweg, Eikenlaan en Beukenlaan. Reeds in 1959 waren plannen voor nieuwbouw al klaar, maar pas in 1966 werd er echt vaart achtergezet.

In het kader van de Mammoetwet werd de hbs-opleiding in 1968 vanaf de brugklas gewijzigd in havo en atheneum. Twee jaar eerder was de school gemengd geworden. Met name de havo-afdeling profiteerde in de jaren zeventig van de toeloop van meisjes. Dat ging ten koste van de Oudenbossche MAVO's. Waren er in 1969 op het TMC 607 leerlingen, tien jaar later waren er dat 1.245, dus meer dan verdubbeld.

Het tienjarig bestaan

In februari 1967 vierde het Thomas More College zijn tienjarig bestaan. Er werd een uitgebreid feestprogramma aangeboden. Dat bestond uit een excursie naar Antwerpen waar de film *Oorlog en Vrede* werd bezocht. Verder was er een uitstapje naar de Rotterdamse haven en naar het Evoluon in Eindhoven. In De Nobelaer in Etten-Leur werd door de toneelclub van de school *Romulus de Grote* van Friedrich Dürrenmatt opgevoerd. Het was het begin van een lange traditie. Op het Markland College is die traditie voortgezet in de vorm van musicals. Het feest werd afgesloten met een diner in Saint Louis. Ook dat was een traditie: de broeders pakten breed uit als het om eten en feesten ging. Dat wil zeggen, zolang het aantal broeders van Saint Louis nog op volle sterkte was. Voor de oudere leerlingen was er die week een dansfestijn in het Oudenbossche gemeenschapshuis met muziek van Les Cruches.

De toename van het leerlingenaantal kwam ook door een explosieve groei van het inwonertal van Oudenbosch en omliggende plaatsen. Het gevaar van massaliteit deed zich gevoelen. Gebouwelijk barstte de school uit haar voegen. In januari 1966 werd P.A. Lankhorst uit Zwolle aangesteld als architect voor de nieuwbouw. Voor de broeders was hij geen onbekende, want hij was door hen ook in de arm genomen om de vernieuwing van de gebouwen van het Instituut Saint Louis te doen. Belangrijker was dat hij het Thomas à Kempiscollege in Zwolle gebouwd had en die diende als voorbeeld voor het TMC. Het was een luxueus schoolgebouw. Een dergelijke school bleek in Oudenbosch echter niet te realiseren vanwege de bezuinigingen door het kabinet.

De eerste meisjes in de brugklas van het Thomas More in 1966
(Fotocollectie Markland College)

Nadat het ministerie toestemming gegeven had kon de architect aan het werk gaan. Hij maakte een voorlopig ontwerp met globale kostenberekening en stelde een lokalenplan op met 38 onderwijsruimten. Op basis van dat ontwerp werd vastgesteld dat de beschikbare grond niet voldoende was voor een school met 900 leerlingen. Ook voor latere uitbreidingen was te weinig grond.

Daarvoor wilde het schoolbestuur nog enkele percelen aankopen. Maar het ministerie vond dat daardoor het totale areaal veel te groot zou worden. De beoogde percelen mochten aangekocht worden, mits de andere percelen alleen voor de bouw bestemd werden.

Eerder (juni 1966) was er door het schoolbestuur een bouwfonds in het leven geroepen voor de financiering van niet-subsidiabele kosten van de nieuwbouw. Ongeveer tegelijkertijd kwam de bouwvergunning voor de nieuwe noodlokalen af. Met de plaatsing daarvan werd direct begonnen. Eind 1966 stelde het schoolbestuur een aparte commissie in voor de voorbereiding van de nieuwbouw. In maart 1967 werd door het schoolbestuur een geldlening afgesloten van 79.000 gulden om nog grond aan te kopen voor de nieuwbouw.

Luchtfoto met zicht op de houtbouw van het Thomas More en rechts de KTS. Links onderaan het generalaat van de Broeders van Saint Louis. Links de Beukenlaan. Begin jaren zestig. (Fotocollectie Markland College)

Intussen werd duidelijk dat het ruimtegebrek in de noodlokalen nog steeds nijpend was. Er werd grond gehuurd van het congregatiebestuur voor de plaatsing van vier noodlokalen en een grotere toiletgroep. Ter financiering werd in 1968 een lening aangegaan van 85.000 gulden. Bij de presentatie van het definitieve schetsplan van de nieuwe school in maart 1968 bleek dat er één lokaal meer te realiseren was.

Een tijd lang lag de voorbereiding van de nieuwbouw stil wegens ziekte van de architect. Hij had tot dan toe de voorbereiding alleen gedaan. Daarom werd in het schoolbestuur Th. Kruis benoemd als technische man. Pas drie jaar later (maart 1971) volgde de aanbesteding voor een bedrag van 4,8 miljoen gulden. De bouw werd gegund aan de Firma Korteweg uit Breda. Die werd uitgevoerd in betonskelet met baksteen.

In de zomer van 1971 ging de eerste spade de grond in. Toen al was duidelijk dat de nieuwe school te klein zou zijn voor het aantal te verwachten leerlingen. Daarom

waren zowel de voorzitter van het schoolbestuur broeder Amantius Veel als directeur L. Achterberg maar 'gematigd blij' met het definitieve schetsplan. Nu al werd er rekening mee gehouden dat er meer noodlokalen gebouwd zouden moeten worden. Achterberg: "Het onbevredigende is, dat de school al te klein is voordat we eraan beginnen." In afwachting van de nieuwbouw werden er nog vijf noodlokalen bijgeplaatst. Uiteindelijk werd de school vlak voor de grote vakantie in 1974 ingericht.

De opening in stijl

Aan de opening van de nieuwe school werd uitgebreid aandacht besteed met een feestweek. Op maandagochtend 28 oktober 1974 werd de feestweek traditiegetrouw begonnen met een eucharistieviering in de aula van het nieuwe gebouw, dat daarmee tegelijkertijd ingezegend was.

's Middags werd het gebouw officieel geopend. Brugklasleider broeder Adelbertus Kraakman trad op als ceremoniemeester. Gesproken werd door bestuursvoorzitter broeder Amantius, die veel lof had voor de inmiddels overleden architect P. A. Lankhorst. De officiële openingshandeling werd verricht door de commissaris van de koningin in Noord-Brabant J.D. van der Harten. Daarna voerde de burgemeester van Oudenbosch drs. J. van Casteren over de belangrijke streekfunctie van het Thomas More College. De meeste leerlingen kwamen nu uit Oudenbosch en omgeving.

De feestrede werd uitgesproken door prof. dr. A. van Melsen over de wenselijkheid van katholiek onderwijs. Als laatste sprak rector L. Achterberg. Daarna was er voor de genodigden gelegenheid het gebouw te bezichtigen.

Ten behoeve van de feestweek was er een groots opgezet project over leven en werken van Thomas More. Het doel

maandagmiddag
Aankomst van genodigden
en - in de stromende regen -
van de Commissaris der
Koningin in de provincie
Noord-Brabant, de Heer
J.D. van der Harten,
die het Thomas More College
officieel zal openen.

TMC 023

Fotocollage van de opening van het nieuwe schoolgebouw van het Thomas More College aan de Eikenlaan.
Met geschreven toelichting. Foto uit 1974.
(Fotocollectie Markland College)

was om leerlingen en docenten duidelijk te maken waarom destijds gekozen was voor deze man als patroonheilige en naamgever. In het gebouw was een expositie met kostbare stukken over Thomas More uit het Moreanum, een afdeling van de universiteit van Angers in Frankrijk.

Voor de leerlingen waren allerlei activiteiten georganiseerd. Zo was er een fietsenrally, een film in Fidei et Arti, een Vlaamse Kermis, toneel, dans en een optreden van The Lazy River Jazz Band. Ook was er een recreatieve instuif voor alle afdelingen van de school.

De Wokkel op de binnenplaats van het Markland College.
(Fotocollectie Markland College)

Schoolbestuur, directie en docenten hadden in het kader van de feestelijkheden op vrijdag 1 november een studiedag over de katholiciteit van de school. Op vrijdagavond en zaterdagochtend was er Open Huis voor de Oudenbossche bevolking. Zaterdagmiddag werd er een reünie gehouden voor docenten, oud-docenten, leerlingen en oud-leerlingen. Van de laatste groep waren er 800. Een noviteit was dat er voor kinderen van reünisten opvang geregeld was.

Ook was er traditioneel aandacht voor een goed doel. Dat was de bouw van een meisjes- en jongensinternaat op Borneo.

De Wokkel

Er bestond een regeling dat bij de bouw van overheidsgebouwen, dus ook van scholen, 1 procent van de bouwkosten besteed mocht worden aan een passend kunstwerk bij of in het gebouw. Voor de nieuwbouw van het Thomas More College werd een opdracht daartoe gegeven aan de heer Bruning. Pas in april 1981 werd het kunstwerk geplaatst op het binnenplein van de school en het werd onthuld door de vroegere voorzitter van het schoolbestuur broeder Amantius Veel. De toenmalige voorzitter G. Brugmans sprak de wens uit dat de aanwinst een inspiratiebron zou blijken voor met name de lessen handvaardigheid. Het object kreeg vanwege de vorm de naam 'de Wokkel'. Docente geschiedenis zuster Seraphine Lagerberg had ten behoeve van de onthulling een tekst gemaakt die door brugklasleerlingen werd gezongen.

Héél de brugklas zingt een lied
Bij dit monumentje,
Eindelijk is het dan gelukt
Dank zij één procentje.
De Kunst met groot' of kleine k
Kon hier binnendringen.
'n Tikje feest mag er nu zijn
Vandaar dat wij hier zingen:
REFREIN: tra-la-la....

Hollen, draven rond dit beeld
Is reeds te voorspellen
Daar in pauzes groot en klein
Wij naar buiten snellen.
Zonder dat 't wordt gemerkt
Of er bij ons weet is
Wordt de grondslag van de school
Vanzelf nu esthetisch!
REFREIN

Dank aan deze kunstenaar
Die iets wist te maken
Dat ons vroeg of ook wel laat
In de ziel kan raken!
Heel de club is hier bijeen
De speelplaats liet zich vullen
Omdat wij op deze plek
Een monument onthullen!
REFREIN

DE PASTOOR HELLEMONS MAVO

De Pastoor Hellemons MAVO

Van de ULO naar de MAVO

De vroegste vermelding van de externe 'R.K Bijzondere U.L.O.-school van de Broeders van Saint Louis' stamt uit 1922. Op 1 mei van dat jaar werd de school officieel opgericht. Dat gebeurde door het bestuur van de 'Vereeniging "Instituut St. Louis" te Oudenbosch'. Kort daarna werd de opleiding bisschoppelijk goedgekeurd. Op de school zaten vooral juvenisten, dus broeders in opleiding (internen) naast (externe) leerlingen uit Oudenbosch en omliggende plaatsen.

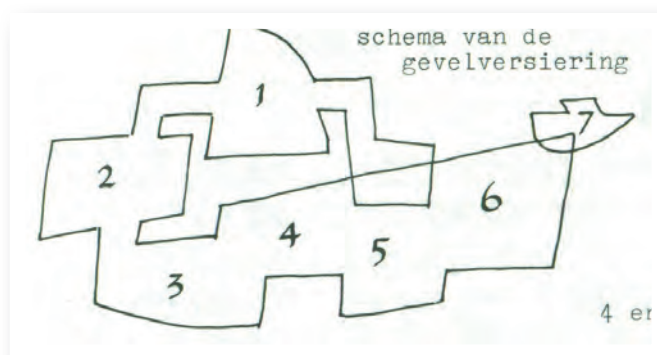
Aanvankelijk waren er problemen met de schoolleiding. Dat kwam omdat de meeste leerlingen een opleiding tot broeder kregen op die school. Op de ULO werd voor de aankomende broeders de basisopleiding verzorgd. Vervolgens konden ze dan op de normaalschool (latere kweekschool) de opleiding tot onderwijzer volgen. Het ging simpel gezegd over de vraag wie er de baas was: het hoofd van de ULO-school of de broeder-directeur van het juvenaat? Na veel gekissebis werd besloten dat het hoofd van de ULO-school ondergeschikt was aan de juvenaat-directeur.

Uit 1926 zijn enkele schoolregels overgeleverd, die iets zeggen over de schoolorganisatie. Opvallend is de regel dat gedurende het eerste lesuur niemand naar de wc mocht. Discipline spreekt ook uit de regel dat in de vestibule en bij het wisselen van de lessen alleen zachtjes gesproken mocht worden. Roken mocht, maar wel in beperkte mate. Zo werd aan de surveillanten gevraagd erop toe te zien dat er in de refter (eetzaal) en op de cour (speelplaats) maar beperkt gerookt werd.

Het gebouw van de Hellemons. (Fotocollectie Markland College)

De ulo-opleiding kende een uitgebreid programma aan vakken. Vanaf de eerste klas kregen de leerlingen Nederlandse taal en lezen, Frans, Engels, rekenen, algebra, aardrijkskunde, vaderlandse geschiedenis, algemene geschiedenis, lichamelijke oefening en kennis der natuur. De vakken zingen en schrijven werden alleen in de eerste klas gegeven. Vanaf de tweede klas kwamen daar nog bij Duits, handelskennis en meetkunde.

Het schema van de gevelversiering van het Hellemonsgebouw. (Collectie J. Buijs)

Tot 1959 was de ULO gehuisvest in de Reginabouw op Saint Louis. In dat jaar werd er een nieuwe school gebouwd aan de Beukenlaan door de Oudenbossche architecten J. Key en P. Verduin. Later werd er op de westgevel van het hoofgebouw een zogeheten kunstwerk aangebracht, waarin in zekere zin de naam van de school verklaard wordt. Het was gemaakt door de heer Buys, destijds leraar aan het TMC.

De gevelversiering op het Hellemonsgebouw.
(Fotocollectie D. de Bruijn)

Gevelversiering Hellemons

Op de westgevel van het gebouw van de Hellemons was een kunstwerk aangebracht waarop in zeven taferelen de naam van de school verduidelijkt werd. Die verduidelijking begon bij Sint Bernardus van Clairveaux (1091-1153). In de toelichting bij het beeld wordt gezegd: 'Door zijn merkwaardig taalgebruik in sommige van zijn geschriften wordt Sint Bernardus ook wel "de van honing druipende leraar" genoemd'.

De afbeelding is gemaakt **WANNEER?** door de heer Buys, destijds leraar aan het Thomas More College. De voorstelling als een tocht door de historie naar de toekomst wordt als volgt beschreven:

1. Sint Bernardus, de honingvloeiende leraar met het bijenkorfmotief.
2. Hij sticht de orde van de Bernardijnen (cisterciënzers).
3. De Bernardijnen komen in de Middeleeuwen naar deze streken om ze te ontginnen en te ontwikkelen.
- 4 en 5. In de negentiende eeuw komt de Bernardijn Hellemons in Oudenbosch en sticht de orde van de Broeders van Saint Louis.
6. Zij geven onderwijs en de jeugd draagt vanuit Oudenbosch de fakkel uit.
7. Het schipmotief betekent het uitzwermen over de wereld.

Bij de verhuizing naar het nieuwe gebouw werd de naam van de school gewijzigd in Pastoor Hellemons ULO. Zij werd vernoemd naar een belangrijk persoon uit de Oudenbossche geschiedenis, namelijk Willem Hellemons. Hij werd in 1842 pastoor in Oudenbosch en is vooral bekend als bouwheer van de basiliek. Maar tevens stimuleerde hij het onderwijs.

In 1959 telde de school acht klassen en elf leraren, van wie er negen broeder waren. Saint Louis beschikte op dat moment voor het ulo-onderwijs nog over voldoende leerkrachten. En dat betekende dat het onderwijs doordesemd was van een traditioneel katholieke levenshouding. En sterk gericht op studie. Al een half uur voor het begin van de lessen konden leerlingen in de klas het werk voor de dag nog voorbereiden of even overkijken. Na school was er een studiekلاس, waar men voor een kwartje per dag terecht kon.

De ulo-leerlingen hadden 26 lesuren per week. Er waren twee niveaus: ulo-A duurde vier jaar en voor ulo-B moest je nog een jaartje langer. Ulo-A gaf toelating tot klas 4 van de vijfjarige hbs of tot de eerste leerkring van de kweekschool. Ulo-B was de voorbereiding op een technische opleiding zoals de MTS (Middelbare Technische School).

Vanaf het midden van de jaren zestig nam het aantal broeder-docenten van de Hellemons in een snel tempo af. Broeder Amandus de Man was van 1967-1982 de laatste directeur vanuit Saint Louis. Met de invoering van de Mammoetwet in 1968 werd de naam van de school gewijzigd in de Pastoor Hellemons MAVO.

Het veertigjarig kloosterjubileum van de laatste broeder-directeur van de Hellemons broeder Amandus de Man in 1974. (Fotocollectie Regionaal Archief West-Brabant)

De Sint Maarten ULO/MAVO

In 1970 was er een grote toeloop van leerlingen op de Hellemons, doordat de Sint Maarten MAVO in Oud Gastel werd opgeheven; alle leerlingen van die school gingen naar de Hellemons.

Hoofdingang van Sint Maarten MAVO met erboven de afbeelding van Sint Maarten. (Fotocollectie A. Koevoets)

De Sint Maarten ULO in Oud Gastel startte in het schooljaar 1961-1962 met drie eerste klassen in lokalen die eigenlijk niet voor het onderwijs geschikt waren. Een van die 'lokalen' was de kapel van het schippersinternaat aan de Veerkensweg. In 1966 kon een nieuwe school aan de overkant van de straat in gebruik genomen worden. Het initiatief tot de oprichting van deze ULO ging uit van het plaatselijke kerk- en gemeentebestuur. Beide instanties waren dan ook in het schoolbestuur vertegenwoordigd. Het was een tijd dat elke gemeente wel een eigen school voor voortgezet onderwijs binnen de grenzen wilde hebben. Niet alleen leerlingen uit Oud Gastel bezochten de school maar ook uit Kruisland, Stampersgat en Fijnaart. Vanaf het begin was de schoolbevolking als een van de weinige katholieke scholen in de regio gemengd.

De Mammoetwet heeft in feite de school de das om gedaan. De school was te klein om een vrije pakketkeuze te bieden. Steeds meer leerlingen uit omliggende plaatsen kozen voor een grotere school. Dat was onder meer de Hellemons. Deze 'leegloop' had ook zijn invloed op het personeel. Dat zag de bui al aankomen en verschillende docenten gingen omzien naar een betrekking op een andere school. Tot overmaat van ramp werd directeur W. van Herwijnen door ziekte uitgeschakeld. Zijn waarnemer was A. Koevoets. Namens het personeel vroeg hij in het schooljaar 1969/1970 het

bestuur te fuseren met de Hellemons. Na uitgebreide bijeenkomsten moest geconcludeerd worden dat een fusie niet mogelijk was.

Het lag in de lijn der verwachting dat, mocht de school zelfstandig blijven, zij toch opgeheven zou moeten worden. De enige mogelijkheid was nu nog dat de Hellemons personeel en leerlingen overnam. Daarna werd de school opgeheven. Momenteel is in het aangepaste gebouw in Oud Gastel het Veerhuis gevestigd.

De laatste ULO-klas van de Sint Maarten MAVO uit Oud Gastel in het gebouw van de Hellemons in Oudenbosch, vermoedelijk uit 1970-1971. (Fotocollectie A. Koevoets)

De komst van ruim 130 leerlingen van de Gastelse school betekende de noodzaak van een acute uitbreiding van de accommodatie op de Hellemons met drie noodlokalen. Een ander gevolg van deze 'fusie' was, dat de Hellemons in één klap een gemengde school werd, zowel wat betreft leerlingen als leerkrachten.

De Hellemons in de zorgen

En het aandeel meisjes groeide gestaag. Zodanig dat in het schooljaar 1980-1981 er meer meisjes dan jongens op de Hellemons zaten. In de eerste helft van de jaren tachtig liepen de aanmeldingen geleidelijk aan terug.

In 1982 ging directeur broeder Amandus de Man met pensioen.⁷ Broeder Lidwinus was de enige religieus die nu nog aan deze oorspronkelijke broederschool verbonden was. H. Vergouwen werd de nieuwe directeur. Hij werd geconfronteerd met het dalend leerlingenaantal

Daar kwam nog de concurrentie van de Pius bij. Die school stond bekend als een strenge, effectief werkende organisatie, die nadrukkelijk streefde naar een optimaal examenresultaat van 100 procent geslaagden. De schoolcultuur van de Hellemons was wat gemoedelijker. Gelet op de toekomstige fusie met het TMC zou je kunnen zeggen, dat de sfeer op de Hellemons beter paste bij de 'overbuurman'.

Een vervelend neveneffect van de terugloop van het leerlingenaantal was dat er ook leerlingen aangenomen werden die elders buiten de boot gevallen waren. Dat waren dan bijvoorbeeld kinderen die op het Internaat Saint Louis zaten in verband met studie- en/of gedragsproblemen. Dat gold ook voor leerlingen van de KSE uit Etten-Leur of van de Roosendaalse MAVO's. 'Men nam maar aan', zo werd terugkijkend gesteld.

Het personeel deed al het mogelijke om de school te promoten. Zo maakten de docenten zelf posters daarvoor. Ook waren er speciale activiteiten voor de groepen 8 van

Een buitenschoolse activiteit op de Hellemons: het opvoeren eind van de jaren tachtig van een musical onder leiding van docent G. Scheek.
(Fotocollectie A. Koevoets)

basisscholen uit de regio. Voor de leerlingen van de Hellemons werden allerlei buitenlesactiviteiten georganiseerd. Docent Nederlands E. Herman zorgde voor filmvertoningen, broeder Lidwinus schreef en regisseerde musicals, er waren acties voor goede doelen, veel extra aandacht ging uit naar de uitreiking van de diploma's en niet te vergeten de buitenlandse reizen naar Luxemburg, Parijs en Londen.

In hetzelfde kader pasten ook de festiviteiten in oktober 1984 bij de herdenking van het feit dat 25 jaar eerder de Hellemons een nieuw gebouw gekregen had. Er was feest voor de leerlingen met fietsenrally's, feestsportdagen en de opvoering van een revue, ook voor de ouders. Voor

oud-leerlingen was er een reünie. Uiteraard mocht de eucharistieviering niet ontbreken.

Het onderwijs dat op de Hellemons gegeven werd, was zeer traditioneel frontaal. De stof werd aangeboden in hapklare brokken. Via regelmatig (onverwacht) overhoren en proefwerken werden leerlingen gedwongen hun huiswerk te maken en te leren. De begeleiding was eigenlijk vooral repressief gericht.

Vanwege hun eigen problematiek was het personeel van de Hellemons in 1985 niet zo erg geporteerd voor een samengaan met andere scholen.

Docenten van de Hellemons bij een reünie in 1991, vlak voordat de school fuseerde. Zittend op de grond van links naar rechts: D. de Bruijn en F. Heck. Zittend op een stoel van links naar rechts: P. Bogaers, broeder Clemens, J. Welten, Th. de Jong, mevrouw M. Dreef, Chr. de Jong, mevrouw R. Sitters, E. Herman. Staande in de voorste rij van links naar rechts: A. van Schendel, C. Gelens, P. Santbergen, broeder Lidwinus, Th. Leenders, R. Reijnders, J. Buijs. Staande op de achterste rij van links naar rechts: T. Bruijnooge, H. Barten, I. Incze, C. Franssen, A. Blommerde, A. Koevoets, Th. Takx. (Fotocollectie J. Buijs)

Op naar de eerste fusie (1988-1991)

D. de Bruijn wist bij zijn benoeming in 1988 al dat hij de laatste directeur van de Hellemons zou zijn. De besprekingen om te komen tot een fusie waren toen al in gang gezet. Het is niet duidelijk of dat een rol speelde, maar met de komst van De Bruijn werden allerlei zaken in de organisatie van de Hellemons aangescherpt. Er werd door het personeel geklaagd over gebrek aan orde en rust op school. Een oplossing werd gevonden in het aanpassen van het reglement. Dat telde maar liefst twintig regels. Onrust was er ook door de verdeling van de leerlingen over drie gebouwen: het Hellemons-gebouw aan de Beukenlaan, de noodlokalen van het TMC aan de overzijde en het Eikeltje aan de Eikenlaan. Ook de interne communicatie was daardoor niet zo best. Er werd een anti-spijbelsysteem ontworpen en er kwam een telaatkomerskaartensysteem. Later werd de schoolorganisatie nog verrijkt met een telefooncirkel. Ook de leerlingenbegeleiding werd extra tegen het licht gehouden.

In het kader van die hernieuwde aandacht voor de begeleiding werd dyslexie een hot item. Een bureau uit Sprang-Kapelle, gespecialiseerd in het vlot leveren van dyslexierapporten, hield een lezing over dit onderwerp voor de ouders.

Voor de docenten werd de organisatie ook aangescherpt, doordat er een *Handboek voor personeelsleden van de Hellemons* verscheen. Dat 'boek' bestond uit een verzameling schriftelijke en mondelinge afspraken uit het verleden.

Op 25 september 1989 werd het 30-jarig bestaan van het schoolgebouw gevierd. Twee jaar later bestond de Hellemons niet meer.

Een Kunstenaar
aan het werk.

DE PAUS PIUS XII MAVO

De Paus Pius XII MAVO⁸

Voorzijde hoofdgebouw.
De voorzijde van het gebouw van de Pius aan de St. Annastraat.
Inmiddels gesloopt.
(Fotocollectie Sint Anna)

Achterzijde hoofdgebouw.
De achterzijde van het gebouw van de Pius aan de St. Annastraat.
Inmiddels gesloopt.
(Fotocollectie Sint Anna)

Al in 1921 was er in het klooster Sint Anna een ulo-opleiding voor meisjes. Die was echter alleen bestemd voor internen. Die opleiding stelde toen niet zoveel voor. Ze was vergelijkbaar met de kopklassen (een soort zevende klas) van de lagere school. In 1926 werd het een aparte ULO-school. Dat gebeurde nadat er binnen de muren van het pensionaat aan de kant van de basiliek nieuwbouw had plaatsgevonden voor de huisvesting van vier leerjaren. Die nieuwbouw werd op 1 januari 1927 officieel in gebruik genomen. De opleiding werd aangeduid als de 'ULO-school II van Sint Anna' en was louter en alleen voor internen bestemd. Later werden ook externen toegelaten. De huisvesting van de ULO werd daarna verplaatst naar de andere zijde van het klooster, namelijk aan de kant van de Sint Annastraat, tegenover de plaats waar later het gebouw van de Pius zou komen. Dat laatste gebeurde in 1959. Door de geboortegolf na de Tweede Wereldoorlog was er in de jaren vijftig van de vorige eeuw een grote toename van het aantal leerlingen op de scholen voor lager en voortgezet onderwijs.

Het bestuur van Sint Anna verzocht in september 1955 al aan de gemeente om medewerking bij het verkrijgen van nieuwbouw voor de ULO-school. Hoewel de gemeenteraad al een maand later die medewerking toezegde, kwam pas in mei 1958 de goedkeuring van Gedeputeerde Staten (GS) van Noord-Brabant. Gelukkig had het bestuur niet stil gezeten en waren er vanaf 1956 voorbereidingen getroffen. Als architect werd J. Hurks uit Roosendaal aangezocht, die onmiddellijk begon met het maken van ontwerpen. Toen de goedkeuring van GS binnen was, kon de aanbesteding plaatsvinden. De laagste inschrijver was W. van Turnhout uit Zevenbergen. Hij kreeg de bouwopdracht. Een jaar later, op 1 september 1959, kon de school in gebruik genomen worden.

In de hal van de nieuwe school werd in 1962 een muurschildering aangebracht. Die werd gemaakt door professor Albert Troost (1924-2010), kunstschilder en docent aan de Van Eyck Academie te Maastricht.

Gevelversiering Pius

In een overzicht van het werk van Albert Troost staat bij deze afbeelding in het gebouw van de Pius uit 1962 de volgende toelichting*:

'De bewaerengel vliegt diagonaal het schoolgebouw binnen.

De gestalte staat nu gefixeerd op de bakstenen wand. De voegstructuur is overal in de schildering zichtbaar en uitgebuit.'

Albert Troost werd in 1965 hoogleraar-directeur van de Amsterdamse Rijksacademie. Hij werd bekend om zijn glas-in-lood-ramen en decoraties op muurvlakken.

* Zie Anne Troost op www.eindhoven-in-beeld.nl/

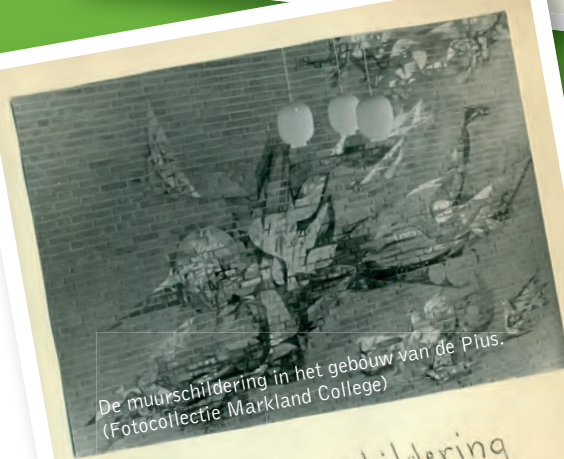
De school bleef groeien en daarom werd er uitgebouwd met een bovenverdieping. Die ruimte werd aanvankelijk gebruikt als muzieklokaal en docentenkamer. Voor een nauwere samenwerking met andere Oudenbossche scholen voor voortgezet onderwijs was voor de Pius eigenlijk geen aanleiding. Toch werd in 1967 door besturen en directies van scholen voor middelbaar en hoger onderwijs in Oudenbosch gesproken over een samenwerking in de vorm van een gemeenschap van scholen of een scholengemeenschap. De toenmalige directrice van de Pius, zuster Mechtildis, was er zo van overtuigd, dat deze samenwerking door zou gaan, dat ze bij de gemeente Oudenbosch de nieuwe aardrijkskundemethode die ze besteld had, annuleerde.

Moeder Consolata en professor Albert Troost bij diens muurschildering in het gebouw van de Pius in 1965. (Fotocollectie Markland College)

Albert Troost werkt aan de muurschildering in het gebouw van de Pius in 1965. (Fotocollectie Markland College)

Een kunstenaar
aan het

De muurschildering in het gebouw van de Pius. (Fotocollectie Markland College)

De muurschildering

Omdat de school vanaf 1970 gemengd was, kwam er weer ruimtegebrek. Uitbreiding van het gebouw ging niet door, omdat er door het ministerie bezuinigd moest worden op de uitgaven. Daarom werd uitgeweken naar de oude meisjeskweekschool binnen de muren van Sint Anna. Die ruimtes stonden sinds 1968 leeg, omdat die kweekschool gefuseerd was met die van Saint Louis en in de nieuwbouw van De Vossenbergh als pabo verder gegaan was.

De poging die in 1979 door de besturen van Saint Louis en Sint Anna ondernomen werd om tot een besturenfusie te komen, ging ook niet door. Er werd gezegd dat de reden daarvan was dat de leraren van de Pius hun schoolbestuur niet kwijt wilden. Dat schoolbestuur kreeg in 1982 bij notariële akte de naam van Stichting Katholiek Onderwijs St. Anna.

De dépendance in de voormalige Kweekschool.

Wegens ruimtegebrek was de Pius ook geruime tijd deels ondergebracht in de lokalen van de voormalige meisjeskweekschool in Sint Anna.
(Fotocollectie Sint Anna)

In het herdenkingsboekje staan ook enkele bijdragen van oud-leerlingen die terugkijken op hun schoolloopbaan op de Pius tussen 1949 en 1964. Het beeld dat daaruit naar voren komt is dat het een strenge school was. Vooral

de nonnen waren streng. Zeker als het contacten van de meisjes met jongens (toen de school nog niet gemengd was) betrof. De school bood gedegen onderwijs dat leidde tot een hoog slagingspercentage. Tussen de leerlingen was er een goede onderlinge band. Directrice zuster Mechtildis werd geroemd om haar strenge doch rechtvaardige aanpak, maar ze was ook zeer betrokken bij het wel en wee van leerlingen en personeel. Toen een van de oud-leerlingen (geslaagd in 1964) haar eigen kind op de school aanmeldde, ontdekte ze nog dezelfde schoolsfeer als toen zij er zat. Er was volgens haar dus niets veranderd.

Een groep leerlingen van de Pius op excursie naar Engeland. De begeleiders nemen het ervan op het zonnedeck van de veerboot.
(Fotocollectie C. Kunst)

Voor latere leerlingen was het hoogtepunt van hun verblijf op de Pius toch de buitenlandse reis in de eindexamenklas. Eerst was dat een reis naar Londen. Die was georganiseerd om leerlingen kennis te laten maken met cultuur, economie, politiek en geschiedenis van andere landen. Tevens diende zo'n reis om leerlingen en docenten bij het begin van het examenjaar elkaar van een andere kant te leren kennen, zodat er gestreefd werd naar een hechtere band. De reis

was dus onderwijskundig verantwoord. Maar al spoedig bleek dat de Londen-reis voor ouders te duur was. Dus werd er vanaf 1979 gekozen voor een reis naar Echternach in Luxemburg en het verblijf daar in een jeugdherberg. Vlak voor de fusie een feit was, werd in augustus 1990 nog zo'n een reis georganiseerd. Er werd een speciaal informatieboekje gemaakt, waarin de leerlingen voorzien

werden van allerlei tips en regels, en vooral met veel gegevens over de plaatsen die bezocht werden. Zo werden bezoeken afgelegd aan Trier, Vianden, Luxemburgstad, de grotten van Remouchamps en Brussel. Het is niet ten onrechte dat de meeste leerlingen na het verlaten van de school vooral die reizen als belangrijkste herinnering meenamen. En zeker niet vanwege de 'nachten'.

Vlak voor de fusie in 1991 ging de Pius MAVO in optocht naar De Vossenberg. Dat gebeurde onder leiding van links paus Pius XII (J. van de Bleek) en Thomas More (H. Schouwenaars). De foto is genomen voor de ingang van De Vossenberg. In dat gebouw werden de twee voormalige MAVO's de Hellemons en de Pius bij het begin van schooljaar 1991-1992 ondergebracht. (Fotocollectie H. Schouwenaars)

De laatste weken van het bestaan van de Pius werden, ondanks de treurnis, toch in een feeststemming afgesloten. Op maandag 10 juni gingen de leerlingen van de klassen 1, 2 en 3 naar Bobbejaanland in België. De volgende dag stond in het teken van sporten met een mini-triathlon, tafeltennis, tennis, badminton en allerlei behendigheids spelen. Op woensdagavond was er een disco en donderdag werden de laatste diploma's feestelijk uitgereikt. Vrijdag was een docentendag met een uitje naar de Biesbosch. Op zaterdag 15 juni vond er 's middags een reünie plaats in en om het schoolgebouw.

Een soort 'teraardebestelling' van de Pius vond plaats op vrijdag 28 juni 1991. In het gedenkboekje wordt dat als volgt weergegeven:

'Het doek valt over de Pius Mavo: de laatste schooldag. In stijl eindigen we door op deze laatste schooldag nog enkele proefwerken te maken. Daarna gaan we in een feestelijke optocht, vergezeld door Pius XII en Thomas More, langs het Hellemons- en TMC-gebouw naar De Vossenbergh waar in de toekomst de klassen 3 en 4 van de Mavo gevestigd zullen worden. Hier houden we een barbecue voor alle leerlingen.

DE PIUS IS NIET MEER:
LANG LEVE HET NIEUWE TMC!'

Het team van de Pius in de jaren tachtig.

Zittend van links naar rechts: C. Stoop, mevrouw M. de Rooij, R. van Loo, mevrouw B. Esser, J. van de Bleek, mevrouw N. van Gils, C. Kunst.
Eerste rij staande van links naar rechts: mevrouw P. Desscher, mevrouw Evers, A. Snelders, C. Ketelaars, Post?, J. Vervoort, J. de Regt, J. Berting, A. de Roos. Tweede rij staande van links naar rechts: A. Venhuizen, mevrouw R. van Baal, J. van Baal, B. Litjens, P. Struijs, M. Reijnders.
(Fotocollectie C. Kunst)

EEN GEMEENSCHAP
VAN SCHOLEN ALS
TOEKOMSTMUZIEK (1965-1967)

Eerdere fusiepogingen

Ruim twintig jaar voordat er gesproken werd over de 'fusie 1991' (tussen het TMC en de MAVO's), werden er al pogingen ondernomen om in Oudenbosch te komen tot een vorm van samenwerking tussen scholen voor voortgezet onderwijs. Het scala van scholen dat daaraan deelnam, was breder dan eind jaren tachtig van de vorige eeuw, omdat Oudenbosch toen nog meer een onderwijscentrum was dan nu. Het waren opleidingen van vbo (voorbereidend beroeps onderwijs), avo (algemeen vormend onderwijs) tot hbo (hoger beroeps onderwijs). En de meeste scholen hadden nog gemeen dat ze hun wortels hadden in de twee religieuze congregaties.

Zo waren er bijvoorbeeld nog twee kweekscholen (later aangeduid als pabo's). Docenten van die scholen waren ook bevoegd om les te geven aan de HBS Thomas More. Dat waren de Broeders van Saint Louis met de jongenskweekschool Saint Jean Baptist de la Salle, het TMC, de Hellemons en de KTS, en de Zusters van Sint Anna met onder meer de meisjeskweekschool Le Sacre Coeur, de Pius en de LHNO (lager huishoud- en nijverheids onderwijs) Sint Agnes.

Het personeel van de Pius in het schooljaar 1963-1964. In die tijd waren nog vijf religieuzen aan de school verbonden. (Fotocollectie Sint Anna)

De door Saint Louis en Sint Anna gestichte scholen waren oorspronkelijk louter en alleen bedoeld voor interne leerlingen. De internaten betekenden een belangrijke bron van inkomsten. Daarnaast boden ze de broeders en zusters gelegenheid om jongens en meisjes te interesseren voor de religieuze staat. De scholen waren dus ook selectie- en opleidingsorganisaties voor de beide kloostergemeenschappen.

Dat deze scholen geworteld waren in kloosterorden betekende niet dat er altijd een goede samenwerking was. Met name Sint Anna behoedde haar meisjes voor contacten met de boze buitenwereld. Aanvankelijk was sowieso geen sprake van coëducatie in de katholieke scholen. Dat veranderde met de komst van de Mammoetwet per 1 augustus 1968. Maar ondanks de goede wil bleek de tijd nog niet rijp voor een grotere scholengemeenschap.

Een gemeenschap van scholen als toekomstmuziek (1965-1967)

Op 9 januari 1965 werd door het bestuur van de Stichting Centraal Schoolbestuur Saint Louis en dat van het Instituut voor Meisjes (Sint Anna) besloten een speciale commissie in te stellen, bestaande uit de directies van alle scholen voor voortgezet en hoger onderwijs in Oudenbosch. De aanleiding daarvoor was de Mammoetwet, die op korte termijn (1968) ingevoerd zou worden en die zou leiden tot een grondige onderwijsvernieuwing. Door de invoering van de Mammoetwet werd het Thomas More een scholengemeenschap van havo en vwo.

De commissie kreeg als taak te onderzoeken wat de consequenties voor het voortgezet onderwijs waren van de vorming van één schoolbestuur en van een gemeenschap van scholen. Er werd niet gesproken over de uitbreiding van de scholengemeenschap Thomas More. Maar men was voorzichtig in de uitbreiding.

Verder moest zij de gevolgen van de invoering van de Mammoetwet nagaan voor de autonomie van de besturen, voor het personeel en voor de gebouwen, terreinen en inventarissen. Ten slotte diende zij te onderzoeken welke bestuursvorm voor zo'n scholengemeenschap het beste was.

Broeder Ephrem Diebels, directeur van de HBS.
(Fotocollectie Markland College)

De commissie bestond uit broeder Ephrem Diebels, directeur van het TMC, zuster Hortensia, directrice van de pabo voor meisjes, C. Hoornick, directeur van de pabo voor jongens, broeder Giovanni, directeur van de Hellemons, broeder Supplicius, directeur van de KTS, zuster Joanne, directrice van Sint Agnes, zuster Mechtildis van de Pius, directrice van 1959-1975 en de directrice van de opleiding N19 (opleiding voor huishoudlerares). Het duurde twee jaar (1967) voordat deze commissie ook daadwerkelijk aan de slag ging.

Het TMC was inmiddels gemengd geworden en de verwachting was dat dit ook ging gebeuren met de twee ULO's. De directeur van de jongenskweekschool wilde dat ook de pabo's in de scholengemeenschap opgenomen zouden worden. Die opleidingen waren inmiddels bezig met een fusie. Hij wees erop dat de andere scholen konden profiteren van de knowhow die de onderwijzersopleidingen hadden.

Daarnaast was ook het behoud van de werkgelegenheid voor eerstegraads docenten van belang. Zeker vanaf 1968 werd een samengaan met de pabo's mogelijk, omdat die vanaf dat jaar een havo-top erbij kregen. Dat wil zeggen dat de eerste leerkring van de kweekschoolopleiding, die overeenkwam met de vroegere hbs-opleiding, vervangen werd door 4- en 5havo. Daarna begon pas de echte onderwijzersopleiding.

Het besluit om één bestuur te gaan vormen werd genomen tijdens een gezamenlijke vergadering van de besturen in januari 1967. Het was de bedoeling dat het schoolbestuur van Sint Anna zou opgaan in dat van Saint Louis. Het tijdstip van samengaan hing af van het verkrijgen van voldoende wettelijke zekerheid omtrent de rechtspositie van docenten en de financiële consequenties voor de besturen.

Speelplaats van de KTS.
(Fotocollectie KTS)

Vanaf 16 februari 1967 werd de eerder genoemde commissie van directieleden actief. Er vond vanaf die datum een zestal vergaderingen plaats. In die eerste

vergadering bleek dat de KTS zich het lelijke eendje waande. Directeur broeder Supplicius was bang dat bij een samengaan van de scholen er sprake zou kunnen zijn van 'standsverschil'; dat er vanuit de 'hogere' opleidingen neergekeken zou worden op leerlingen en personeel van de KTS. Positief voor zijn school vond hij de mogelijkheid dat leerlingen van de KTS bij een verkeerd gekozen studierichting konden doorstromen naar de ULO. Ook bestond de mogelijkheid om de Its (lagere technische school) uit te breiden met een mts (middelbaar technische school). Om de KTS-leerlingen het eerste jaar in een veilige omgeving te laten functioneren werd ervoor gepleit een aparte brugklas voor die kinderen in te stellen.

In een volgende vergadering bleken de directeuren voorstanders te zijn van een gemeenschap van scholen en niet van een scholengemeenschap. In het laatste geval zou er maar één directeur zijn. Dat ging volgens de directieleden te ver. Zij wilden een minder hechte samenwerking. Daarbij werd gedacht aan een vorm waarin een gemeenschappelijk directieoverleg plaats zou vinden. Op toerbeurt zou een directeur de vergadering voorzitten.

Deze opvatting werd bevestigd in een brief aan de schoolbesturen, geschreven door broeder Ephrem Diebels namens zijn collega's. De directeuren waren ook tegen de vorming van één brugklas, zoals de Mammoetwet voorschreef. De KTS had al eerder gepleit voor een aparte brugklas voor zijn leerlingen. Zelfs een combinatie van de mavo-brugklassers met die van havo en atheneum was niet gewenst. Daar kwam bij dat er voor alle brugklassers geen apart gebouw voorhanden was.

Een grote scholengemeenschap had ook consequenties voor het personeel. Zo vond de commissie het niet gewenst dat eerstegraadsdocenten (TMC en pabo's) verplicht werden ook les te geven op de KTS of de Sint Agnes-huishoudschool.

De tijd is nog niet rijp voor een fusie

Na zes bijeenkomsten kwam de commissie tot de volgende conclusies: Bestuurstechnisch werd een scholengemeenschap bestaande uit atheneum, havo, mavo en de onderwijzersopleiding mogelijk geacht. Onderwijskundig zag de commissie zich gesteld voor problemen die niet te overzien waren. Zij stelde voor daarvoor weer een aparte commissie in het leven te roepen.

Bestuurlijk werd gedacht aan de oprichting van een nieuw schoolbestuur, bijvoorbeeld door samenvoeging van de bestaande. Echter waarom niet alle scholen onderbrengen bij de Stichting Centraal Schoolbestuur Saint Louis? Het zou heel wat administratieve rompslomp besparen.

Ten slotte werd nog vastgesteld dat bij een samengaan van de scholen de werkgelegenheid op met name het TMC, de Pius en de Hellemons behouden bleef. Over de andere scholen werd niet meer gesproken. En het is bekend dat met name de directies van de onderwijzersopleidingen juist wilden samenwerken in verband met het behoud van de banen voor hun personeel.

De onderzochte samenwerking tussen de Oudenbossche scholen leek een mooi en zelfs vooruitstrevend initiatief, maar er kwam geen vervolg op. Anders gezegd: de plannen werden niet uitgevoerd. Het is de voorbode van de problemen die zich zouden voordoen, toen er eind jaren tachtig plannen gemaakt werden voor de 'fusie 1991'.

Toch is er na 1967 een 'Commissie Scholengemeenschap' actief gebleven. Van 25 november 1971 stamt een brief van die commissie. Daarin staat dat zij de mogelijkheid had onderzocht van een scholengemeenschap mavo-havo-vwo. Deze commissie bestond uit L. Achterberg (rector van het TMC), broeder Sigebertus (conrector van het TMC), M. Braat (idem), broeder Amandus de Man (directeur van

de Hellemons), A. Blommerde (adjunct-directeur van de Hellemons), zuster Mechtildis (directrice van de Pius) en J. Vervoort (adjunct-directeur van de Pius).

De commissie ontmoette echter grote bezwaren op onderwijskundig gebied. Die hadden ongetwijfeld te maken met de uitvoering van de Mammoetwet. Daarom adviseerde zij om op dat moment niet tot de vorming van een scholengemeenschap over te gaan. Volgens haar was het beter eerst te komen tot een gemeenschap van scholen die te zijner tijd uit kon groeien tot een echte scholengemeenschap, zoals vastgelegd in de Mammoetwet. Het oude paard uit 1967 werd weer van stal gehaald.

De commissieleden formuleerden een groot aantal bezwaren tegen zo'n scholengemeenschap. Die waren niet zo maar uit hun duim gezogen. Ze kwamen voort uit eigen ervaringen, uit publicaties in *Het Weekblad voor leraren* en het tijdschrift *Director* van de Algemene Vereniging van Scholleiders en uit gesprekken met collega's verbonden aan grote scholengemeenschappen.

We staan hier wat langer bij stil, omdat een deel van deze bezwaren tegen het formeren van een scholengemeenschap ook genoemd werd in de aanloop naar de 'fusie 1991'.

Het belangrijkste bezwaar was de massaliteit. Het gevolg daarvan zou zijn - let wel: het zijn allemaal schoolleiders die dit opgesteld hebben - dat een schoolleiding haar leerlingen niet meer zou kennen. Het zegt veel over de betrokkenheid van die directies bij het wel en wee van hun leerlingen. Maar ook omgekeerd zouden leerlingen niet meer weten wie de schoolleiders waren. Ook docenten zouden beperkt worden in hun relatie tot leerlingen. Ze kenden dan namelijk alleen de leerlingen aan wie ze les gaven. Er konden zich problemen voordoen bij bijvoorbeeld surveilleren. In dat geval werd een docent gedegradeerd tot ordehandhaver. Voor leerlingen zou het gevoel van

geborgenheid verdwijnen. Bij incidenten kon de dader namelijk anoniem in de massa opgaan.

Communicatie tussen schoolleiding, docenten en leerlingen was door de grootte van de school ook moeilijker. Veel zou schriftelijk moeten gebeuren, zoals het doorgeven van cijfers en informatie over huiselijke omstandigheden van leerlingen. Lange tijd werd dit laatste als niet gewenst beschouwd. Hoewel niet zo genoemd speelde de bescherming van de privacy van leerlingen toen al wel degelijk een belangrijke rol.

Al langer deed zich de tendens voor van de democratisering van het onderwijs. Daardoor kwamen er in het onderwijs voor mavo, havo en vwo steeds meer leerlingen uit lagere sociale milieus. De massaliteit zorgde ervoor dat de individuele begeleiding van juist die leerlingen steeds moeilijker werd.

Bezwaren kleefden er ook aan dislocatie en gebrekkige accommodaties. Die leverden problemen op bij het leswisselen. Als oplossing van de massaliteit werden scholen ook wel opgedeeld in lagen en afdelingen. Iedere laag diende te beschikken over eigen kerndocenten, eigen vaklokalen, eigen overblijfruimte, eigen studieruimte, bibliotheek en pauzeplaats. Tegenwoordig is een groot deel van deze faciliteiten inderdaad gerealiseerd.

Een derde bezwaar gold de motivatie van leerlingen. In zo'n scholengemeenschap zou de laagste afdeling (in dit geval de mavo-c-groep) gaan fungeren als een vergaarbak van afvallers. Het gevolg was dat leerlingen ongemotiveerd raakten.

Het laatste bezwaar van de commissie betrof de docenten. Er dreigde een groot tekort aan docenten ten gevolge van het onaantrekkelijke werkklimaat in zo'n grote school. 'Zo wankelen docenten tussen overspanning en gemis aan arbeidsvreugde', zo werd door de commissieleden verwoord.

Daarom was de commissie voorstander van een samenwerking in de vorm van een gemeenschap van scholen. Veel zou daarbij bij het oude blijven, zoals de samenwerking op het gebied van de begeleiding door het aantrekken van psychologische, didactische en pedagogische medewerkers. Het gold ook voor bijvoorbeeld de doorstroming van mavo-leerlingen naar havo. Maar een groot voordeel was wel dat er een hechtere band bestond tussen alle mensen die aan zo'n gemeenschap van scholen verbonden waren. Daarin kenden mensen elkaar en zouden ze verantwoordelijkheid voor elkaar kunnen dragen. Een scholengemeenschap van pakweg 1.000 leerlingen is geen gemeenschap in deze zin. En daarmee was een mogelijke fusie voor twintig jaren in de ijskast gezet.

Uit deze besprekingen kwam wel een overleg voort van de directies van de middelbare scholen uit Oudenbosch en later ook Zevenbergen: TMC, Hellemons, Pius, Sint Agnes, KTS, LAS (Land- en Tuinbouw School) en de Catharina uit Zevenbergen. Elk schooljaar werd er driemaal overleg over gemeenschappelijke problemen en de landelijke onderwijsontwikkelingen. Vanuit dit overleg kwam ook de aanzet voor het onderzoek naar de toekomst van het voorgezet onderwijs in Oudenbosch voort.

DE 'FUSIE 1991'

De 'fusie 1991'

Oudenbosch als onderwijscentrum bedreigd

Rond 1985 maakte het Directieoverleg Oudenbosch/ Zevenbergen zich zorgen om de toekomst van het voortgezet onderwijs in Oudenbosch en omstreken. Die zorg werd vooral ingegeven door de te verwachten terugloop van het leerlingenaantal vanaf 1988. De achteruitgang werd met name veroorzaakt door demografische ontwikkelingen. Er was toen al sprake van gemeentelijke herindelingen in West-Brabant, waaruit in 1997 bijvoorbeeld de gemeenten Halderberge en Moerdijk zouden voortkomen. Daardoor werden wijzigingen in het voedingsgebied van de scholen verwacht. Oudenbosch zou in ieder geval voorlopig geen groeigemeente meer zijn. De verwachting was ook dat die terugloop nog enige tijd zou aanhouden. Minder leerlingen betekende uiteraard ook minder inkomsten voor de scholen en daarmee kon tevens indirect de werkgelegenheid aangetast worden.

Een andere reden om zich als directieoverleg zorgen te maken waren de plannen over de Basisvorming⁹ en het rapport over Herschikking en Fusie voor het voortgezet onderwijs over de opheffings- en fusienormen. Een categoriale mavo-school moest minstens 240 leerlingen hebben om te kunnen voortbestaan. Met name de Hellemons en de Pius en de LHNO Sint Agnes zouden in de problemen kunnen komen.

'Oudenbosch wil fusie voortgezet onderwijs', zo kopte op 30 mei 1985 huis-aan-huisblad *Het Stadsblad*. Er was die maand een discussienota of rapport verschenen onder de titel . Daaruit bleek dat het voortgezet onderwijs in Oudenbosch alleen kon blijven bestaan door een samenwerking tussen de verschillende scholen. De beste

voorwaarde was te komen tot een fusie. In hetzelfde bericht werd echter al aangegeven, dat zo iets niet binnen vijf jaar gerealiseerd zou kunnen worden.

Het rapport was opgesteld door een werkgroep van directeuren van de zes Oudenbossche scholen voor voortgezet onderwijs. Dat waren voor havo/vwo het TMC (M. Braat), voor mavo de Hellemons (H. Vergouwen) en de Pius (C. Ketelaars), en voor het vbo de KTS Sint Joseph (A. van der Lint), de LHNO Sint Agnes (H. Silvertandt) en de LAS (J. Schrauwen). De directieleden werden bijgestaan met adviezen door vertegenwoordigers van de schoolbesturen, het Katholiek Pedagogisch Centrum (KPC) en het Centraal Bureau uit Den Haag. Een brede werkgroep dus. Daaruit blijkt, dat de problematiek serieus genomen werd en grondig werd aangepakt.

Een uitgangspunt van dat overleg was Oudenbosch als onderwijscentrum te handhaven en zo nodig te versterken. Dat moest dan gebeuren door gevarieerde opleidingen aan te bieden. Daarnaast diende de streekfunctie van de genoemde scholen behouden te blijven. Oudenbosch had als onderwijscentrum inmiddels al heel wat ingeleverd, vooral op het terrein van het hoger onderwijs. Zo waren de twee pabo's en de opleiding voor huishoudonderwijzeres naar elders verhuisd.

In die jaren tekende zich landelijk een terugloop van het aantal aanmeldingen van brugklasleerlingen af. Een prognose op middellange termijn (tot 1990) liet, vergeleken met 1983, een daling zien van 25 procent in Oudenbosch. Landelijk was dat 30 procent. Hierbij kwam de vraag aan de orde, of goed onderwijs op een kleine school nog mogelijk was. De LHNO

KTS-directeur A. van der Lint spreekt zijn personeel toe.
(Fotocollectie KTS)

Sint Agnes zat op dat moment als enige vrij dicht tegen die opheffingsnorm van 240 leerlingen aan.

Problematisch was verder het overheidsbeleid. Er bestond nog te veel onzekerheid over de uitwerking van de Basisvorming en van het rapport *Herschikking en Fusie*. En daarom werd de tijd nog niet rijp geacht om het woord 'fusie' in de mond te nemen. Mochten er toch plannen in die richting ontwikkeld worden, dan moest het gaan over twee scholengemeenschappen: één voor havo-vwo (TMC) en één voor mavo (Hellemons, Pius) en vbo (KTS, Sint Agnes). Voor het TMC zou er niets veranderen. De vier andere scholen voelden evenwel niets voor een fusie, zolang de regeringsvoornemens met het onderwijs niet duidelijker werden. Waarom zou je dan de zekerheid van de bestaande situatie inruilen voor een onzekere toekomst?

Desalniettemin vond de werkgroep dat men alert moest zijn op toekomstige veranderingen in het landelijke beleid en de plaatselijke omstandigheden. Er moest een klimaat zijn waardoor snel op wijzigingen ingespeeld kon worden. Als de tijd er rijp voor was, kon dat gebeuren door vlot twee scholengemeenschappen te vormen. Daarom werd voorgesteld een gemeenschap van de vijf scholen te vormen, waarbinnen structureel samengewerkt zou worden door de besturen, directies en vaksecties. Niets nieuws onder de zon, want deze ideeën waren ook al in 1967 geventileerd.

Verder moest de mogelijkheid geopend worden bij elkaar in de keuken te kijken, door het volgen van lessen, het uitwisselen van leerplannen en methodes, het maken van duidelijke afspraken over het aannamebeleid en de doorstroming van leerlingen.

De werkgroep wilde toch niet zonder een concreet resultaat eindigen. Daarom werd voorgesteld een mogelijke fusie tussen mavo en lbo te bestuderen. Maar verder gingen de werkgroepleden niet. De tijd was er nog niet rijp voor om de eigen zelfstandigheid op te geven. Hoewel het ministerie het wel aanmoedigde, was het onderwijsveld nog lang niet vernieuwend bezig.

De brief van juni 1988

Om een goed vervolg te geven aan de nota *Vandaag en Morgen* was het nodig dat er een deskundig en effectief bestuur kwam. Het schoolbestuur dat het TMC en de Hellemons onder zijn hoede had, gaf daarvan het voorbeeld door in 1985 de Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Oudenbosch/Roosendaal notarieel te laten vastleggen. Onder dat bestuur ressorteerden ook de Roosendaalse scholen de St. Joan Berchmans-MAVO, de St. Michel-MAVO en de Maria-MAVO. Voor zowel de scholen in Oudenbosch als die in Roosendaal werd een afzonderlijk Curatorium benoemd. Daarboven was een Algemeen Bestuur dat via coöptatie werd aangevuld.

Na de verschijning van het rapport *Vandaag en Morgen* is de gedachtenvorming over de toekomst van het Oudenbossche voortgezet onderwijs doorgegaan. Helaas is daarover schriftelijk nauwelijks iets overgeleverd. Dat er toch voortgang was, blijkt wel uit een schrijven van juni 1988 door het Algemeen Bestuur en het Curatorium aan het bestuur van de Pius, de Stichting Katholiek Onderwijs Sint Anna. In die brief werd gewezen op de terugloop van het aantal leerlingen door demografische ontwikkelingen, zoals hiervoor al is aangegeven. Verder werd geconstateerd dat ouders en leerlingen meer belangstelling toonden voor een scholengemeenschap mavo-havo-vwo dan voor categoriale scholen. Een andere factor die van invloed was op het denken over een samengaan van scholen was de

grensverlegging van het voedingsgebied in de toekomst door de geplande gemeentelijke herindelingen. Uit prognoses van het VBK010 bleek, dat de twee Oudenbossche MAVO's bij zelfstandigheid niet aan het vereiste aantal leerlingen van minimaal 240 per school zouden kunnen komen. Een terugloop van het leerlingenaantal had uiteraard ook financiële consequenties. En last but not least waren er de zorgen om het behoud van werkgelegenheid. Een factor die steeds een rol speelde op de achtergrond, maar die van fundamenteel belang was voor het verkrijgen van voldoende draagvlak onder het personeel. De verwachting was dat de terugloop nog enkele jaren zou aanhouden. Aldus het schoolbestuur in zijn brief.

Op basis van al deze factoren sprak het bestuur van Thomas More en de Hellemons zijn voorkeur uit voor een scholengemeenschap mavo-havo-vwo. Ideaal zou zijn als het zou lukken het TMC met een gymnasium uit te breiden. Daarom werd een jaar later (1989) een aanvraag ingediend bij het ministerie om dit schooltype te mogen invoeren.

De speelplaats achter het Hellemonsgebouw.\n(Fotocollectie Markland College)

Omdat het de Oudenbossche MAVO's waren die in hun voortbestaan werden bedreigd, was al eerder gedacht aan een samengaan van alleen die twee scholen. Tussen beide heerste al jaren een strijd om de leerling. De Pius stond erom bekend een 'streng school' te zijn, die de leerlingen intensief begeleidde, zowel op het gebied van het onderwijs (kennis en vaardigheden) als op het terrein van persoonlijk welbevinden. De Hellemons werd niet gezien als een streng school. De sfeer daar werd getypeerd als 'gemoedelijk'.¹¹ De twee MAVO's verkeerden wat betreft het leerlingenaantal trouwens nog niet in de gevarenzone. Naar men zegt, waren de interne problemen op de Hellemons de belangrijkste reden dat deze scholen toen niet fuseerden.

Een andere optie was een samengaan van de MAVO's met de KTS en de LHNO Sint Agnes. Deze mogelijkheid is nooit serieus onderzocht. Het bestuur van de KTS, de Stichting Katholiek Lager Beroepsonderwijs Oudenbosch, pleitte voor een afzonderlijke fusie met de MAVO's. De twee andere scholen voor vbo uit Oudenbosch, de LAS De Meulewei en de LHNO Sint Agnes, hadden inmiddels een fusiepartner gevonden in respectievelijk de LAS uit Steenberg¹² en de LHNO Sint Elisabeth uit Zevenbergen. Voor Sint Agnes betekende het dat de school ver buiten de gevarenzone bleef. De KTS wilde daarom een serieus onderzoek naar een samengaan met de Oudenbossche MAVO's, omdat het type leerling dat de MAVO bezocht volgens hen 'niet zoveel afweek van de KTS-populatie'. Zou die fusie er niet komen, dan had de KTS er geen moeite mee categoriaal te blijven. Voorwaarde was wel dat de andere scholen zich zouden houden aan de afspraken over het aannamebeleid. De school wilde geen vergaarbak worden van de zwakste leerlingen, leerlingen die nergens anders terecht konden. Op dat moment (juni 1988) was het echter al duidelijk dat een fusie met de KTS niet wenselijk geacht werd door de MAVO's. De combinatie mavo, havo en vwo genoot nog steeds de voorkeur.

Via de brief van juni 1988 werd ook gepolst, of de Catharina MAVO uit Zevenbergen eventueel belangstelling had om te komen tot een samenwerking met de scholen uit Oudenbosch. Aan een fusie waarin ook de Catharina zou participeren, werd door de Oudenbossche schoolbesturen niet gedacht. Het Zevenbergse schoolbestuur trok daaruit zijn conclusies en haakte af. Zo lang het verantwoord was, wilde de school categoriaal blijven. Wel werd de hoop uitgesproken, dat de goede relatie met het TMC behouden zou blijven. Gedoeld werd met name op mavo-leerlingen die opstroomden naar 4havo of leerlingen uit Zevenbergen en omgeving die vanuit de derde klas havo in Oudenbosch naar de vierde mavo in Zevenbergen gingen.

De BVG

Het eerste overleg tussen de twee Oudenbossche schoolbesturen over een mogelijke fusie vond plaats op 16 oktober 1988. Dat resulteerde in het samenstellen van een Beleid Voorbereidende Groep (BVG).

De BVG had een eerste overleg op 7 december 1988. Aanwezig waren A. Brugmans (Algemeen Bestuur), A. Coremans (Curatorium), S. du Pont (bestuur Sint Anna), C. Ketelaars (directeur Pius) J. Buijs (adjunct-directeur Hellemons) en M. Braat (rector TMC). In de Instellingsbeschikking stonden taak, samenstelling en bevoegdheden van de BVG vermeld. Daarnaast werden nogmaals de redenen voor het aangaan van een fusie opgesomd, zoals het aanbieden van een zo breed mogelijk vakkenpakket, een betere invoering van de Basisvorming, het stoppen van de daling van de leerlingenaantallen en het behoud van de werkgelegenheid op langere termijn. Afgesproken werd dat het eindrapport van de BVG uiterlijk op 1 juli 1989 klaar zou zijn. Er was heel wat werk aan de winkel.

De MAVO-directies waren akkoord met het fusievoorstel van de schoolbesturen. Mocht dat niet doorgaan, dan waren ze wel voor een samengaan van de twee MAVO's. Maar ze waren nog meer geporteerd voor een brede scholengemeenschap, waarbij ook het vbo, in dit geval de KTS, betrokken werd. Drie jaar eerder hadden de MAVO's zich nog tegen zo'n school verklaard.

De Medezeggenschapsraad (MR) van het TMC liet weten de fusie af te wijzen, omdat het besluit onvoldoende beargumenteerd was. De MR vroeg zich vooral af, of zo'n fusie wel wenselijk was en stelde voor daarnaar een onderzoek in te stellen.

De BVG had inmiddels een definitieve samenstelling gekregen. Naast de twee bestuursleden (van elke bestuur één) hadden zitting: de rector van het TMC, de directeuren van de MAVO's en een personeelslid van elke school. Bij het KPC was J. Gerrits aangetrokken als adviseur. Voorzitter werd A. Brugmans (secretaris van het schoolbestuur van het TMC en de Hellemons) en rector M. Braat vervulde de functie van secretaris van de BVG.

Voor een juiste communicatie met de achterban zou regelmatig een fusienieuwsbrief verspreid worden. De kosten van de fusie zouden tussen de twee schoolbesturen verdeeld worden conform het aantal scholen.

De Instellingsbeschikking van de BVG werd voorgelegd aan de verschillende geledingen van de drie scholen, namelijk de MR, de oudervereniging en uiteraard het personeel. Het personeel van de Hellemons stemde in januari 1989 met deze beschikking in. De Pius had veel waardering voor het concept en stemde dus ook in.

Bij het TMC waren de geledingen minder positief en meegaand. De MR en het personeel benaderden de instellingsbeschikking meer formeel. Er werd de

vergelijking gemaakt met een voorlopig koopcontract van een huis. "En daar zit je eigenlijk ook aan vast", zo werd gesteld.

In een schrijven van 1 februari 1989 reageerde het bestuur van het TMC op de bezwaren van het personeel. Gesteld werd dat de fusie geen voldongen feit en zeker geen overval was. Bij de Instellingsbeschikking ging het juist om een onderzoek naar de wenselijkheid. De besturen hadden blijkbaar hun voornemen niet goed verwoord. Daarom ook vonden ze dat de geuite kritiek terecht was.

Toch achtte het bestuur van het TMC het blijkbaar zinvol om kort daarna een vergadering te beleggen met het personeel van die school. De vertegenwoordigers namens de BVG, Coremans en Gerrits, stelden dat de overvalgedachte vooral was ontstaan door 'lobbyachtige berichten in de pers'.¹³ Het bleek allemaal te berusten op een misverstand. Dat was ontstaan doordat elke partij uitgegaan was van een andere fusiecode. Afgesproken werd dat het bestuur argumenten pro en contra de fusie zou verstrekken.

Argumenten

Die argumenten kwamen er in april 1989. Vóór een fusie werden maar liefst vijftien redenen genoemd. Het voert te ver om die hier allemaal de revue te laten passeren; vandaar een selectie. Voorop stonden de belangen van de leerlingen. Bij de voorgestelde fusie was er een ruimer onderwijsaanbod. Een overgang van mavo naar havo was gemakkelijker, maar ook omgekeerde weg.

Verder kon een gefuseerde school beter inspelen op plannen van de overheid. Zo werd gewezen op de mogelijke invoering van een formatiebudgetsysteem (meer vrijheid in de besteding van de door het Rijk verstrekte gelden) en van de Basisvorming. Zo'n scholengemeenschap zou ook

gemakkelijker toestemming krijgen voor het oprichten van een gymnasiumafdeling.

Maar naast de vele pluspunten was het bestuur zo reëel om ook belangrijke bezwaren tegen het samengaan op te noemen. Een dergelijk fusie- en integratieproces zou zeer ingrijpend zijn voor personeel en leerlingen. Het kon door hen als een bedreiging gevoeld worden. Bij fusies elders was geconstateerd dat er een botsing plaatsvond tussen de verschillende schoolculturen. Vooral voor de leerlingen was er bij schaalvergroting het gevaar van anonimiteit en depersonalisatie aanwezig. Mensen (personeel en leerlingen) zouden zich een nummer kunnen gaan voelen.

Zowel pro als contra was het argument van de rechtspositie. Dat was per personeelslid namelijk verschillend. Het kon voor de een positief, voor de ander negatief uitvallen. Dat was vooral afhankelijk van het leerlingenaantal. En ten slotte: wat zou er gebeuren met het imago van de nieuwe school? Was dat een optelsom van de imago's van de drie fusierende scholen?

Ondanks deze uitgebreide argumentatie bleek in mei 1989 dat er bij het personeel van het TMC nog steeds veel wantrouwen heerste tegen een fusie. De indruk bestond en die werd ook geuit, dat het bestuur te gretig was om te fuseren en daarom te snel tot een fusie besloten had. Het personeel van het TMC wilde meer tijd om de consequenties te overwegen.

Toch verschenen kort daarna op 26 mei 1989 de eindrapporten van de verschillende subgroepen van de BVG. De subgroepen Onderwijs, Schoolorganisatie, Rechtspositie, Identiteit en Bestuurlijk gingen akkoord met de fusie. De subgroep Leerlingenbegeleiding evenwel vond dat een grote scholengemeenschap leerlingen minder zekerheden, veiligheid en referentiekaders zou kunnen bieden en zag daarom geen meerwaarde in een fusie.

Het mag geen naam hebben

In een van de vergaderingen van de BVG kaartte voorzitter Brugmans de naamgeving van de fusieschool aan. Voorgesteld werd de nieuwe school het Thomas More College te blijven noemen. Maar de BVG vond het op dat moment te voorbarig. Die naamgeving moest pas aan de orde komen na het fusiebesluit.

Toen de MAVO's vernamen dat deze naam voorgesteld was, klonk hier al direct flink verzet tegen. De MR van de Pius vond dat bij een nieuwe school ook een nieuwe naam hoorde. Een goede pr voor de school zou evenzeer uit kunnen gaan van een nieuwe naam dan van een bestaande, volgens deze MR-leden.

Het personeel van de Hellemons twijfelde, of de naam Thomas More College wel zo'n sterk imago had als beweerd werd. Daar was geen onderzoek naar gedaan. Ook de Hellemons was voorstander van een nieuwe naam.

Bij de Hellemons was men bang voor de massaliteit op zo'n grote school. Gevreesd werd dat ouders eerder zouden kiezen voor een kleine school. Dat was de belangrijkste reden dat bij een stemming op de Hellemons over deelname aan een fusie negen aanwezige docenten voor en elf tegen waren bij drie onthoudingen. De docenten van de Hellemons vonden dat alleen toekomstige ontwikkelingen (de Basisvorming en de Lumpsumregeling)¹⁴ echte redenen waren om te fuseren.

Voor het personeel van de Pius was de belangrijkste reden in te stemmen een einde te maken aan de concurrentiestrijd met de Hellemons om de leerling. Hoe het Piuspersoneel uiteindelijk gestemd heeft was niet te achterhalen.

Het personeel van de Pius in 1991, vlak voor de fusie.
(Fotocollectie Sint Anna)

(Namen van de docenten op de teamfoto)

Het personeel van het TMC was in ruime meerderheid tegen de voorgenomen fusie. Men vond dat een fusieproces geleidelijker moest verlopen. Maar vooral gold het bezwaar dat de consequenties voor het personeel nog niet duidelijk waren.

Ondanks de weinig positieve reacties van de teams werd er door de meerderheid van de BVG in oktober 1989 ingestemd met een fusie. Maar met name het TMC bleef zich verzetten. MR en personeel van die school wilden dat de consequenties voor de werkgelegenheid beter onderzocht zouden worden. Eerst moest nog het zogenaamde ritsmodel (het in elkaar schuiven van afvloeiingsregelingen) voor het personeel goed geregeld worden. Dat model was nu ongunstig voor sommige personeelsleden van het TMC. Die liepen het risico daardoor eerder te moeten afvloeien.

Een belangrijk punt was ook dat het TMC vond dat de wenselijkheid of noodzaak van de fusie nog steeds niet duidelijk was. Er was nog te weinig onderzoek daarnaar verricht.

Dat wenselijkheidsonderzoek kwam er. Het werd in grote haast uitgevoerd door rector M. Braat en conrector van de brugklas J. Schalk. De resultaten ervan verschenen al in maart 1990. Zoals eerder vermeld diende het onderzoek om aan te tonen, dat een fusie tussen de drie scholen wenselijk was.

Brugklasleider van het Thomas More J. Schalk met zijn pupillen. (Fotocollectie Markland College)

Allerlei voordelen van een fusie passeerden de revue. De conclusie van het onderzoek was: 'Het geheel overziende kan men stellen dat door het samengaan van de drie scholen op onderwijskundig terrein bepaalde positieve mogelijkheden gecreëerd worden. Zonder fusie laat men die mogelijkheden lopen.'

In het onderzoek werden ook de meningen van directeuren van de basisscholen in het voedingsgebied gepeild.¹⁵ De meesten stonden positief tegenover de voorgestelde fusie.

Voor wat betreft de werkgelegenheid bood het onderzoek geruststelling voor de zittende docenten, vooral van het TMC. Hoewel er tussen 1991 en 1995 een afname van formatie-eenheden (beschikbare banen) zou zijn door de terugloop van het leerlingenaantal, had dat toch geen consequenties voor het personeel in vaste dienst.

De uitkomsten van het wenselijkheidsonderzoek werden in de drie scholen besproken. Uiteindelijk was de meerderheid op alle drie de scholen voorstander van de fusie. Het TMC benadrukte nog om de integratie van de schoolculturen goed te begeleiden.

Eindrapport van de BVG

Het eindadvies van de BVG was gebaseerd op de deelrapporten van subgroepen van juni 1989 en op de resultaten van het aanvullende wenselijkheidsrapport van maart 1990. Bij de op 6 april 1990 uitgebrachte rapportages van de subgroepen was nadrukkelijk rekening gehouden met de beraadslagingen door het personeel. De indeling van de klassen zou plaatsvinden volgens een bepaald model. Daardoor werd een tussentijdse doorstroming van leerlingen gegarandeerd.

KLAS	SCHOOLSOORTEN				
Brugklas	mavo	mavo/havo	havo/vwo		
Klas 2	mavo		havo/vwo	vwo	
Klas 3	mavo		havo/vwo	vwo	
Klas 4	mavo			havo	vwo
Klas 5			havo	vwo	
Klas 6				vwo	

In verband met de huisvesting achtte de BVG de beschikbaarheid van De Vossenbergh een conditio sine qua non voor de realisatie van de fusie. De nieuwe school

zou gevestigd moeten worden op de locaties Eikenlaan (hoofdgebouw en 't Eikeltje), Beukenlaan (Hellemons) en Pagnevaartweg (De Vossenbergh). Ook zou nog enige tijd gebruik gemaakt kunnen worden van noodlokalen van het TMC.

Slotconclusie en eindadvies van de BVG luiden, dat een fusie wenselijk en mogelijk was per 1 augustus 1991. Aan de besturen restte de belangrijke taak om de grootst mogelijke aandacht te besteden aan het integratieproces van de schoolculturen.

Na ruim twee jaar was eindelijk de besluitvorming rond. Vraag is waaraan het gelegen heeft, dat het zo

lang geduurd heeft. Hielden de besturen aanvankelijk geen rekening met de meningen en gevoelens van het personeel en de ouders? Waren zij te zeer overtuigd van de onontkoombaarheid van een samengaan van de drie scholen? Hebben ze daarna in zekere zin het initiatief uit handen gegeven, omdat ze toegegeven hadden aanvankelijk de zaken wat verkeerd voorgesteld te hebben? Dat de weerstand vanuit het TMC het grootst was, is begrijpelijk. Voor het personeel van die school hoefde een fusie niet, omdat de school niet in het voortbestaan bedreigd werd. Alleen de werkgelegenheid van de laatst benoemden kwam zonder fusie in gevaar. Verder waren er leerkrachten havo en vwo die vreesden les te moeten gaan geven aan mavo-klassen.

De voormalige kleuterschool Het Eikeltje was ook in gebruik bij de Hellemons.
(Fotocollectie D. de Bruijn)

De Vossenbergh: gebouwd als pedagogische academie*

Aanvankelijk stond de jongenskweekschool Saint Jean Baptiste de la Salle binnen het kloostercomplex van Saint Louis. Begin van de jaren zestig van de vorige eeuw kwam er meer openheid in de katholieke kerk. Dat was een van de redenen dat er een nieuwe school gebouwd werd aan de zuidoostzijde van Oudenbosch, ver verwijderd van de Oudenbossche kern en Saint Louis. Dat gebeurde op een perceel dat grensde aan een stuk grond dat vanouds de naam 'De Vossenbergh' had. Die naam werd ook voor de nieuwe school gekozen. Een commissie van docenten verwoordde de keuze aldus: 'Hoewel wij de heilige Jean Baptiste de la Salle blijven beschouwen als de beschermheilige van onze gemeenschap, menen wij dat het samenvallen van de naam van onze school met die van onze patroon, ook om politieke redenen, niet langer gewenst is'. Een van die politieke redenen was, dat het schoolbestuur lonkte naar de meisjeskweekschool van Sint Anna in Oudenbosch en die van het Withof in Etten Leur voor het aangaan van een fusie.

In 1966 werd het nieuwe gebouw betrokken. De school is de eerste die ontworpen is volgens de voor die tijd modernste ideeën over de onderwijzersopleiding, waarin bijvoorbeeld expressievakken een belangrijke rol speelden. Het gebouw beschikt dan ook over een grote aula met een dito toneel. De laagbouw is uitgevoerd in natuursteen. Er zijn veel grote ramen, zodat er in het gehele gebouw veel licht kan binnenkomen. De lokalen zijn in drie vleugels gegroepeerd, die allemaal uitkomen op de aula. De school beschikte al over een moderne audio visuele ruimte en een intercominstallatie. Losse stoelen en tafels in de lokalen en in de aula zorgden ervoor, dat er van die ruimte op een flexibele en creatieve wijze gebruik gemaakt kon worden.

De bouw en de inrichting van de nieuwe pedagogische academie, zoals de onderwijzersopleiding toen genoemd werd, kwamen overeen met de wens tot democratisering die vanaf het midden van de jaren zestig met name het (hoger) beroepsonderwijs en het universitaire onderwijs overspoelde. Volgens de lekendirecteur, die de broeder directeur was opgevolgd, was de democratisering van het onderwijs 'het paradepaardje van de opleiding'.

Door allerlei oorzaken was de zelfstandige opleiding in De Vossenbergh maar van korte duur. Fusies met Sint Anna en het Withof konden niet voorkomen dat het gebouw in Oudenbosch nog geen twintig jaar na de opening, namelijk in 1986, definitief de onderwijzersopleiding verloor aan Breda.

* Zie ook: Redactie, 'West-Brabantse schoolgebouwen op de foto', in: Jaarboek De Ghulden Roos 57 (1997), 90-91.

Uitvoering

In een brief van 31 mei 1990 deelden de twee schoolbesturen mee dat zij gekozen hadden voor de naam Thomas More College voor de nieuwe fusieschool. Het belangrijkste argument daarvoor was de naamsbekendheid. De naam Thomas More verwijst naar een inspirerende historische persoon. Met zijn boek *Utopia* gaf hij het streven weer naar een ideale gemeenschap. Van een toponiem, zoals door anderen was voorgesteld, ging geen inspiratie uit, zo meenden de besturen.¹⁶ Daarnaast zou het 'niet van wijs beleid getuigen deze naamsbekendheid op te offeren voor de onzekerheid die het invoeren van een nieuwe naam met zich mee zou brengen.'

In september 1990 stemden de MR's van de drie scholen in met de fusie per 1 augustus 1991. De Vossenbergh was een maand eerder overgedragen aan het inmiddels gevormde nieuwe schoolbestuur (de Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Oudenbosch) en dat was een belangrijke voorwaarde voor de fusie. En daarmee was het fusiebesluit definitief geworden.

Op 17 september 1990 volgde de instellingsbeschikking van de Coördinatie Commissie Uitvoering Fusie Oudenbosch (CCUFO). Die commissie moest al het nodige doen om de nieuwe scholengemeenschap per 1 augustus 1991 te laten starten.

Vlak voor de eerste fusie (1991) werd dit staatsieportret gemaakt van het team van het Thomas More College vóór de school.

Zittend van links naar rechts: J. Luijben, S. Grosfeld, mevrouw L. van de Sanden-Maenhout, G. Hectors, W. Blommerde, M. Braat, mevrouw M. Goorden, P. Lambregts, W. Kuijpers.

Staannd op de eerste rij van links naar rechts: F. Theeuwes, R. Mendes, L. Onrust, mevrouw K. van de Sande-Loog, J. Schetters, L. Cornelis, A. Zielhorst, P. Antens, J. van Arendonk, L. Aarts, J. Adriaansen.

Staannd op de tweede (tussen)rij van links naar rechts: A. Bogaers, onbekend, mevrouw R. Bruijnincx-Cadot, onbekend, A. Schrauwen, mevrouw J. Vos-Notten.

Staannd op de derde rij van links naar rechts: C. van de Bergh, J. Broos, onbekend, mevrouw M-L. Dekkers, mevrouw M. Laven, mevrouw C. Gulickx-Jansen, H. Jansen, B. de Koning, R. de Raaff, W. van Haperen, A. van Bladel, J. van Loon, mevrouw M. Verschuren, mevrouw J. Hermes, mevrouw B. Melissen, mevrouw E. Kerstens, A. Uijtdewilligen.

Staannd op de vierde rij van links naar rechts: C. van Caulil, W. Verkouter, K. de Feijter, B. van de Made, L. Mercx, mevrouw M. Hoebink, W. van Lith, C. Pijs, mevrouw E. Oomen, mevrouw A. Brusselaars.

Staannd op de vijfde rij van links naar rechts: H. Dierick, mevrouw K. Boschma, J. Bakx.

Staannd op de zesde rij van links naar rechts: J. Lauwen, J. Haverhoeck, A. Braat, J. Herben, R. van Doornum, P. Boon, mevrouw E. Oomen, J. van Dort, A. Klaver, J. Schalk, J. Hermes, J. Jansen, J. Tak, R. Brood, W. Lazeroms.

HET THOMAS MORE COLLEGE
(1991-1996)

Het Thomas More College (1991-1996)

Integratie

Bij de fusie in 1991 tussen het Thomas More College, de Hellemons en de Pius was afgesproken dat het nieuwe schoolbestuur serieus aandacht zou besteden aan de integratie van de verschillende schoolculturen. Daarom besloot de schoolleiding al in juli 1991, dus nog vóór de officiële fusiedatum van 1 augustus, tot de instelling van een commissie die de directie zou moeten ondersteunen bij het integratieproces. Deze integratiecommissie bestond uit zes personen: twee van elke fuserende school. Hun taak bestond erin om systematisch het integratieproces te volgen.

Dat aandacht voor de integratie dringend nodig was, bleek wel uit het feit, dat zowel docenten als leerlingen een gevoel hadden van onthechting. Dat gold het minste voor het personeel en de leerlingen van het oude TMC. Zij bleven in ieder geval in hetzelfde gebouw.

Integratie tussen de verschillende schoolculturen gold met name de secties, maar ook de locatie. In De Vossenberghuisden de mavoklassen 2, 3 en 4. De meeste docenten daar waren afkomstig van de Hellemons en de Pius. Maar niet iedereen was content met de arbeidssituatie in dat gebouw. Men stoorde zich vooral aan het feit dat de oude TMC-cultuur, dus van vóór de fusie, bleef bestaan. Waaruit die dan zou bestaan werd niet vermeld. Het werd geformuleerd als: 'springen op de oude TMC-locomotief'.

De vestiging van de bovenbouw havo en vwo in De Vossenberghuis zou de ideale oplossing zijn. Dat zou in het kader van de Tweede Fase zes jaar later gerealiseerd worden.

In januari 1992 werd opnieuw aandacht besteed aan de arbeidssatisfactie van het personeel. Geconstateerd werd, dat nu meer docenten vonden dat de taak van leraar zwaarder was geworden door de grote verschillen tussen de leerlingen van de nieuwe fusieschool. Maar over het voortschrijdende integratieproces waren de personeelsleden tevreden. Het Thomas More College werd steeds meer één school.

Buitenschoolse activiteiten

Zowel voor leerlingen als voor docenten waren buitenschoolse activiteiten gelegenheden om de integratie te bevorderen. Maar volgens de mavodocenten in De Vossenberghuis hadden hun leerlingen weinig affiniteit met de school, omdat bepaalde activiteiten voor deze leerlingen niet meer plaatsvonden. Genoemd werden: de Bonte Avond, langlaufen en de Luxemburgreis, een schoolkrant op mavo-niveau, de musical en een culturele avond.

Daar stond tegenover dat er ook nieuwe activiteiten plaatsvonden. Zo werd in maart 1994 voor de tweede keer de BrabAnt Quiz georganiseerd, een internationale scholenquiz. Aanleiding tot het organiseren van deze quiz was het opengaan van de Europese grenzen. Initiatiefnemer

was afdelingsleider G. Hectors, die als Belg dagelijks met de grens geconfronteerd werd.

Het over je eigen grens heen kijken bleek ook uit een uitwisselingsprogramma met leerlingen uit Polen. In mei 1994 verbleven 31 Poolse leerlingen en drie docenten in Oudenbosch.

Maar ook de eigen schoolreizen kregen in oktober 1994 nadrukkelijk de aandacht. De aangeboden buitenlandse reizen waren de Schotlandreis, de Frankrijkreis (een voor mavo en een voor 4havo en 5vwo), de Duitslandreis, het zeilkamp, het Ardennenkamp en de Polenreis. Voor de thuisblijvers werd een videoproject opgezet.

In september 1995 werd begonnen met het opstellen van een overzicht per vak van geplande buitenschoolse activiteiten. Het was wel erg veel, met name voor 4havo en 5vwo. De directie maakte een keuze.

Strategisch strijdplan

In maart 1993 presenteerde de directie een strategisch strijdplan. De algemene doelstelling (visie, missie) van de school werd in vier punten uitgedrukt: onderwijs geven van een kwalitatief hoog niveau, een brede algemene vorming aan de leerlingen bieden, aandacht voor de begeleiding en vooral respect voor elkaar tonen.

In het strijdplan werden allerlei kansen en bedreigingen voor de nieuwe school bij elkaar gezet. Als belangrijkste kans werd het voorgenomen overheidsbeleid gezien om de vorming van brede scholengemeenschappen te bevorderen. In Oudenbosch was dat mogelijk. Daartoe moesten de goede relaties met het vbo in stand gehouden worden. Een bedreiging voor de school was de aanstaande gemeentelijke herindeling waarbij Oudenbosch geen

groeigemeente meer was. Toch werd ervan uitgegaan dat het leerlingenaantal stabiel zou blijven. Positief was ook het streekschoolkarakter en dus moest de samenwerking met de basisscholen versterkt worden. Maar het gevaar was dat bij een streekschool nieuwe leerlingen evengoed konden kiezen voor de concurrenten.

Naar een nieuwe fusie

Met enige angst werd in april 1995 vastgesteld dat het aantal aanmeldingen voor de brugklas teruggelopen was van 330 naar 310. Zeker met het oog op de voorbereidingen voor de 'fusie 1996' was dat geen goed vooruitzicht. Er rezen weer twijfels over de nieuwe fusieopgingen. Het was vooral de mogelijke beperking van de werkgelegenheid die hierbij een voorname rol speelde.

Voor het schooljaar 1995-1996 werden voor de school speerpunten van actie geformuleerd. Op de eerste plaats diende er voldoende aandacht besteed te worden aan de concrete uitwerking van de fusie. Verder moest de focus gericht worden op het verkrijgen van een hoger slagingspercentage. Er zouden gesprekken volgen met de secties hierover. Ook diende er een onderwijsvisie op papier gezet te worden. Dit was van belang in verband met de komende onderwijsvernieuwingen van de Tweede Fase (bovenbouw havo en vwo) en van het vmbo (mavo en vbo). Ten slotte bleef ook het taakverdelingsbeleid de aandacht vragen. Het schooljaar 1995-1996 werd beschouwd als een proefjaar voor dat beleid.

In verband met het opzetten van een onderwijsvisie werd er een enquête onder het personeel gehouden. Daaruit bleek dat de docenten niet onwelwillend stonden tegenover onderwijskundige vernieuwingen, maar wel de nodige vraagtekens plaatsten bij uitgangspunten als de zelfstandig werkende leerling en het aanleren van vaardigheden.

(Fotocollectie Markland College)

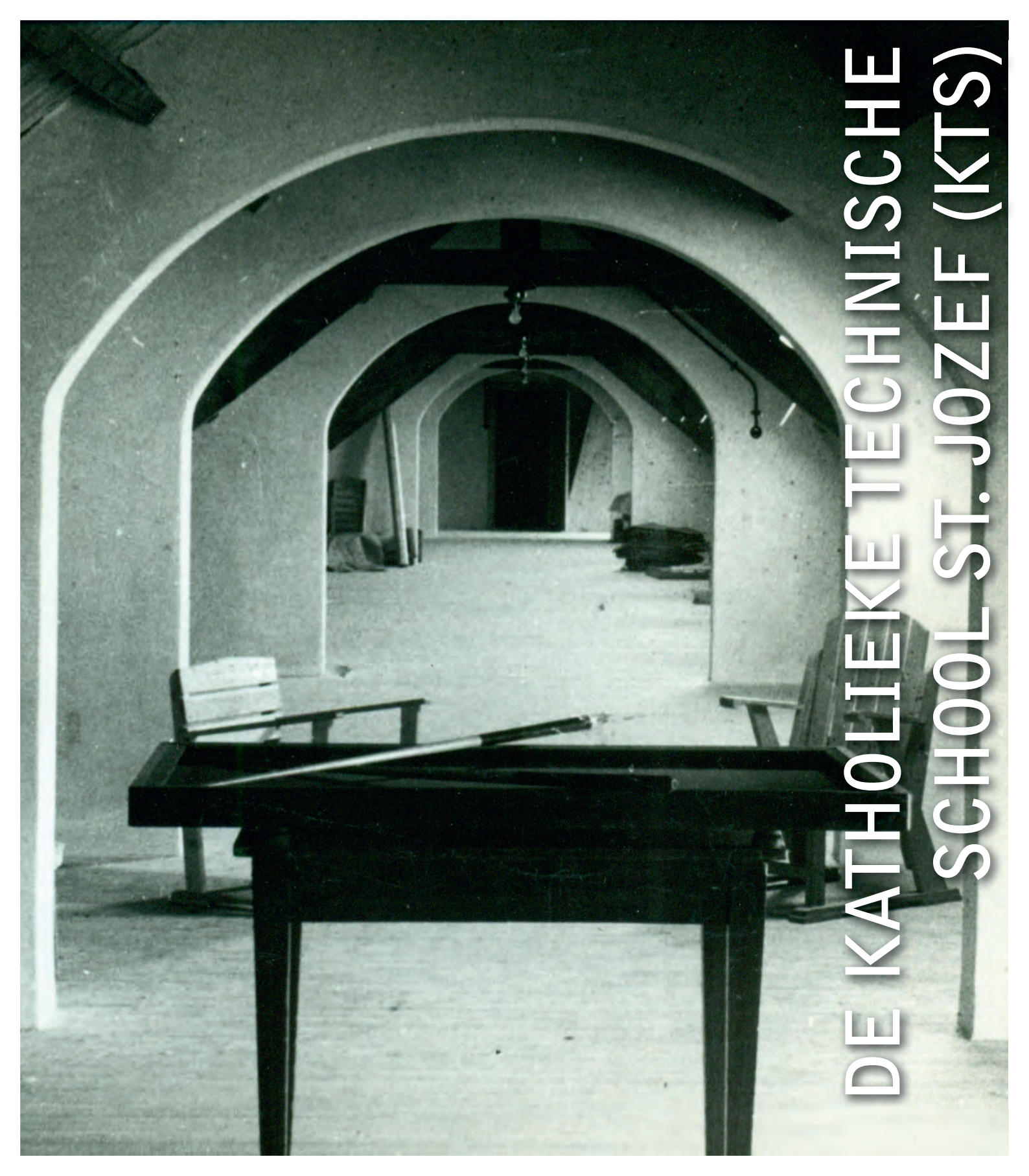

De actie voor het 'Huis van Wietske'. Haar zus Karin Koornneef toont de stand van dat moment. Rechts mevrouw M. Hoebink, een van de organisatoren van deze actie op het Thomas More.
(Fotocollectie Markland College)

Het huis van Wietske

Bij de zestienjarige leerlinge Wietske Koornneef was een ongeneeslijke ziekte geconstateerd. Ze werd behandeld in de oncologische afdeling van het Sint Elisabethziekenhuis in Tilburg. De dappere Wietske wilde toch na haar dood nog iets nalaten. Het werd haar wens bij het ziekenhuis een tweede ouderhuis te laten bouwen. Ouders van kankerpatiëntjes konden daar verblijven als hun kind in dat ziekenhuis behandeld werd. Maar de prijs van zo'n huis was niet mis, namelijk 200.000 gulden. De school besloot in overleg met Wietske en haar ouders ervoor te zorgen dat het benodigde geld bij elkaar kwam. Het was een duidelijke uiting van een scholengemeenschap die klaar stond voor het goede doel.

Op 31 mei 1995 was er een actiedag voor de gehele school. Heel veel activiteiten werden er georganiseerd. Naast de schoolacties waren er ook veel spontane acties. Zo had een huisarts 275 collega's aangeschreven. Enkele Tilburgse bouwbedrijven stelden gratis materiaal voor het ouderhuis beschikbaar. De Hoevense basisscholen (Wietske woonde in Hoeven) voerden een statiegeldactie. Er was een fietsvierdaagse en ook de gemeente Oudenbosch deed een duit in het zakje. Binnen enkele weken was het streefbedrag van twee ton gehaald. De actie kreeg zelfs een regionale respons. Ook op de KSE in Etten-Leur werden acties ondernomen. De Rabobankvestigingen in de regio schonken ook een bijdrage.

DE KATHOLIEKE TECHNISCHE
SCHOOL ST. JOZEF (KTS)

De Katholieke Technische School St. Jozef (KTS)

De voorgevel van de KTS aan de Pagnevaartweg in 1960. Boven de ingang staat het beeld van de H. Jozef, de patroon van de school. (Fotocollectie Regionaal Archief West-Brabant)

KTS: afdeling bankwerken. (Fotocollectie KTS)

Een snelle groeier

Kort na de Tweede Wereldoorlog (1946) werd vanuit de Oudenbossche gemeenteraad ervoor gepleit de vestiging van industrieën in de gemeente te bevorderen. Dat gebeurde. Maar het probleem was om voldoende vakkundige arbeidskrachten te werven. Arbeiders waren er genoeg, maar die waren afkomstig uit de landbouw en waren vaak ongeschoold. Om in de toekomst voldoende vakmensen voor de industrie te krijgen, werd in de raad voorgesteld een nijverheidsschool voor jongens op te richten. Daartoe zocht de gemeente contact met de algemeen overste van Saint Louis broeder Robertus. Die koos voor een opleiding voor interne leerlingen. Het internaat was namelijk hun

core business. Maar het gemeentebestuur wilde dat ook externe leerlingen uit Oudenbosch toegang kregen tot de school. Dit in ruil voor allerlei steun. Aldus ontstond de nijverheidsschool uit een gezamenlijk initiatief van de broeders en het gemeentebestuur. In het bestuur namen zitting namens de gemeente burgemeester J.P. Teijssen en wethouder Jos. Keij. Saint Louis werd vertegenwoordigd door voorzitter en overste broeder Robertus, broeder Dominicus (secretaris) en broeder Serafinus. Bestuurlijk hadden de broeders de meerderheid. Directeur werd broeder Majella. Keij werd in 1950 opgevolgd door J. Plevier, eigenaar-directeur van een metaalfabriek in Oudenbosch. In 1952 werd de nieuwe burgemeester B. Funk lid van het bestuur.

Op 1 september 1947 werd gestart met twee afdelingen. Dat waren: brood en banket en timmeren met respectievelijk 30 en 25 leerlingen. De school kreeg als naam de Rooms Katholieke Interne Nijverheidsschool St. Jozef. Die heilige geldt als de patroon van de ambachtslieden. Vanaf 1953 werd de nijverheidsschool meestal aangeduid als ambachtsschool, Its of KTS.

De gemeente Oudenbosch betaalde voor de school 30 procent van de onkosten. Zij wilde dat echter niet doen voor leerlingen uit andere plaatsen in de regio.

De school groeide gestaag. Begonnen met 55 leerlingen in 1947 waren het er in 1955 al 265. Bij het begin waren er slechts vijf externe leerlingen, alle afkomstig uit Oudenbosch. Van burgemeester Funk is bekend dat hij het nijverheids onderwijs een warm hart toedroeg. Met name de Its zag hij als een noodzakelijke voorbereiding op de komende industrialisatie. In het begin van de jaren vijftig van de vorige eeuw werd het plan van een ontwikkelingsgebied Zuid-West-Noord-Brabant door de provincie uitgevoerd. Naast Etten-Leur en Rucphen zou ook Oudenbosch een industriële kern worden, gesteund door overheidssubsidies en andere faciliteiten. Jongemannen opleiden tot vakmensen betekende een basis voor de industrie. Plevier zag met zijn metaalbedrijf maar wat graag dat er op de KTS een metaalafdeling kwam. KTS'ers konden ook stage lopen in zijn bedrijf. In verband met de industrialisatie was er in West-Brabant een grote behoefte aan elektrotechnici. Dus werd beslist dat elektrotechniek het eerste vak was dat in aanmerking kwam voor uitbreiding.

Petra den Baber was in 1972 onder grote mannelijke belangstelling het eerste meisje op de KTS.
(Fotocollectie KTS)

Nieuwbouw: een moeizame kwestie

De komst van Plevier in het bestuur en het vertrek van Key had alles te maken met de realisering van een nieuwe school. Bij het begin van de school werden de leerlingen ondergebracht in lokalen op Saint Louis. De lessen broodbakken werden gegeven in de bakkerij van broeder Pius en de lessen banket in een gebouw daar tegenover. Het onderwijs in beide vakken werd gegeven door de heer Damen, geassisteerd door broeder Liberius. Voor de timmerlessen tekende broeder Innocentius op de eerste verdieping van Saint Louis. Later werd er een aparte banketbakkerij bijgebouwd. Het was dan ook aanvankelijk de bedoeling dat via de bakkersopleiding brood gebakken werd voor de internaatsleerlingen.

Voor nieuwbouw werd gedacht aan een semi-permanente huisvesting. Daarvoor kwam een stuk grond beschikbaar aan de oostzijde van de spoorwegverbinding aan de huidige Pagnevaartweg. Het was eigendom van het RK Armbestuur van Oudenbosch en werd door de gemeente gefinancierd.

Saint Louis financierde de bouw. Het Rijk kon dan vervolgens het gebouw huren. Architectenbureau De Graaf uit Den Bosch kreeg de opdracht. Bestuurslid Jos. Key was ook architect maar het werd niet wenselijk geacht hem de opdracht te geven. Dat moet de reden geweest zijn, dat Key het bestuur verlaten heeft.

De vroegere metaalafdeling van de KTS.
(Fotocollectie KTS)

Het aanvragen van de nieuwbouw verliep niet voorspoedig. Door de vele voorschriften was het niet mogelijk om een 'voldoende vormgeving te bereiken'.

In januari 1950 werd er een gewijzigd schetsplan bij het ministerie ingestuurd, maar die instantie bleef samen met de Rijksgebouwendienst moeilijk doen. Door interventie van prof. dr. Ferd. Sassen, adviseur bij het ministerie van O, K en W, werd de zaak bespoedigd. Het probleem was dat het bestuur een hoger gebouw wilde voor overblijfslokaal, tentoonstellingsruimte en bergruimte. Men verwachtte nu dat in juni 1950 de eerste spade de grond in zou gaan. De bouw werd gegund aan de Firma Koch uit Bergen op Zoom.

Het bouwen liep daarna nog vertraging op. Deels door nalatigheid van de architect, deels doordat bij het uitscheppen van de grond bleek dat er een leemlaag van 2

tot 3 meter dik was. Daardoor moest het funderingsplan gewijzigd worden.

Op het financiële vlak werd enkele malen een beroep gedaan op het bestuur van Saint Louis dat steeds trouw bijspong. Zo zorgde de congregatie ook voor de financiering van de inventaris. Niet vermeld is in welke constructie dat plaatsvond.

Hoewel het gebouw nog niet helemaal klaar was, werd op 14 januari 1952 de school in gebruik genomen.

Externen

In 1950 werd de vrees geuit dat er minder internen zouden gaan komen vanwege het hoge kostgeld. Daar stond tegenover dat men verwachtte dat het aantal externe leerlingen uit Oudenbosch zou stijgen als er een metaalafdeling bijkwam. Op dat moment zaten er 40 Oudenbossche jongens op de ambachtsschool in Roosendaal. Als er externe leerlingen uit andere plaatsen toegelaten zouden worden, waren er minder plaatsen voor de internen en dat was nadelig voor het internaat.

KTS: afdeling metaalbewerking.
(Fotocollectie KTS)

In 1952 bleek dat vooral veel leerlingen uit Oudenbosch in de afgelopen jaren niet toegelaten waren tot de KTS. Een reden daarvoor werd niet genoemd. Was het toch de angst dat er te weinig plaatsen voor internen zouden overblijven en dus minder inkomsten voor de broeders? Burgemeester Funk protesteerde tegen die gang van zaken. De gemeente Oudenbosch betaalde nog steeds 30 procent van de exploitatiekosten van de KTS en dus vond Funk dat er meer Oudenbossche leerlingen toegelaten moesten worden. Daarnaast wees hij erop, dat het bestuur van Saint Louis al in 1946 schriftelijk had toegezegd 'alle daarvoor geschikte leerlingen uit Oudenbosch te zullen toelaten'.

Blijkbaar was dat het jaar daarop nog steeds niet gebeurd, want in maart 1953 herhaalde burgemeester Funk zijn bezorgdheid over het beperkte aantal leerlingen uit Oudenbosch dat de KTS bezocht. Volgens hem was de groep externen 'de kurk (...) waarop de school drijft bij een daling van het aantal internen.' Die vormden altijd een onzekere factor. Funk stelde zelfs dat hij vond dat eenderde van de leerlingen uit Oudenbosch afkomstig moest zijn. Zo telde de afdeling machinebankwerken in 1953 maar zes leerlingen uit Oudenbosch. En dat vond ook Plevier (zijn fabriek) te weinig.

Maar het probleem zat hem tevens in de aanmeldingen. In 1953 bleek dat er onvoldoende reclame gemaakt was voor de KTS in de hoogste klassen van de Oudenbossche lagere scholen. Er was alleen maar gevraagd wie er naar de KTS ging. Er was geen contact geweest met de ouders. Daarom werd besloten een advertentie te plaatsen. Daarin moest aangegeven worden dat de school opleidde voor de MTS. Maar in de praktijk liep dat niet zo goed. Zo bleek in 1952 dat er een groot aantal gezakten was voor het toelatingsexamen mts. Een aantal werd niet genoemd. Een jaar later stroomde zelfs geen enkele leerling uit Oudenbosch van de lts naar de mts door. Het probleem was nog steeds dat vooral de aansluiting voor het vak wiskunde te moeilijk was. Maar dat gold ook voor de talen.

Tussen 1953 en 1958 bleef het aantal interne leerlingen van de KTS constant rond de 170. Het aantal externen verdubbelde bijna van 65 naar 120. Maar het bleef dus nog lang een internaatschool

Zicht op het oude gebouw van de KTS rond 1960. Achteraan de pas gebouwde Hellemons.
(Fotocollectie Regionaal Archief West-Brabant)

Verdere groei

De toename van het aantal leerlingen betekende dat er lokalen bijgebouwd moesten worden. In 1955 werd 96.000 gulden geleend voor bouw en inrichting van houten noodlokalen als tijdelijk onderkomen tijdens de verbouwing en uitbreiding. Maar de uitbreiding ging niet door, want er was door het Rijk een bouwstop voor scholen afgekondigd. Daarom kwamen er houten noodlokalen voor gym en plaatwerkerij. Kosten 37.060 gulden. Toch werd verder gegaan met de voorbereiding van de uitbreiding van de school. Pas in 1961, na zeven jaren wachten, kwam de toestemming van het ministerie van O, K en W om de noodlokalen te vervangen door een definitieve bouw. In februari 1964 was de nieuwbouw gereed. De verbouwing van de oude school was in oktober van dat jaar klaar. Nieuwbouw en verbouw hadden dus drie jaar geduurd. Maar al snel bleek het gebouw weer te klein. In 1967 was

het aantal overblijvers (externen) gegroeid naar 260. De kantine was berekend op maximaal 200 leerlingen. Het volgende jaar was er weer ruimtegebrek. Dat gold ook voor theorielokalen, gymzaal en timmerlokaal.

Personeel

Saint Louis beschikte niet over voldoende broeder-leerkrachten die bevoegd waren om les te geven aan de KTS. Dat betekende dat er vanaf het begin leken als leerkracht werkten. Daar kwam bij dat na de oorlog tot begin jaren zestig van de twintigste eeuw er een groot tekort was aan bevoegde leerkrachten voor alle

onderwijstypen. Docenten lokken met meer salaris kon toen nog niet. Wel het aanbieden van woonruimte door de gemeente. Maar in diezelfde tijd was er ook nog grote woningnood. Volgens burgemeester Funk was de provincie niet bereid het bouwvolume van Oudenbosch te vermeerderen. Hij stelde zelfs voor om KTS-leerlingen huizen te laten bouwen onder leiding van een aannemer.

Je ziet dan ook dat er vaak een wisseling van leerkrachten plaatsvond, omdat ze maar kort verbleven in Oudenbosch om dan elders een betrekking te gaan vervullen.

Ook kwam het vaak voor dat sollicitanten nog niet bevoegd waren.

Het team van de KTS, vermoedelijk in het begin van de jaren negentig.

Zittend vooraan van links naar rechts: G. de Backer, A. Mol, M. van Herpt, mevrouw Y. Manniën, mevrouw J. van Bavel, P. Ravels, H. Herman, J. Stoop.

Zittend op de tweede rij: F. de Groot, Th. Van Hulst, A. Schenk, P. Kooyman, J. Maas, C. van den Eijnden, B. de Jong, J. Pijnenburg, mevrouw L. Imand, J. Schrauwen. Staande van links naar rechts: G. Baartmans, J. Timmermans, A. van Groenesteijn, L. van Gelder, onbekend, T. Bastiaansen, P. de Pijper, P. Vermeer, W. van Loon, J. Wagemakers, P. Koreman, J. Vergouwen, mevrouw A. Lambregts, K. van Bers, J. van Meer, mevrouw E. Krijnen, mevrouw H. voorbraak, A. van Loon, mevrouw M. van Oosterhout, H. Karremans, P. Vermonden.
(Fotocollectie KTS)

KTS: afdeling consumptief, koken.
(Fotocollectie KTS)

In 1955 was er geen enkele sollicitant voor het vak metaalbewerking. Dat kwam omdat de lonen in het bedrijfsleven veel hoger waren.

A. van der Lint uit Oud Gastel werd in 1956 benoemd tot leraar AVO. Hij had toen juist de akte lo-wiskunde behaald en was dus volledig bevoegd. Een jaar later werd broeder Supplicius tot directeur benoemd. In 1959 werd A. van der Lint aangesteld als adjunct-directeur. In 1970 kreeg Van der Lint gezelschap van E. Huysmans die benoemd werd als tweede adjunct. Bij die benoeming hadden alle leraren inspraak gehad. Begin 1976 moest directeur

broeder Supplicius om gezondheidsredenen ermee stoppen. Hij werd opgevolgd door Van der Lint. J. Pijnenburg werd adjunct en waarnemend directeur. In 1989 werd Van der Lint opgevolgd door J. Pijnenburg en J. Schrauwen werd adjunct. In 1992 ging adjunct Huysmans met de VUT.

Minder lessen

Het eerste vak waar de KTS in 1947 mee begon, namelijk bakken en banket, begon vanaf 1959 af te kalven. Dat was het laatste jaar dat leerlingen het gezellendiploma brood-en-banketbakken via de dagschool konden behalen. In het vervolg moesten ze eerst twee jaar in de praktijk hebben gewerkt. In 1960 werden de lessen Frans voor de brood-en-banketafdeling geschrapt, omdat die voor deze jongens te moeilijk waren. Ook andere vakken verdwenen. Uiteindelijk resteerden in de bovenbouw 30 lessen.

KTS: afdeling consumptief, banketbakker.
(Fotocollectie KTS)

In 1971 werden de zogenaamde facultatieve lessen ingevoerd voor de vierdejaarsleerlingen (kopklassen banket, metselen en vierde klas elektro). Die lessen betroffen fotografie, modelbouwen en siersmeden.

Vanaf datzelfde jaar werd de opleiding geconfronteerd met een verlenging van de leerplicht. Dat was zowel voor leerlingen als docenten niet prettig. Het had een grote invloed op de studiehouding en het gedrag van de leerlingen. Heel wat van hen wilden liever gaan werken.

KTS: afdeling consumptief, serveren.
(Fotocollectie KTS)

Op 1 september 1972 bestond de school 25 jaar. Dat werd gevierd met een H. Mis, een feestelijke bijeenkomst in aula en een receptie. Voor de leerlingen was er in de Bosbadhal in Hoeven een optreden van bekende radio- en tv-artiesten.

In 1973 werd voor het eerst een daling in het aantal externen vastgesteld. Het aantal internen bleef gelijk. Maar in 1975 nam het leerlingental toe van 511 naar 572.

Gestart werd er in 1976 met een uitgebreide consumptieve opleiding. Daartoe werd een lokaal aangepast. Die opleiding zorgde ervoor dat er vanaf 1979 ook meisjes zich aanmeldden en wel voor de consumptieve afdeling.

Het betekende dat er aparte faciliteiten voor de meisjes moesten komen, zoals douchemogelijkheden.

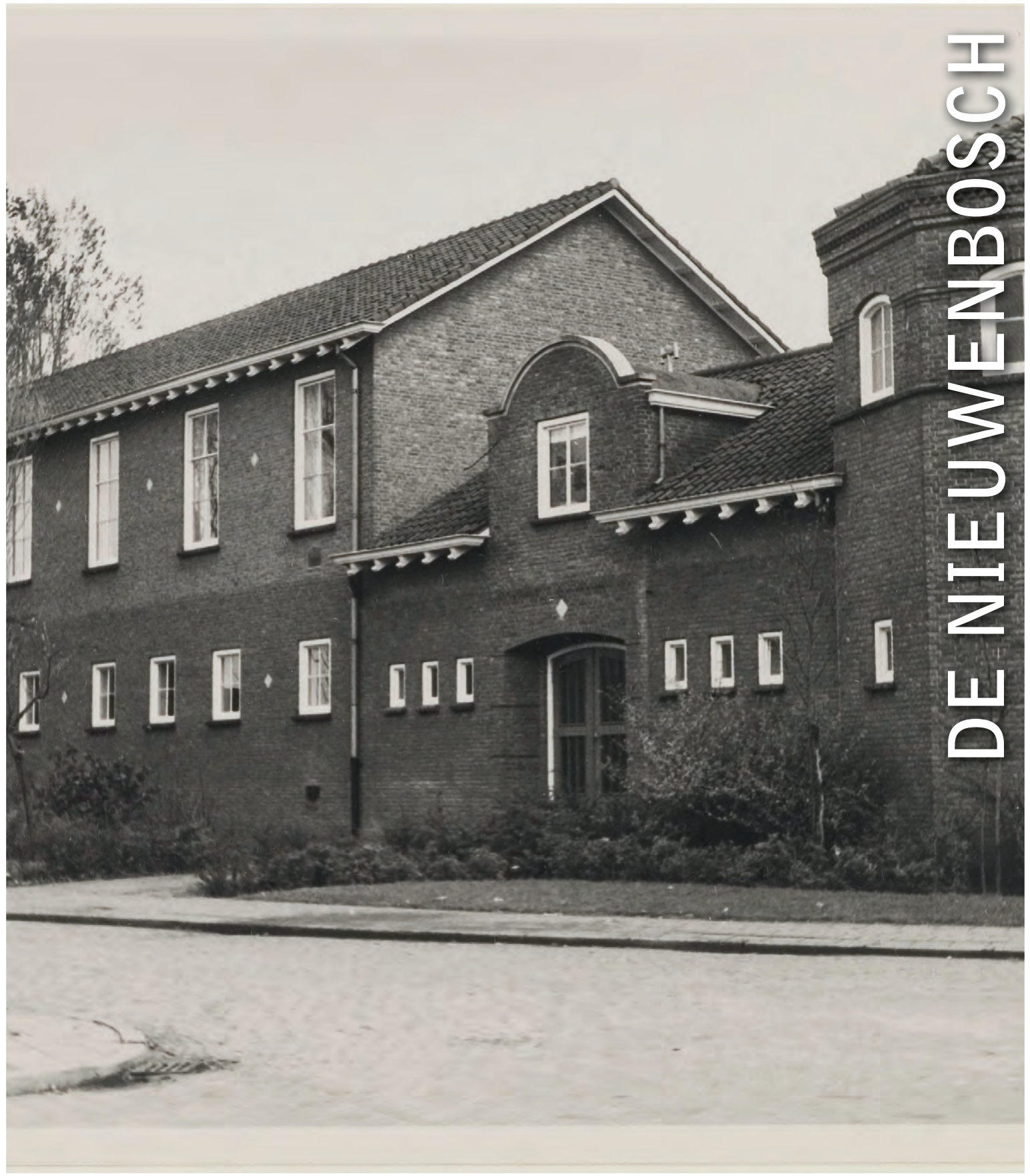
De consumptieve afdeling was een succes. In 1980 werd gestart met een opleiding tot kok en kelner. Vanwege de grote belangstelling voor de afdeling consumptieve technieken vond er in 1986 een uitbreiding van faciliteiten voor die opleiding plaats.

Iets apart was in 1979 ook de internationale schakelklas voor buitenlandse kinderen die door hun gebrekkige kennis van de Nederlandse taal moeite hadden met het volgen van onderwijs. De duur van de cursus was twee jaar. In 1983 werd de internationale schakelklas al weer opgeheven. Het argument was dat de buitenlandse kinderen vaak al jaren op een Nederlandse school zaten en dat er daardoor nauwelijks meer sprake was van een taalachterstand.

In 1982 zat er op de Oudenbossche KTS het grootste aantal leerlingen ooit, namelijk 680. Alle ruimtes (ook het documentatiecentrum, de kelder en het filmzaaltje) werden gebruikt als theorielokaal.

In 1988 werd het 40-jarig bestaan van de school op grootse wijze gevierd met onder andere een symposium School-Bedrijf, over de noodzaak van een goede beroepsopleiding.

In 1990 werd de schoolkrant De Schakel nieuw leven ingeblazen. Vier jaar later werd besloten meer aandacht te besteden aan de leerlingbegeleiding. Onder meer werden een faalangsttraining en huiswerkbegeleiding ingevoerd. Wellicht dat dit allemaal verband hield met de toekomstige fusie met scholen waarin deze zaken al wel praktijk waren.

DE NIEUWENBOSCH

De Nieuwenbosch

Sint Agnes

Het begin van de Oudenbossche huishoudschool dateert van 1922. De congregatie van de Penitenten Recollectinen van Oudenbosch, beter bekend als de Zusters Franciscanessen van Sint Anna, begon in dat jaar een landbouwhuishoudschool met zes pensionaatsleerlingen. De school stond in Kalishoek, het latere Groene Woud en kreeg de naam Sint Agnes, beschermheilige van jonge meisjes. De school was alleen bestemd voor interne leerlingen. In de periode tot en met 1938 (uit die periode zijn de cijfers beschikbaar) waren het gemiddeld dertien leerlingen die de school bevolkten. Pas rond 1950 kwam Sint Agnes onder het beheer van de NCB (Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond). Dat betekende dat ook externe leerlingen toegang kregen tot de landbouwhuishoudschool.¹⁷

Voordat er sprake was van fusie in Oudenbosch waren de contacten met andere scholen aanvankelijk minimaal. Wel was er in de jaren zeventig drie keer per jaar een directieoverleg tussen de scholen voor voortgezet onderwijs in Oudenbosch. In de jaren tachtig, toen het woord 'fusie' steeds vaker viel, waren de contacten wat intensiever met onder meer afspraken over het aannemen van leerlingen.

Het rapport *Vandaag en Morgen* (1985) was voor de NCB als schoolbestuur van Sint Agnes geen aanleiding mee te gaan denken over schaalvergroting. Als een van de weinige huishoudscholen in de regio kon Sint Agnes zich verheugen in een toenemende belangstelling van nieuwe leerlingen. Vooral toen in 1989 de fusie met Sint Elisabeth uit Zevenbergen een feit werd. Er kwamen in één klap zo'n 100 leerlingen uit Zevenbergen bij. Om die allemaal te

Het gebouw van de Ihno Sint Agnes in Oudenbosch aan het Groene Woud in 1958.
(Fotocollectie Regionaal Archief West-Brabant)

Het gebouw van De Nieuwenbosch aan de Linneauslaan (1989).
(Fotocollectie R. Broeren)

huisvesten werden er vier noodlokalen aan de Linnaeuslaan, waar de school toen gehuisvest was, bijgeplaatst. Op dat moment was het overigens al duidelijk dat het vbo (KTS en Sint Agnes) in Oudenbosch niet mee zou doen met de eerste fusie van het voortgezet onderwijs in 1991.

In 1989 werden de huishoudscholen van Oudenbosch (Sint Agnes) en van Zevenbergen (Sint Elisabeth) samengevoegd tot De Nieuwenbosch. De Zevenbergse school trok in bij de Oudenbossche. De eerste fusie tussen scholen uit deze plaatsen was een feit.

De LHNO-school Sint Elisabeth¹⁸

Vanaf het midden van de jaren twintig van de vorige eeuw is de NCB bezig geweest met het inrichten van zoveel mogelijk landbouwhuishoudcursussen, ook wel 'boerinnencursussen' genoemd. Zij waren in eerste instantie bestemd voor boerenmeisjes van zestien jaar en ouder, maar ook 'burgermeisjes' waren welkom. Het lesaanbod was sterk geënt op het dagelijkse boerenbestaan en bestond uit thema's als de zorg voor het huishouden, koken, knippen, naaien en gezondheidsleer.

Dat de NCB het oog liet vallen op Zevenbergen om er zo'n cursus te vestigen, had heel veel te maken met de Zevenbergse pastoor W. van Kessel, die als opvolger van de beroemde pater Van den Elsen, ook geestelijk adviseur van de NCB was. Hij heeft voor het huishoudonderwijs in Zevenbergen een belangrijke rol gespeeld, met name omdat hij 'sterk geporteerd was voor het boerenleven'.

In 1931 kwam het verzoek van de NCB aan de gemeente Zevenbergen om mee te werken aan de stichting van zo'n huishoudcursus onder meer door het beschikbaar stellen van bouwgrond dan wel huisvesting. Het beheer van zo'n cursus was voor rekening van de NCB. Het

gemeentebestuur ging in december 1931 akkoord. De belangrijkste reden was, dat heel wat Zevenbergse meisjes naar de huishoudschool in Breda gingen.

Het rooms-katholieke kerkbestuur (lees: pastoor Van Kessel) had in 1932 plannen voor de bouw van wat we nu een multifunctioneel gebouw noemen. Enerzijds moest het dienen als onderkomen voor katholieke jeugdverenigingen en anderzijds kon er ook de huishoudcursus in ondergebracht worden. Het werd een KJV-huis genoemd, een onderkomen voor Katholieke Jeugd Verenigingen. Het gebouw was in 1933 gereed en kreeg de naam De Brug. Per 1 september 1933 ging er de boerinnencursus van start aan de Molenstraat.

Alles krijgt een goede beurt op de lhno Sint Elisabeth in Zevenbergen eind jaren zestig.
(Fotocollectie Markland College)

Pas in 1947 werd de RK Landbouwhuishoudschool opgericht. De naam Sint Elisabeth is waarschijnlijk gegeven door pastoor Van Kessel, maar waarom is niet bekend. Aanvankelijk bestond de school uit de leerjaren 7 en 8 van de lagere school, ook wel aangeduid als het vglg (voortgezet gewoon lager onderwijs). De leerlingen konden hier het primair huishoudonderwijs volgen met de vakken Nederlands, lezen, rekenen, aardrijkskunde,

geschiedenis, zingen, kennis der natuur, stof versieren en godsdienstonderwijs. De lessen waren theoretischer van aard dan bij de landbouwhuishoudscholen het geval was. De lessen werden nog steeds gegeven in De Brug. Om allerlei redenen was die accommodatie niet meer geschikt. Dat leidde ertoe dat er minder leerlingen kwamen. Vanaf 1950 werden vele pogingen ondernomen om een nieuwe school te bouwen, maar het ministerie van O, K en W stemde er niet mee in. Vooral burgemeester Seelen en de NCB hebben zich enorm ingespannen voor een nieuw gebouw. Het was een geluk bij een ongeluk dat de ruimte in De Brug door brand werd aangetast in 1957. Dat versnelde de nieuwbouw. Toch duurde het nog tot 1961 voordat het gebouw er kwam aan de Pastoor van Kessellaan.

Vanaf 1968 werd het onderwijs inhoudelijk enkele malen op de schop genomen. In dat jaar werd de huishoudschool getransformeerd in een driejarige lhno, die in 1975 vierjarig werd. Wijzigingen vonden rond die tijd ook in de samenstelling van het team plaats. Zo kwam in 1969 de eerste mannelijke directeur in de persoon van H. Slegers.

De ingang van het gebouw van de lhno Sint Elisabeth in Zevenbergen (1983).
(Fotocollectie Markland College)

Tussen 1966 en 1990 zijn er diverse fusiebesprekingen met de Catharina en met de protestant-christelijke scholengemeenschap voor mavo en lhno geweest. Dat resulteerde in een nauwe samenwerking met de protestant-christelijke LHNO. Dat leidde zelfs tot het vormen van gezamenlijke klassen en een door beide scholen gebruikt semi-permanent schoolgebouw aan de Lindonk.

De besprekingen met de Catharina werden abrupt beëindigd, toen bleek dat het team van die school niet gemotiveerd was voor een samengaan. Uiteindelijk is het daar, via de omweg van twee fusies, toch wel van gekomen

In de jaren tachtig bleek een voortzetting van een zelfstandige LHNO in Zevenbergen niet haalbaar. De belangrijkste factoren daarvoor waren de daling van het leerlingenaantal, de terugloop van het geboortecijfer en de opheffingsnorm van 120 leerlingen. Al vanaf het begin van de Mammoetwet was de belangstelling voor het huishoudonderwijs afgenomen. Steeds meer meisjes volgden de mavo met zijn D- en C-niveau. Het lhno werd door ouders steeds meer gezien als een afvalbak van leerlingen die op het avo mislukt waren en terugstroomden. Die leerlingen waren vaak sterk gedemotiveerd en gedesillusioneerd.

De 'fusie 1991' in Oudenbosch en Zevenbergen

In het schooljaar 1988-1989 vonden er fusiebesprekingen plaats tussen Sint Agnes en Sint Elisabeth. De belangrijkste aanleiding daartoe was het feit dat Sint Elisabeth onder de opheffingsnorm was gekomen en dus in het voortbestaan bedreigd werd.

Het team van de IJno Sint Elisabeth in 1983 bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het huishoud- en nijverheidsonderwijs in Zevenbergen. Staande van links naar rechts: F. Verschuren, mevrouw A. Luijkx, mevrouw J. van Dullemen, A. Akkermans (met lichtblauw shirt), mevrouw N. Franken, mevrouw Maas, B. van Gils, mevrouw T. Beulens, Th. Maas, mevrouw D. van Meer, mevrouw B. van Maasackers, mevrouw A. de Haas. Zittend van links naar rechts: W. Franken, mevrouw J. Djadoenath, A. Joosen, H. Kimenai en mevrouw E. Pors. (Fotocollectie B. van Gils)

Het samengaan van Sint Agnes en Sint Elisabeth werd door het personeel van Sint Agnes met een afwachtende houding benaderd. Zo van: wat zal het worden? Het was zeker geen wantrouwen. Men moet wel bedenken dat het scholen waren met een duidelijk andere schoolcultuur. Sint Elisabeth was traditioneel hiërarchisch met een duidelijke gezagsstructuur van directeur A. Joosen en adjunct H. van Gils. Sint Agnes werd geleid door twee directeuren te weten H. Silvertandt en J. Beulens. Daarnaast had het team van Sint Agnes een grote inbreng in de leiding en organisatie van de school. Je zou zelfs kunnen zeggen dat Sint Agnes democratischer van gehalte

was, zonder daarmee een waardeoordeel uit te spreken. De benoeming van A. Joosen tot directeur van de nieuwe fusieschool is dan ook niet zonder frictie gebeurd.

Omdat beide scholen onder het schoolbestuur van de NCB ressorteerden, waren de fusievoorbereidingen snel geregeld. Het werd overgelaten aan de directies. Volgens directeur A. Joosen hebben hij, zijn adjunct H. van Gils en directeur van Sint Agnes J. Beulens op een zondagmorgen het fusierapport met onder meer de lessentabellen opgesteld. Per 1 augustus 1989 werd gefuseerd en Sint Elisabeth trok in bij Sint Agnes.

Het team van De Nieuwenbosch verkleed ter gelegenheid van de schoolfeestdag in 1990. Staande van links naar rechts: H. Silvertand, H. Kimenai, F. van Dorst, mevrouw A. Luijckx, mevrouw B. van de Berg (in rolstoel), mevrouw J. van Dullemen, P. van Beers, mevrouw T. Beulens, J. Beulens, mevrouw L. van de Boom, B. van Gils. Zittend van links naar rechts: R. Broeren, R. van Gerwen en W. Franken. (Fotocollectie Markland College)

Strijkles op de Ihno Sint Elisabeth in Zevenbergen eind jaren zestig. (Fotocollectie Markland College)

Joosen werd de directeur van de fusieschool; H. Silvertand en J. Beulens werden adjunct-directeuren.

Volgens Beulens vond die benoeming door de NCB plaats zonder verdere toelichting.

Voor directie en team van Sint Elisabeth was het volgens Joosen aanvankelijk geen gemakkelijke opgave om te integreren in De Nieuwenbosch. Een van de redenen was, dat Sint Agnes al sinds 1 januari 1989 het schoolgebouw aan de Linnaeuslaan betrokken had. Sint Elisabeth kwam daar pas een half jaar later bij. Het team van Sint Agnes was blij geweest de slechte lokalen aan het Groene woud te kunnen verlaten en moest accepteren dat er door de fusie ook nu noodlokalen bijgeplaatst werden.

De integratie van de twee teams werd vergemakkelijkt, doordat er kennismakingsdagen werden georganiseerd. Voor de leerlingen was er een snelle gewenning aan de

nieuwe situatie, doordat voor de klassen drie en vier de onderwijssituatie bij het oude bleef. Die klassen behielden hun eigen lessentabellen, leermethoden en zoveel mogelijk hun eigen docenten. Die klassen werden niet gemengd.

Na de fusie groeide de school nog verder, doordat steeds meer leerlingen niet kozen voor mavo-c maar voor De Nieuwenbosch. Daardoor steeg het niveau en dat was weer positief voor de aanmeldingen.

Echter in het begin van de fusie werd geconstateerd dat vanwege het samengaan van de huishoudscholen Itho-leerlingen uit Zevenbergen niet naar Oudenbosch kwamen maar naar scholen in Dordrecht en Breda gingen. Maar dat betrof een zeer beperkt aantal.

De docenten van Sint Agnes vonden het logisch dat er in Oudenbosch al vanaf 1985 overleg was over een fusie tussen de scholen voor voortgezet onderwijs. Zij waren er ook voor in. Bij hen leefde ook altijd de wens te fuseren, maar in 1991 mochten ze nog niet meedoen.

Nadat het duidelijk was dat het TMC en de MAVO's zouden samengaan, heeft het NCB-schoolbestuur nog geprobeerd De Nieuwenbosch te koppelen aan de KTS, waardoor er een scholengemeenschap van vbo-opleidingen gevormd zou kunnen worden in Oudenbosch. Maar eigenlijk had het personeel van De Nieuwenbosch daar geen oren naar, omdat toen al de angst werd uitgesproken onder te gaan in een jongensschool als de KTS. Bang was deze meisjesopleiding ook om het eigen schoolcultuur te verliezen.

De Nieuwenbosch telde na de fusie voldoende leerlingen. Ook de KTS had geen belangstelling voor een samengaan, hoewel die school wel geconfronteerd werd met een terugloop van het aantal leerlingen. Het was dus geen win-winsituatie en daarom kon de NCB de plannen in de ijskast zetten.

Een historische naam

Sint Agnes was vlak voor het samengaan met Sint Elisabeth verhuisd van het Groene Woud naar een nieuwer gebouw aan de Linnaeuslaan. Het gebouw daar was in 1987 verlaten door het mbo (middelbaar beroeps onderwijs) dat naar Roosendaal verhuisde, omdat het opgegaan was in het Zoomvliet College. Het gebouw aan het Groene Woud, waar de huishoudschool Sint Agnes begonnen was in de jaren vijftig, was volledig verouderd en versleten. Personeel en leerlingen kwamen in een ruim en tamelijk nieuw gebouw.

Conciërge Piet Scheijderberg van De Nieuwenbosch aan het werk.
(Fotocollectie R. Broeren)

Directie en personeel vonden dat bij dat nieuwe onderkomen en de fusie ook een nieuwe naam hoorde. De Oudenbossche Heemkundige Kring Br. Christoffor werd ingeschakeld en die stelde een aantal oude namen uit de Oudenbossche geschiedenis voor. Gekozen werd uiteindelijk voor Nieuwenbosch, een middeleeuws plaatsje gelegen tussen Oudenbosch en Standdaarbuiten. Het was ontstaan ten gevolge van de turfafgraving in het noorden van Oudenbosch, dat toen Baerlebos heette. Bij de St. Elisabethsvloed in 1421 is het dorpje verdrongen en niet meer herbouwd.

De schoolcultuur en -sfeer van Sint Agnes en later De Nieuwenbosch werd uiteraard bepaald door het feit dat er alleen meisjes zaten en veel vrouwelijke docenten. Positief in deze cultuur was de grote betrokkenheid van de docenten voor elkaars welzijn en dat van hun leerlingen. De school vond het ook heel belangrijk te zorgen voor een veilig milieu. Dat werd door ouders zeer gewaardeerd.

De docentenkamer van De Nieuwenbosch.
(Fotocollectie R. Broeren)

De NCB heeft zich altijd ingespannen voor goed onderwijs. Daarbij hoorde ook veel aandacht voor onderwijsvernieuwing. Dat gebeurde tijdens bijeenkomsten in Tilburg in het onderwijsbureau van die organisatie. De NCB had een pedagogisch-didactisch bureau met deskundige medewerkers en die verzorgden de programma's voor de vakgroepen. Veel aandacht werd besteed aan vakdidactiek. Die bijeenkomsten van vakgroepen vonden drie tot vier keer per jaar plaats.

Onderwijskundig was bij Sint Agnes alles erop gericht de toekomstmogelijkheden van de leerlingen sterk te promoten. Zo waren er jaren dat 70 procent van de leerlingen een mbo-opleiding gingen volgen.

Er waren op Sint Agnes wel buitenlesactiviteiten, maar in bescheiden mate. Vanaf het midden van de jaren zeventig werden er reizen naar Engeland (Londen) en Zuid-Duitsland (Garmisch-Partenkirchen) georganiseerd.

Leerlingen van De Nieuwenbosch op excursie in Engeland begin jaren negentig.
(Fotocollectie R. Broeren)

Een andere buitenlesactiviteit was de Vastenactie voor broeder Gerard van het trappistenklooster in Zundert, die zich inzette voor Haïti. Het was een jaarlijks terugkerende activiteit. Broeder Gerard kwam ook tijdens die actie naar school om te vertellen over zijn projecten.

Een bijzondere buitenlesactiviteit op Sint Agnes waren de carnavalsfeesten zonder dat er jongens bij waren. Er was dan een ontspannen en vrolijke sfeer. Toen een keer, op verzoek van leerlingen, ook jongens toegelaten werden, was de sfeer beslist niet zo prettig. Het experiment werd niet meer herhaald.

Net zoals bij andere scholen werd ook bij Sint Elisabeth en Sint Agnes en later De Nieuwenbosch veel aandacht besteed aan de organisatie van de diploma-uitreiking. Dat gebeurde met een compleet theaterprogramma van sketches en liedjes, waarbij schooltoestanden, docenten en leerlingen op de hak werden genomen.

DE CATHARINA MAV019

De Catharina MAVO¹⁹

De ULO

Al in 1939 koesterde pastoor Van Kessel plannen om te komen tot de oprichting van een katholieke ULO in Zevenbergen. Er was al een christelijke ULO. Maar de oorlog vertraagde de uitvoering van de plannen.

Er meldden zich 40 leerlingen aan, zodat de school kon starten met twee klassen. Maar het ministerie van O, K en W werkte niet mee. De toestemming tot oprichting van de school en daarmee de subsidie bleven uit. Door de Zevenbergse middenstandsbond en werkliedenvereniging werd druk op 'Den Haag' uitgeoefend. En waarnemend burgemeester Van Opstal en de directeur van de school H. Hemelaar werden in audiëntie door de minister ontvangen. Helaas, alles zonder resultaat. Maar een topambtenaar in Den Haag, Jacques Aarden, was afkomstig uit Zevenbergen. Op hem deed pastoor Van Kessel niet tevergeefs een beroep. Hij werd ingeschakeld en wist drie dagen, voordat het nieuwe schooljaar 1945-1946 begon, de toestemming te verkrijgen. De pastoor ontving een 'snelbericht' waarin stond: 'Volgens Dr. Wesselings, chef afdeling lager onderwijs ten departemente, kunt u beginnen. Brief volgt'.

In grote haast moest nog van alles geregeld worden. Zo ook de leslokalen. De jongens kregen les in het gebouw van de St. Josephschool en de meisjes in een heel klein kamertje in het parochiehuis (nu De Schakel).

De school had twee leraren: P. Hemelaar en F. van Boeschoten. Zij gaven alle ulo-vakken. In het eerste leerjaar zaten leerlingen variërend in de leeftijd van twaalf

tot achttien jaar. De oorlog had namelijk het regelmatig volgen van onderwijs verhinderd.

Bisschop W. Mutsaers van Den Bosch stemde op 20 mei 1946 officieel in met de stichting van een gemengde school. In datzelfde jaar werd A. van Overveld als derde leerkracht benoemd. Zij gaven gedrieën tot ongeveer 1956 alle lessen.

De groei zat vanaf het begin in de school en wel zodanig dat in 1953 een gebouw met vier klaslokalen aan de Burgemeester Vranckenstraat werd neergezet. Twee jaar later werd er een gymlokaal bijgebouwd.

De RK ULO-school aan de Burgemeester Vranckenstraat in Zevenbergen, gebouwd in 1952.
(Fotocollectie Regionaal Archief West-Brabant)

De groei van de school hield aan en daarom werden er nog twee lokalen en een overblijfruimte bijgebouwd. Dat laatste was nodig voor de leerlingen uit de regio, van wie het aantal gestaag toenam.

Ook in latere jaren bleek uitbreiding noodzakelijk. Dat werd onder meer veroorzaakt door de Mammoetwet, waardoor de ulo-school een mavo-school werd. Daarmee werd ook de drempel voor met name meisjes verlaagd om niet de huishoudschool te doen maar de mavo. In 1975 bedroeg daardoor het aantal leerlingen ongeveer 200.

In dat jaar nam directeur Hemelaar afscheid en hij werd opgevolgd door W. van Es. Ook die werd geconfronteerd met ruimtegebrek. Daarom werd in 1977 het aangrenzende gebouw van de christelijke LHNO overgenomen en verbouwd tot vier lokalen. De leerlingen noemden dat gebouw Het Paradijs. Het gymlokaal werd verbouwd tot aula.

De gemeente koestert het voortgezet onderwijs

Het is vooral op initiatief van het Zevenbergse gemeentebestuur geweest dat er geprobeerd is via fusies de beperkende maatregelen van het Rijk en de deels daarmee samenhangende terugloop van het leerlingental een halt toe te roepen. Het voortbestaan van het voortgezet onderwijs in Zevenbergen stond op het spel. Dat gold vooral voor het protestant-christelijk voortgezet onderwijs. Omdat samenwerking met de katholieke scholen geen haalbare kaart bleek, fuseerden in 1969 de protestantse scholen in de Stichting Christelijke Scholengemeenschap Zevenbergen.

Door de gemeente werd in 1979 de mogelijkheid van een interconfessionele school geopperd als middel om het protestants onderwijs te redden. Later zou daar nog een havo-top bijkomen. Tevergeefs. Met name het schoolbestuur van de NCB was tegen.

De Christelijke ULO-school in Zevenbergen, gebouwd in 1956.
(Fotocollectie RAWB)

Maar ook de besturen van katholieke scholen voor voortgezet onderwijs hadden in de gaten dat samengaan van mavo (de Catharina) en lhno (Sint Elisabeth) onvermijdelijk was. Blijkbaar waren er in het begin van de jaren zeventig ook al pogingen daartoe gedaan. In oktober 1979 werd een werkgroep opgericht met bestuursleden, directeuren en docenten van beide scholen. Maar na een half jaar stierf dit initiatief een stille dood.

De ingang van de Christelijke MAVO De Meerpaal in Zevenbergen.
(Fotocollectie RAWB)

Afscheid van directeur W. van Es (rechts) van de Catharina MAVO in Zevenbergen. Links zijn opvolger P. Wagemakers.
(Fotocollectie Markland College Zevenbergen)

Begin 1986 ging opnieuw een werkgroep aan de slag om een samengaan van lhno en mavo te onderzoeken. Wel wilde men deze keer gebruik maken van de expertise van een externe instantie als het KPC. Maar in december 1987 verscheen er een krantenartikel onder de kop: 'Fusie van scholen is mislukt. Docenten en ouders niet erg enthousiast'. Daarmee was de fusie voorlopig van de baan. Grote teleurstelling bij het bestuur van Sint Elisabeth, maar ook bij het gemeentebestuur. Dat zou met de betrokkenen op korte termijn gaan overleggen. Uiteindelijk bleek er voor de lhno-leerlingen geen toekomst

in Zevenbergen. Er werd gefuseerd met Sint Agnes in Oudenbosch.

In 1989 was P. Wagemakers als MAVO-directeur W. van Es opgevolgd. Ook hij werd na de fusie in 1996 door een breed instroompunt (naast mavo ook havo en vwo) geconfronteerd met een school in een te nauw jasje. Een majeure gebeurtenis was de bouw van een volledig nieuwe school aan de Gildelaan (Pastoor van Kessellaan) dicht bij uitstap- en opstapplaatsen van het openbaar vervoer, passend bij een streekschool.

Het team van de Catharina begin jaren negentig. Zittend op de grond van links naar rechts: J. van Wingerden, H. Verschuren, D. Kortsmit, B. Roes, mevrouw B. Groeneveld, E. Danicki, J. Visscher. Zittend op een stoel van links naar rechts: W. Rijnart, mevrouw A. Lips, mevrouw M. Abdulkariem, R. van Kesteren. Staande van links naar rechts: mevrouw J. van de Luijngaarden, mevrouw I. Kloosterman, mevrouw M. Ottevanger, mevrouw R. Ploek, W. Huijsmans, J. Kuijpers, P. Broos, J. Thoma, A. van Putten, J. Huijbrechts, P. Wagemakers, P. Mathijs.
(Fotocollectie Markland College Zevenbergen)

De gemeente Zevenbergen maakte zich met het vertrek van Sint Elisabeth zorgen over de toekomst van het voortgezet onderwijs in Zevenbergen. Het deed in 1991 een dringend beroep op het provinciebestuur om de Catharina voor Zevenbergen te behouden. De gemeente had een regiofunctie en na de komende gemeentelijke herindeling was de Catharina als de enige vorm van voortgezet onderwijs in die gemeente (Moerdijk) een belangrijke voorziening. Gedeputeerde J. Baartmans zei, dat de rol van de provincie voor het voortgezet onderwijs gering was. Haar taak was de staatssecretaris voor onderwijs te

adviseren bij fusieplannen. Daarnaast moest ze letten op een goede spreiding voor onderwijsvoorzieningen, zodat leerlingen geen grote afstanden hoefden af te leggen en ze onderwijs zouden krijgen passend bij hun capaciteiten.

Het Zevenbergse gemeentebestuur en het schoolbestuur van de Catharina lieten zich niet aftroeven. Er werd om uitstel gevraagd tot 1993, omdat de verwachting was dat de Catharina dan boven de norm van 240 leerlingen zou zijn. Die mening was gestoeld op de invoering van de Basisvorming. Het gemeentebestuur hoopte erop dat dan in

Zevenbergen zeker de eerste twee leerjaren van alle vormen van voortgezet onderwijs, dus van vbo tot vwo, beschikbaar zou zijn. Als voorwaarde werd wel gesteld dat er een nauwere samenwerking diende te komen met het Thomas More College in Oudenbosch.

Al twintig jaar bestond er een samenwerkingsverband van de Catharina met het TMC. Dat kwam bijvoorbeeld tot uiting in het uitwisselen van leerlingen. Mavo-leerlingen stroomden op naar 4havo en derdeklassers uit Zevenbergen die het havo-niveau niet aankonden, gingen terug naar de Catharina. Sinds enkele jaren was er ook bestuurlijk overleg met de KTS en De Nieuwenbosch. Uiteindelijk was de samenwerking compleet bij de fusie van 1996.

De naam Catharina

In 1953 werd door de katholieke ULO in Zevenbergen een nieuw schoolgebouw betrokken. Tegelijkertijd werd de naam veranderd van RK ULO-school in die van Sint Catharina, de patrones van de studerende jeugd. Toevallig is zij ook de patrones van de wagenmakers. Een gegeven dat volgens de laatste directeur van de school, P. Wagemakers, niet toevallig is. Men gaat ervan uit dat de naam is bedacht door de eerste directeur P. Hemelaar. Maar daarvoor zijn geen bewijzen. Dus is het ook gissen naar de betekenis.

Naar een fusie

In een reclamefolder van het mbo uit 1988/1989 presenteerde de Catharina zich als school. Duidelijk kwam daarin de schoolcultuur tot uiting. Op de Catharina werd zowel aan kennisverwerving als aan vorming gedaan. Dat laatste zou blijken uit de eisen die gesteld werden aan leerlingen voor de verzorging van het werk, voor netheid, houding en gedrag. 'Wij zijn voorstander van een gezellige, ordelijke maar zeker niet onderdrukkende sfeer', zo werd er gesteld. Bij de schoolcultuur hoorden ook 'bijna tradities' als een kennismakingsweek voor de eerste klassers op school en een werkweek voor de vierde klassers.

In 1991 en 1992 werd in het kader van een pr-beleid om meer leerlingen te trekken nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het feit dat de school die jaren 100 procent geslaagden voor 4mavo kende. In 1992 waren er 62 aanmeldingen; drie jaar eerder waren er dat nog maar 36.

DE 'FUSIE 1996'

De 'fusie 1996'

KTS: het gebouw vóór de verbouwing en uitbreiding in 2000 in verband met de komst van De Nieuwenbosch.
(Fotocollectie KTS)

Een nieuwe fusie is noodzaak

Terwijl het TMC, de Hellemons en de Pius nog moesten beginnen aan hun nieuwe, gefuseerde situatie, diende zich al een volgende fusie aan, die uiteindelijk zou leiden tot de oprichting van het Markland College.

Vergevorderde onderwijsplannen van het Rijk (de invoering van de Basisvorming in de onderbouw, de Tweede Fase in de bovenbouw havo en vwo en het rapport Herschikking

en Fusie voortgezet onderwijs) en de concurrentiepositie met scholen in de regio noopten de besturen om te gaan kijken naar de oprichting van een nog bredere scholengemeenschap. Dat zou betekenen dat het vbo erbij betrokken moest worden. Om de toestroom van leerlingen uit Zevenbergen en omliggende plaatsen te behouden werd bekeken, of de Catharina als nevenvestiging zou kunnen gaan functioneren. Het initiatief ging uit van het nieuwe schoolbestuur van het TMC dat contact zocht met de besturen van de KTS, De Nieuwenbosch en de Catharina.

In 1992 werden er door het KTS-bestuur met de NCB, als bestuur van De Nieuwenbosch, nog besprekingen gevoerd over een eventuele fusie van de Oudenbossche vbo-opleidingen. Een jaar later werd geconstateerd dat die besprekingen niet erg vlotten. De Nieuwenbosch aarzelde om bij de KTS in te trekken. Aan dat voortsukkelende gesprek met De Nieuwenbosch kwam een eind, toen in 1994 voorzichtige fusiebesprekingen begonnen tussen alle scholen voor voortgezet onderwijs in Oudenbosch en Zevenbergen. In 1995 werd vastgesteld dat deze besprekingen voortvarend verliepen. De Nieuwenbosch zou toch in komen wonen bij de KTS.

Intensivering van de samenwerking

Al vele jaren waren er contacten tussen de Catharina en het Thomas More College op verschillende niveaus: bestuurlijk, organisatorisch en onderwijskundig. In oktober 1992 boog een commissie zich over de samenwerking tussen het TMC en de Catharina. Die commissie bestond uit rector M. Braat en conrector van de brugklas J. Schalk namens het TMC en directeur P. Wagemakers en adjunct-directeur B. Roes namens de Catharina. Aanleiding was de groeiende concurrentie van andere scholengemeenschappen in de regio. Daarom wilde de commissie een zinvolle en hechte samenwerking, waardoor de leerlingenstromen voor de betreffende scholen behouden bleven. Gedacht werd aan een samenwerking op korte termijn op onderwijskundig gebied, zoals het aannamebeleid, de methodes, de overgangsnormen en de doorstroming over en weer. Juist de invoering van de Basisvorming was een goede gelegenheid om te komen tot zo'n samenwerking. Ook de public relations zouden op elkaar afgestemd kunnen worden. Op lange termijn werd gedacht aan bestuurlijke samenwerking die zou moeten resulteren in een bestuurlijke fusie.

In de structuur van de brugklas zou de Catharina kunnen aansluiten bij het TMC met een aparte afdeling voor mavo en een voor mavo-havo-vwo. De Catharina zou naast een

mavo-brugklas een afdeling kunnen maken met zeer goede mavo-leerlingen en leerlingen met een mavo/havo-advies. Meer leerlingen zouden dan in Zevenbergen de eerste klas kunnen volgen. Bij succes zou bekeken kunnen worden, of een uitbreiding naar klas 2 mogelijk was.

Een besturenfusie als een eerste stap

Er vond in 1992 een besturenfusie plaats in Roosendaal. Het schoolbestuur had nu alleen nog het beheer over het TMC. De vraag werd opgeworpen om aan te sluiten bij OMO. We brengen in herinnering dat iets dergelijks ook overwogen was bij het begin van de HBS. De directie neigde naar aansluiting bij dat onderwijsbureau. Dat bureau bood op het gebied van professionalisering van docenten en intersectorieoverleg tussen scholen grote mogelijkheden. Die leken vooral voor havo-vwo aantrekkelijker dan de pedagogische centra. De directie vond dit onderwijsbureau van OMO de belangrijkste reden om bij die organisatie aan te sluiten

Daarnaast verwachtte men van die instelling een grotere deskundigheid op bestuurlijk vlak, de mogelijkheid van contacten met dezelfde soort scholen en een sterkere positie tegenover het ministerie van O en W. In het laatste geval werd zeker gedacht aan de aanvraag voor een gymnasium die nog steeds niet ingewilligd was.

Maar de directie zag ook wel nadelen om bij OMO aan te sluiten. Zo was er het verlies van de eigen zelfstandigheid. En daarnaast waren er twijfels over een goede relatie met het bestuurskantoor van OMO. Het was bekend dat dat erg formeel was.

Een bestuurlijke samenwerking met de Catharina, de christelijke mavo De Noord-Westhoek uit Fijnaart, de KTS en De Nieuwenbosch werd nader onderzocht. Door de

invoering van de Basisvorming en de Lumpsumfinanciering was een samenwerking of zelfs samengaan dringend gewenst. Kleinere scholen beschikten niet over voldoende deskundigheid voor een verantwoord (financieel) beheer. Er werden samenwerkingsovereenkomsten gesloten met Fijnaart (november 1992) en Zevenbergen (januari 1993). De samenwerking met Zevenbergen werd vastgelegd in de notitie 'Samenwerking tussen het Thomas More College en de Catharina Mavo'. Dat werd de basis voor het sluiten van een convenant (een overeenkomst tot samenwerking). De voorgenomen verdere samenwerking met de Fijnaartse christelijke school ging niet door. Het belangrijkste bezwaar was het verschil in denominatie.²⁰

Met de besturen van de KTS en De Nieuwenbosch werd begin 1993 contact gezocht. Enkele jaren terug waren er door het schoolbestuur van het TMC met deze scholen ook al oriënterende besprekingen gevoerd. Maar die waren

zonder resultaat gebleven. Wel was er op directieniveau al enkele jaren een vruchtbare samenwerking.

Pas in juni 1993 werd er door de schoolbesturen uit Oudenbosch en Zevenbergen vergaderd over een mogelijke fusie. Directeur J. Pijnenburg van de KTS bracht naar voren dat zijn school in de gevarezone zat door de terugloop in de aanmeldingen van nieuwe leerlingen. Het gevaar was niet denkbeeldig dat de KTS daardoor bepaalde afdelingen zou moeten sluiten en dus een beperkter onderwijsaanbod had.

De contacten tussen de scholen leidden tot het uitgeven begin 1994 van een verklaring door de vier schoolbesturen (TMC, De Nieuwenbosch, de KTS en de Catharina). Daarin stelden ze dat ze 'zich de afgelopen tijd bezonnen [hadden] op de toekomst van het voortgezet onderwijs in de regio'. Dat wilden ze in standhouden en versterken door een

KTS-directeur J. Pijnenburg. (DE MIDDELSTE PERSOON)
(Fotocollectie KTS)

'scholengemeenschap vbo-mavo-havo-vwo in Oudenbosch met een nevenvestiging in Zevenbergen'. Een dergelijke scholengemeenschap kende veel voordelen. Die waren echter ook al genoemd bij de 'fusie 1991'.

Deze verklaring werd op voorgelegd aan de scholen met het verzoek erop te reageren.

De meeste scholen stemden met de verklaring in. Alleen het TMC wilde uitstel, omdat die school vond dat het integratieproces van de vorige fusie nog niet was afgerond. Er werd nog steeds gewerkt om de nieuwe identiteit vorm te geven. Toch concludeerden de besturen in juni 1994, dat een brede scholengemeenschap met nevenvestiging in Zevenbergen door alle betrokkenen wenselijk geacht werd.

Op 29 juni 1994 werd er op het provinciehuis in Den Bosch door de voorzitters van de vier besturen, de schoolleiders van de vier scholen en de burgemeester van Zevenbergen vergaderd onder voorzitterschap van de gedeputeerde mevrouw Baartmans. De provincie had namelijk een adviesrol aan het ministerie van O en W ten aanzien van de instandhouding en de spreiding van het voortgezet onderwijs. Deze bespreking ging hoofdzakelijk over het in stand houden van middelbaar onderwijs in Zevenbergen. Dit was alleen mogelijk door het vormen van een brede scholengemeenschap in Oudenbosch met de Catharina als nevenvestiging in Zevenbergen. Op die bijeenkomst spraken de vier besturen zich daarvoor uit.

De fusiedatum werd 1 augustus 1996, toen bleek dat daarna de realisering van een nevenvestiging moeilijker zou zijn en geen extra faciliteiten zou opleveren. De beste oplossing was op 1 augustus 1996 op papier te fuseren en pas op 1 augustus 1998 te komen tot een onderwijskundige integratie. Aldus het advies van het KPC. Dat werd opgevolgd.

De andere besturen gingen op in het bestuur van het TMC. Dat bleek de meest praktische en goedkoopste oplossing te zijn.

De gemeente Zevenbergen en de fusies

De gemeente Zevenbergen heeft een actieve rol willen spelen, toen er eenmaal sprake was van de 'fusie 1996'. Met als uiteindelijke doel, naar later gebleken is, een zo breed mogelijk aanbod van vormen van voortgezet onderwijs in deze gemeente te bewerkstelligen. En daarbij ging ze niet steeds tactisch te werk. Zo stelde ze zich al spoedig garant voor nieuwbouw van de Catharina. In een vergadering van de schoolbesturen in september 1994 kwam een brief ter sprake die door de gemeente Zevenbergen gestuurd was naar de provincie, met het verzoek een subsidie van 10.000 gulden die bestemd was voor de voorbereiding van de fusie, op haar rekening te storten. In diezelfde brief gaf de gemeente aan te schrijven namens de schoolbesturen en de gemeente Oudenbosch. Eerder al had de gemeente Zevenbergen laten weten voornemens te zijn een bureau in te schakelen voor een haalbaarheidsonderzoek. De schoolbesturen reageerden nogal wrevelig, waarop de gemeente Zevenbergen een verklaring stuurde. Een Zevenbergse ambtenaar had van een provinciaal ambtenaar vernomen, dat er gereserveerde gelden beschikbaar waren voor de vorming van een scholengemeenschap in West-Brabant. Snel handelen was echter geboden. De ambtenaar uit Zevenbergen had daarop contact gezocht met het hoofd van de administratie van het TMC. Namens de besturen is er toen een brief gestuurd naar Gedeputeerde Staten. De gemeente Zevenbergen wilde alleen tijdig over het geld kunnen beschikken en ze zou als een kassier het geld voorlopig bewaren. Ze wilde zeker niet op de stoel van de besturen gaan zitten, zo luidde het excuus.

De Blauwdruk

Inmiddels hadden in mei 1994 de schoolleiders van de schoolbesturen de opdracht gekregen een blauwdruk van de toekomstige school samen te stellen. Daarin werd een inventarisatie gemaakt van de gebouwsituatie en er werd gekeken naar de meerwaarde van een gefuseerde school, de organisatie in de vorm van leshuizen, de onderwijskundige aspecten en de lessentabel.

Eind december 1994 werd in een vergadering van besturen en directies een proefversie van de Blauwdruk besproken. Men was van mening dat er veel aandacht besteed moest worden aan de integratie. Daarvoor zou een inventarisatie gemaakt moeten worden van de verschillende schoolculturen. Er werd voorgesteld dat elke school een profielschets van zichzelf zou maken en vervolgens zouden de andere scholen moeten bekijken, of en hoe ver zij zich daarin konden herkennen.

Veel aandacht werd besteed aan Zevenbergen. Daar wilde de commissie een zo breed mogelijk instroompunt. Ook de gemeente wilde die mogelijkheid voor Zevenbergen behouden. Zij stelde voor nieuwbouw te realiseren. Voor de onderwijskundige inrichting werden aanvankelijk twee modellen voorgesteld. Model 1 hield in dat er in Zevenbergen een brede instroom voor klas 1 zou komen en dat de mavo-klassen 2, 3 en 4 daar zouden blijven. Model 2 betekende voor de klassen 1 en 2 een brede instroom (vbo tot en met vwo) in dakpannen²¹ in zowel Oudenbosch als Zevenbergen; vanaf klas 3 zouden alle leerlingen in Oudenbosch zitten.

In februari 1995 verscheen de definitieve Blauwdruk van de nieuwe scholengemeenschap. Daarin werden algemene doelstellingen en uitgangspunten geformuleerd zoals die passen bij het scheppen van een kader. Nadrukkelijk werd vooral aandacht gevraagd voor de integratie van de schoolculturen.

Het gebouw van de Catharina MAVO aan de Burgemeester Vranckenstraat in Zevenbergen in 1985
(Fotocollectie Regionaal Archief West-Brabant)

Potloodtekening van het Hellemonsgebouw van Carry (1991).
Links op de muur de gevelversiering.
(Collectie Markland College)

Vervolgens werd de Blauwdruk voorgelegd aan de docententeams. De Catharina wilde een zo breed mogelijke tweejarige instroom. Die docenten waren ervan overtuigd, dat daardoor minder brugklasleerlingen naar elders zouden gaan. Verder werd door die school aandacht gevraagd voor relationele aspecten bij de fusie, waarmee waarschijnlijk bedoeld werd op de integratie van de schoolculturen. Ten slotte zou het team van de Catharina graag een nieuwe huisvesting gerealiseerd zien.

Het KTS-personeel stond erop, dat de onderhandelingen gevoerd werden op basis van gelijkwaardigheid. Lesgeven aan het vmbo is gelijk in waarde met de lessen aan havo en vwo. Verder vonden de docenten van de KTS

dat er rekening gehouden moest worden met de speciale verworvenheden van de fuserende scholen. Voor de KTS betrof dat de specifieke methode van leerlingbegeleiding (een zelf gemaakt leerlingvolgsysteem) en de beroepsgerichte componenten van het technisch onderwijs.

De KTS-docenten vreesden namelijk voor een vergaande theoretisering van de onderbouw. Organisatorisch pleitte de KTS voor een goede dakpanconstructie met ruime overstapmogelijkheden.

De Nieuwenbosch wilde graag een nieuw gebouw. Verder werd aangestipt, dat bij ouders de angst aanwezig was dat de nieuwe scholengemeenschap een leerfabriek zou worden.

Op het TMC werd gesteld dat een nog bredere scholengemeenschap pas mogelijk was, als iedereen (leerlingen en personeel) binnen de school het naar zijn zin zou hebben. Dat betekende dus aandacht voor de indeling van de brugklassen, de inspraak van de ouders, de leerlingbegeleiding, de profilering van de Tweede Fase havo/vwo, de afvloeiingsvolgorde voor het personeel, de werkgelegenheid en duidelijkheid over de huisvesting en over de financiën.

Naar aanleiding van de reacties op de Blauwdruk werd besloten een symposium te organiseren onder de titel *Het toekomstige VO in de Noord-Westhoek*. De bijeenkomst vond op 10 april 1995 plaats in hotel-restaurant Tivoli in Oudenbosch. Er waren zo'n 200 deelnemers. Toen later personeelsleden gevraagd werd, hoe ze deze dag ervaren hadden, gaven ze aan dat het een zinvol begin van de integratie was.

De stuurgroep

In mei 1995 werd door het KPC een concept-plan van een fusieonderzoek gepresenteerd. Namens die instantie werd de fusie vanaf september 1995 mede voorbereid door A. van Balen. Een van de eerste dingen was het samenstellen van werk- of subgroepen.²² Aan de zes gebruikelijke werkgroepen werd op aandringen van het TMC als zevende een werkgroep schoolcultuur toegevoegd.²³

De werkzaamheden van de werkgroepen werden gecoördineerd door een stuurgroep die een rapport op moest stellen om tot een verantwoord besluit over wel of geen fusie te kunnen komen.²⁵ Dat moest gebeuren op basis van de rapporten van die werkgroepen. De stuurgroep kreeg als naam 'Stuurgroep Fusie A.V.O./V.B.O Oudenbosch/Zevenbergen'. Voorzitter was W. Descher, die

ook als bestuurslid van de KTS er zitting in had. Alle vier de scholen hadden in de stuurgroep vertegenwoordigers van hun bestuur, directie, onderwijzend c.q. onderwijsondersteunend personeel en de MR.

Reeds in 1995 bij de eerste vergadering van de stuurgroep met de werkgroepen werd een aantal zaken onder de aandacht gebracht. Er werd gekozen voor een tweejarige brugperiode. Dit met het oog op de onderwijsverandering in de vorm van het vmbo (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs) met de leerwegen.²⁵ Alleen de eerste twee jaren werden de klassen gevormd volgens de dakpannenstructuur. Ook werden er al voorstellen gedaan op het gebied van huisvesting die later overgenomen en gerealiseerd werden. Het gebouw van De Nieuwenbosch aan de Linneauslaan en dat van de Hellemons aan de Beukenlaan moesten afgebroken worden. In verband met een snelle integratie van het vbo en de mavo moesten deze twee schoolsoorten zo dicht mogelijk bij elkaar geplaatst worden. Ook hiermee werd vooruitgelopen op de toekomstige structuur van het vmbo, waarin vbo en mavo (theoretische leerweg) samen zouden gaan. Gedacht werd toen al om een brugklasgebouw te plaatsen tussen het hoofdgebouw van het TMC en de KTS. En ten slotte de Tweede Fase (bovenbouw havo en vwo): die diende gehuisvest te worden in De Vossenbergh.

Omdat per 1 januari 1997 de gemeente zou gaan over alle huisvestingskosten, werd aan de besturen gevraagd zo snel mogelijk contact op te nemen met de gemeenten Oudenbosch (eventueel ook met Hoeven en Oud Gastel in verband met de gemeentelijke herindeling op diezelfde datum) en Zevenbergen. Laatstgenoemde had zich al bereid verklaard om nieuwbouw te realiseren voor de Catharina. In Oudenbosch werd een begin gemaakt met overleg over nieuwbouw met ambtenaren van de gemeente.

De nevenvestiging Zevenbergen

Tijdens de tweede vergadering van de stuurgroep (november 1995) werd afgesproken dat het nieuw te vormen schoolbestuur zou bestaan uit in totaal negen personen. Vijf leden zouden voorgedragen worden door de MR en vier leden werden benoemd door coöptatie. De administratie werd voorlopig gehuisvest op de zolder van het voormalige Hellemons-gebouw.

In die vergadering werd uitgebreid gesproken over de nevenvestiging Zevenbergen. Er was overleg met de gemeente over nieuwbouw. De onderwijskundige inrichting in Zevenbergen kwam eveneens aan de orde. Daarbij ging het erom welke schooltypen (vbo, mavo, havo en vwo) er zouden komen en welke klassen. Die inrichting diende zodanig te zijn dat er alles aan gedaan werd om de uitstroom van Zevenbergse leerlingen naar elders te verminderen en zo nodig te stoppen. Daartoe moest de Catharina uitgebreid worden met de eerste klassen havo/vwo.

Een bijkomend maar beslist geen onbelangrijke voordeel was dat er in Zevenbergen meerdere onderwijsvormen dicht bij huis beschikbaar waren, zodat met name door de jongsten niet ver gereisd hoefde te worden. Een pluspunt was ook dat er verwacht werd dat het inwonertal van Zevenbergen in 2010 bijna verdubbeld zou zijn: van 17.000 naar 35.000. De aanwezigheid van het industrieterrein Moerdijk speelde daarbij een rol en ook de gemeentelijke herindeling, waaruit de latere gemeente Moerdijk zou ontstaan. Gemeenten als Fijnaart en Heijningen, Standdaarbuiten en Willemstad zouden met Zevenbergen samengaan.

Een nieuw gebouw (kosten 4,6 miljoen gulden), een verbetering van het imago en de financiële steun en andere medewerking van de gemeente waren de andere positieve invloeden. Het zag er voor de nevenvestiging in Zevenbergen rooskleurig uit.

Er werd in die tweede vergadering van de stuurgroep eveneens aandacht besteed aan de werkgroep schoolculturen. Alleen de samenvoeging van KTS en De Nieuwenbosch zou problemen op het gebied van de integratie van die schoolculturen kunnen opleveren.

Concept-fusierapport

Op 5 februari 1996 werd het concept-fusierapport aan de besturen, teams, medezeggenschapsraden en ouderraden van de vier scholen aangeboden met het verzoek om het kritisch te lezen. Aan de verslagen van de werkgroepen in het rapport ging een samenvatting van de voornaamste voorstellen vooraf.

Het nieuwe bestuur zegde toe ruim aandacht te besteden aan de huisvesting onder meer door in overleg te gaan met de omliggende gemeenten. De voorkeur was om in Oudenbosch een campus te maken.²⁶ Als onderwijskundige inrichting werd definitief gekozen voor een tweejarige brugperiode met dakpanconstructie. Er kwam een centrale administratie en per locatie een ondersteunende administratie.

Administratie*

De school- en bestuursadministratie waren slechts zijdelings betrokken bij de fusiebesprekingen. Die contacten liepen via de MR's. Na de fusie van 1991 werd met het administratief personeel geschoven van gebouw naar gebouw. De leerlingenadministratie van de gehele scholengemeenschap is nog een aantal jaren in handen geweest van mevrouw A. Brusselaars. Later kwam er een duidelijker werkverdeling met afdelingen als personeelsadministratie, salarisadministratie en de boekhouding.

Bij de fusie van 1996 waren er aanvankelijk wat aanpassingsproblemen bij de vbo-scholen (KTS en De Nieuwenbosch). Die waren aangesloten bij een administratiekantoor in Tilburg. Nieuw bij de fusie van 1996 was vooral de splitsing tussen een centrale administratie en een locatiegebonden administratie. Centraal kwamen ook de telefonistes. De leerlingadministratie werd grotendeels gevoerd op de locatie.

Bij beide fusies heerste op de administratie de angst, dat de school een fabriek zou worden, de afstand met het overige personeel te groot en de werkomstandigheden onpersoonlijk. Daar kwam bij dat de werkdruk duidelijk verhoogd werd, wat veel stress opleverde.

*Naar aanleiding van een interview met mevrouw C. Brood. Zij is vanaf 1974 aan de school verbonden. Aanvankelijk was ze werkzaam op het bestuurskantoor, eerst in Oudenbosch, later in Roosendaal tot 1996. Toen werd het bestuurskantoor tijdelijk gevestigd in de Hellemons. Vanaf 1996 is ze betrokken bij de gehele schooladministratie, zowel in Oudenbosch als in Zevenbergen.

Eén werkgroep willen we er apart uitlichten: die van de schoolculturen. Dat rapport was bepalend voor de mate waarin de integratie in de nieuwe scholengemeenschap zou verlopen. Deze werkgroep had als opdracht meegekregen om het begrip 'schoolcultuur' te concretiseren, de cultuur van de vier scholen te beschrijven en aandachtspunten en aanbevelingen voor de toekomstige situatie te formuleren.

Die werkgroep bestond uit voorzitter M. Braat, namens het TMC P. Struijs, de KTS werd vertegenwoordigd door C. Vergouwen, De Nieuwenbosch door L. van de Boom en de Catharina door W. Rijnart. De leden waren speciaal voor deze werkgroep benaderd. Elk lid, uitgezonderd de voorzitter, stelde een beschrijving van de eigen schoolcultuur samen. Daarbij werd onder meer gelet op de omgang tussen de verschillende groepen op school: bestuur, directie, docenten, onderwijsondersteunend personeel en leerlingen.

Als kenmerkend voor de Catharina-cultuur werd aangegeven de openheid, hulpvaardigheid en betrokkenheid bij de school. De KTS-cultuur onderscheidde zich door een positieve instelling, inspraak bij directiebeslissingen en veel aandacht voor de begeleiding.

Ook De Nieuwenbosch werd een open school genoemd, hulpvaardig naar collega's en leerlingen en met een goede sfeer. Bepalend voor de schoolcultuur was, dat er op De Nieuwenbosch veel parttimers werkzaam waren.

De cultuur van het Thomas More werd omschreven als kindvriendelijk en met een vriendschappelijke omgang tussen personeel en directie en onderling. In de besluitvorming mocht het personeel meedenken, maar de directie besliste. Naar alle geledingen was openheid.

De werkgroep waarschuwde voor overdrijving van de integratie. Die moest geen doel op zich worden binnen het fusieproces. Ontstane subculturen moesten mogelijk blijven.

Na de officiële fusie per 1 augustus 1996 diende er vooral aandacht te zijn voor de personele, schoolculturele en onderwijskundige aspecten. De fusie was geslaagd als de school levensvatbaar zou zijn, een verbeterde marktpositie had en een vernieuwd onderwijsaanbod kon presenteren. Dan pas was er sprake van een meerwaarde.

Wijzigingsvoorstellen

De door de teams voorgestelde wijzigingen waren heel beperkt. Ze golden vooral de huisvesting. De gebouwen van de Hellemons en De Nieuwenbosch moesten afgebroken worden; de KTS-huisvesting diende verbouwd te worden of kreeg nieuwbouw en De Vossenbergh werd aangepast. Voor deze laatste twee zaken diende het schoolbestuur garant te staan. Nieuwbouw voor de brugklas moest gebeuren aan de Pagnevaartweg.

De vroegere metaalafdeling van de KTS.
(Fotocollectie KTS)

Op 11 maart 1996 moest de stuurgroep het advies aan de schoolbesturen uitbrengen over de vraag om wel of niet te fuseren. Daar was echter geen consensus over.

Acht dagen later kwamen de besturen tot een besluit, dat voorgelegd werd aan de MR's. Uiteindelijk viel op 21 mei 1996 de beslissing te komen tot een fusie van de vier scholen.

Op 9 juli 1996, vlak voor de fusiedatum, werden de besturen van de drie andere fuserende scholen notarieel overgedragen aan het bestuur van het TMC, de Stichting Voortgezet Onderwijs Oudenbosch. Het waren de Stichting Katholiek Onderwijs Zevenbergen (de Catharina), de Vereniging Noordbrabantse Christelijke Boerenbond, Rooms Katholieke Vereniging van Boeren en Tuinders (NCB) te Tilburg (De Nieuwenbosch) en de Stichting Katholiek Lager Beroepsonderwijs "Oudenbosch" (KTS).

De nieuwe naam

Pas nadat de besturen besloten hadden tot fusie, kon gezocht worden naar een naam. Het voorlopig bestuur bedacht daarvoor een procedure. Elk personeelslid mocht een naam inleveren, met of zonder toelichting. Die namen werden verzameld en daarna kon het personeel zijn voorkeur uitspreken voor de meest aansprekende naam. Uiteindelijk zou het bestuur kiezen.

Het schoolbestuur selecteerde uit de voorgedragen namen er twee. Dat waren 'Thomas More College' en 'Markland College'. Daaruit konden de teams kiezen.

Uiteindelijk was de stemverdeling als volgt:

	MARKLAND COLLEGE	THOMAS MORE COLLEGE
De Nieuwenbosch	32	3
Catharina	23	4
KTS	26	0
Thomas More	<u>15</u>	<u>61</u>
TOTAAL	96	68

Werkgelegenheid

Een zwaar en emotioneel 'gevecht' moest er nog gevoerd worden over de werkgelegenheid op de nieuwe fusieschool. Het waren pittige onderhandelingen tussen het schoolbestuur en de vakbonden. Dat gebeurde binnen het Decentraal Georganiseerd Overleg (DGO). Het ging over de RDDF-plaatsing, dat wil zeggen dat docenten die overbodig waren door de fusie geplaatst werden in het Risico Dragend Deel van de Formatie. De prognose was dat het leerlingenaantal in drie jaar zou teruglopen met 204. Volgens het bestuur zou de afnemende werkgelegenheid opgevangen kunnen worden door natuurlijk verloop en vervroegd uittreden. De vakbond AOB (Algemene Onderwijs Bond) wilde dat het bestuur voor zijn personeel een werkgelegenheidsgarantie gaf. Uiteindelijk bereikten de beide partijen geen overeenstemming voor wat betreft de afvloeiingsregeling en het werkgelegenheidsbeleid van het schoolbestuur.

Er kwam een kort geding voor de Haagse rechtbank. In een vonnis van 13 november 1996 werd het bestuur in het gelijk gesteld. Dat betekende dat de vakbond AOB gedwongen werd akkoord te gaan met de uitwerking van het fusierapport voor het personeel.

Voorgestelde namen

'In diverse gremia is dit onderwerp [de naam van de nieuwe scholengemeenschap; cvc] al aangekaart; hetzij serieus, hetzij met een tikkeltje emotie of spot', zo stond er in de Fusie-nieuwsbrief nummer 4 van mei 1996. De voorgestelde procedure om de juiste naam voor de nieuwe school te vinden leverde een lawine aan voorstellen op. Duidelijk is wel dat niet elke voorgestelde naam serieus bedoeld was.

De voorgestelde namen waren:

Halderberg College
Koepel College
Pentium College
Westhoek College
Dom College
Piet Mondriaan College
College VO Oudenbosch
SG Saint Louis
Zouavencollege
St. Pieter College
Euro College
Universum College
Streekgewest College
Brabant College
All-in College
Erasmus College
Leonardo da Vinci College
St. Maarten College
RK SG Halderberge/Zevenbergen e.o.
Paul Crutzen College
(Lea) Dasberg College
Pagne College
De Pagnevaart
Baerlebosch
Zevenbosch
Prisma.

A photograph of a modern, multi-story building with a white section on the left and a brick section on the right. The white section features the college's logo and name. In the foreground, there is a paved walkway, a grassy area, and some bushes. A tall flagpole stands near the white section of the building. The sky is clear and bright.

Markland
College

HET MARKLAND COLLEGE
(1996-2006)

Het Markland College (1996-2006)

Logo Markland College

Het logo van het Markland College geeft aan waar de school voor staat. De groene lijn is positief en krachtig en wijst op de waterkant. Kan ook gezien worden als een groene horizon en dat verwijst weer naar een toekomst met een frisse uitstraling.

De golf verwijst naar de rivier de Mark. De golfbeweging is dynamisch en geeft de doorstroom van leerlingen weer. De lijn en de golf vormen tevens niveaus, zoals er ook op school niveaus zijn.

Het logo staat op zichzelf en creëert een tweedeling: school en leerlingen. De strakke letters van het woord 'Markland' verwijzen naar de school als onderwijsinstituut. De letters van het woord 'College' hebben een speels karakter en dat verwijst naar het speelse, beweeglijke van leerlingen.

Markland
College

Gymnasium, een lange weg

De 'fusie 1996' heeft ertoe geleid dat een lang gekoesterde wens in vervulling ging: per 1 augustus 1998 werd het Markland College uitgebreid met een gymnasiumafdeling. Daarmee werd de fusieschool een echte brede scholengemeenschap

Maar voordat het zover was, moest er nog een lange weg afgelegd worden. Sinds de eerste schreden op dit pad in 1989 is er ruim tien jaar over gedaan om die toestemming te krijgen. Vele instanties en personen zijn ingeschakeld om het ministerie van O en W over de streep te trekken. Een belangrijke handicap in dit proces was de locatie van de school, namelijk nagenoeg in het midden van gelijksoortige scholen die al een gymnasium hadden. Dat was in Etten-Leur de KSE en in Roosendaal het Norbertus College en het Gertrudis College. Het kan niet anders, of het verkrijgen van een gymnasiumafdeling had de bedoeling de concurrentiepositie van de school ten opzichte van deze scholen te versterken.

Voorgeschiedenis

De realisering van het gymnasium kent een lange voorgeschiedenis. In mei 1973 verzocht het toenmalige schoolbestuur van het Thomas More College toestemming aan het ministerie van O en W om vanaf klas 2 Latijn

als examenvak te geven. Op dat moment werd Latijn nog als keuzevak aangeboden. De redenering was, dat atheneumleerlingen met Latijn op hun examenlijst eerder toegelaten zouden worden op universiteiten en hogescholen. Volgens het TMC bestond er bij de leerlingen uit Oudenbosch en de regio grote belangstelling voor Latijn. Daar kwam bij dat er op de school nogal wat internaatsleerlingen zaten. Wilden die voor het vak Latijn examens doen, dan zouden ze het internaat moeten verlaten en elders een school gaan zoeken. Een andere mogelijkheid was dat ze dagelijks met de trein bijvoorbeeld naar het Norbertus College in Roosendaal zouden moeten reizen. Een extra argument om Latijn als examenvak te geven was de driejarige brugperiode. Daardoor konden ook de havo-leerlingen in de derde klas Latijn volgen. Dat droeg bij aan hun algemene ontwikkeling.

Het verzoek van mei 1973 bleef zonder resultaat. Daarom werd einde dat jaar door het schoolbestuur opnieuw een poging ondernomen. Nu werd verzocht om per 1 augustus 1974 over te mogen gaan tot de invoering van een ongedeeld atheneum. Dat wil zeggen dat er geen keuze meer was tussen een A-pakket met sociaal-economische vakken en een B-pakket met exacte vakken. Er was dus een grotere flexibiliteit voor wat betreft pakketkeuze. Tegelijkertijd kon Latijn als examenvak ingevoerd worden.

Deze keer kwam de toestemming er wel. Vanaf 1 augustus 1974 werd Latijn als examenvak gegeven, beginnende in de tweede klas. Tevens werd zoals gevraagd het atheneum ongedeeld. Pas op het eind van 4vwo werd het definitieve eindexamenpakket vastgesteld. Het uitstel van de definitieve keuze van de eindexamenvakken was voor sommige leerlingen ontegenzeggelijk een voordeel en paste zeker bij de driejarige brugperiode. In den lande bleek er steeds meer belangstelling te bestaan voor een ongedeeld atheneum. Trots werd opgemerkt dat het TMC in de regio de eerste school was die daarvoor toestemming had

gekregen. In 1979 deden de eerste TMC-leerlingen van 6vwo examens in het vak Latijn.

Aanvragen en afgewezen worden

Pas in 1989 werd serieus de mogelijkheid geopperd een aanvraag in te dienen voor een gymnasiumafdeling. Anders gezegd: het atheneum met Latijn om te zetten in een lyceum. Er is een duidelijke samenhang tussen deze aanvraag en de voorbereidingen voor de 'fusie 1991'. Bestuur en schoolleiding gingen ervan uit dat een brede scholengemeenschap eerder in aanmerking zou kunnen komen voor een gymnasiumafdeling.

Als stichtingsnorm voor een lyceum gold een aantal van 460 leerlingen. In 1989 zaten er op het TMC 515. Dat aantal zou de volgende jaren constant blijven. De aanvraag werd in april 1991 door het ministerie van O en W afgewezen. Een domper voor de bijna fusieschool. Een belangrijke factor voor afwijzing was, dat er dezelfde schooltypen met gelijke denominatie waren binnen een afstand van 16 kilometer.

Hulptroepen ingeschakeld

Vervolgens werd geprobeerd de politiek te mobiliseren en werden er brieven geschreven naar de fracties van de PvdA in de Tweede Kamer (ter attentie van mevrouw Netelenbos) en D'66 en naar de CDA-fractie in de Provinciale Staten van Noord-Brabant. Ook burgemeester Neeb van Oudenbosch werd om steun verzocht. Neeb was lid van Provinciale Staten van Noord-Brabant. Ondanks het feit dat naburige scholengemeenschappen geen bezwaar hadden tegen een gymnasiumafdeling op het TMC, er positieve adviezen waren van het Provinciaal Bestuur en de NKS (Nederlands Katholieke School Raad) weigerde het ministerie medewerking vanwege de 16-kilometergrens.

In 1991 werd een derde aanvraag ingediend en opnieuw afgewezen met dezelfde argumentatie. Een volgend verzoek werd een jaar later bij het ministerie ingediend.

Er moest een vol jaar gewacht worden, voordat de provincie Noord-Brabant een positief advies afgaf bij dit verzoek onder voorwaarde, dat het TMC tot een echte brede scholengemeenschap moest uitgroeien, dus met het vbo. Terwijl de voorbereidingen voor de 'fusie 1996' in volle gang waren, werd desondanks in 1994 voor de vierde keer het verzoek afgewezen. In de argumentatie van het ministerie werd nu het accent gelegd op het feit dat het totale aantal leerlingen van de scholengemeenschap onder de norm van 2.000 zat. Een voorwaarde om het etiket 'brede scholengemeenschap' te verwerven.

Eindelijk!

Niet ontmoedigd werd in 1995 een vijfde aanvraag ingediend. Daarbij werd erop gewezen, dat de schoolbesturen van de betrokken scholen (TMC, KTS, De Nieuwenbosch en de Catharina) de intentie uitgesproken hadden om te komen tot een brede scholengemeenschap via een fusie op 1 augustus 1996. Per die datum zou die nieuwe school ruim boven de norm van 2.000 leerlingen komen. Daarmee was aan de twee belangrijkste voorwaarden voldaan.

In 1997 kwam het bericht van het ministerie dat de aanvraag geplaatst was op het Plan van Scholen 1998-2000. Daarop schreef het schoolbestuur aan de NKS: 'Nu is het politieke klimaat blijkbaar in voor ons gunstige zin veranderd'. Eindelijk kwam op 29 januari 1998 de verlossende brief dat per 1 augustus dat jaar de bekostiging van een lyceum geregeld was.

De eerste tien jaren

Bij de besprekingen die aan de twee fusies voorafgingen, werd gesteld dat de nieuwe scholengemeenschap een meerwaarde zou bezitten. Die meerwaarde werd vervolgens uitgedrukt in allerlei pluspunten. In de beschrijving van de fusieprocessen zijn die uitgebreid aan bod gekomen. Als belangrijkste opgave gold de integratie van de verschillende fusierende scholen.

Hieronder wordt de periode van 1 augustus 1996 tot 1 augustus 2006 nader belicht ofwel de eerste tien jaren van het Markland College. Het is een periode die kort achter ons ligt. De behandelde onderwerpen en thema's worden afgezet tegen de begrippen 'meerwaarde' en 'integratie'. Dat gebeurt niet met een wiskundige rechtlijnigheid. De bijlage 1 (Marklandertjes) is bedoeld als een willekeurige aanvulling op deze tien jaren, met soms een knipoog!

Vanaf begin 1996 werd steeds vaker in de directievergaderingen en uiteraard ook door de docenten aandacht besteed aan de fusiedatum van 1 augustus 1996. Zo werd de terugloop in aanmeldingen voor havo en vwo aangegrepen om goed na te denken over de organisatie van de nieuwe fusieschool en de promotie van havo en vwo.

De 'fusie 1996' zorgde er ook voor dat er bij docenten onrust was over de toekomst van hun baan. Dat werd nog versterkt, doordat het aantal aanmeldingen fors terugliep. Vooral de terugloop in de vestigingsplaats Oudenbosch was verontrustend. Er waren daar vooral minder leerlingen met een havo/vwo-advies aangemeld.

Waardoor werd de terugloop veroorzaakt? In de verschillende groepen 8 van de basisscholen zaten minder leerlingen. Een demografisch gegeven waar de school niets tegen kon doen. Verder was er een stijging in de keuze voor het vbo en daar profiteerden de toekomstige fusiepartners

de KTS en De Nieuwenbosch van. Het ging met name ten koste van de mavo-instroom. En dan was er nog de terugloop van aanmeldingen uit Oud Gastel. Die was al een tijdje bezig.

In november 1997 werd geconstateerd, dat er ondanks de fusie nagenoeg evenveel brugklasleerlingen werden aangemeld als in de voorgaande jaren. Maar met name de aanmeldingen uit Oud Gastel, Dinteloord en Kruisland bleven nog steeds achter bij de verwachtingen.

In april 1998 bleek dat het noodzakelijk was de naamsbekendheid van het Markland College in Zevenbergen te vergroten. Geconstateerd was namelijk dat niet alle leerlingen van basisschool De Neerhof, die vlakbij de Catharina stond, in Zevenbergen naar de brugklas gingen.

Door middel van gerichte pr-acties moest het Markland College als 'product' in de markt gezet worden. Desondanks was de prognose dat het aantal aanmeldingen van nieuwe leerlingen tot en met 2000 niet toe zou nemen. De fusie met Zevenbergen bleek dus (aanvankelijk) niet meer leerlingen op te leveren.

De dalende lijn van aanmeldingen voor de brugklas zette in 1999 door.

Ook nu werd gezocht naar het waarom. Zo werd afgesproken om de toelatingscriteria tegen het licht te houden. Daarnaast zouden er allerlei wervingsactiviteiten ontwikkeld worden. Een daarvan was De Poort²⁷: het werken met kernteams²⁸ in de brugklas waardoor er een geleidelijke overgang van de leerlingen van de basisschool naar de brugklas moest plaatsvinden. Verder was het van belang om de opleidingen havo, vwo en gymnasium beter te profileren naar buiten toe.

Maar alle promotieactiviteiten en goede bedoelingen ten spijt bleek in april 2000 dat er geen stijging zat in

de aanmeldingen van nieuwe leerlingen. Er was veel concurrentie van het AOC (de vroegere Lagere Agrarische School) als categoriale school, dat uiteraard die status als kleine school, dus meer aandacht voor het individu, succesvol uitbuitte.

Imago-onderzoek

De in 1999 net aangetreden nieuwe rector mevrouw A. Schwartzmans vond dat het Markland College zich moest gaan profileren als geheel vernieuwde school. Door de gebrekkige integratie in de eerste jaren na de fusie (1996-1999) bestond er bij de buitenwacht geen juist beeld van de school. In mei-juli 2000 werd een imago-onderzoek uitgevoerd door Edukern met als doel de kwaliteiten van het Markland College beter over het voetlicht te brengen. Daarbij werden onder meer directeuren van basisscholen, ouders en leerlingen geënquêteerd. De school zou moeten overkomen als een 'zorgzame begeleidingsschool die voortreffelijk modern onderwijs biedt', zo werd in het imago-rapport gesteld.

In het onderzoek werd het Markland College gekarakteriseerd als een brede streekschool, gesitueerd in een hoofdzakelijk uitgestrekt landelijk gebied. Leerlingen en hun ouders kozen voor het Markland vanwege de goede bereikbaarheid en de van oudsher goede naam van de gefuseerde scholen.

Het imago van een zorgzame school met modern onderwijs, dat moest het Markland College zijn. Voor deze profilering werden speerpunten geformuleerd in de vorm van oneliners, zoals 'De sprankelende levendige school', en 'Groot in kleinschaligheid'. En er zou een campagne imagoverbetering volgen met als thema: 'Wij, Markland College. Want wij zijn ik en jij!' Het ging om het benadrukken van het wij-gevoel.

Optimisme

In 2000 werd met lichte vreugde geconstateerd dat het aantal aangemelde leerlingen voor de brugklas in vergelijking met het jaar daarvoor gelijk was gebleven. Nog geen half jaar later (2001) al kon geconcludeerd worden dat de imago- en themacampagne vruchten afgeworpen had. Er was eindelijk na zes jaar een kentering in het aantal aanmeldingen. Met opluchting kon in 2002 geconstateerd worden dat er een stijging was met 80 leerlingen.

In februari 2003 werd er weer een nieuwe pr-campagne gevoerd. Nu met als thema: 'de docent als boegbeeld van de school'. In een tweede imago-onderzoek in maart 2003 bleek dat de school werd gewaardeerd door basisscholen en leerlingen. Positief was, dat de pr-activiteiten gezorgd hadden voor een toename van de aanmeldingen van nieuwe leerlingen. Het Markland werd inmiddels gezien als één school.

Met name in de omliggende plaatsen kozen weer meer leerlingen voor het Markland College. En de stijging zette door.

Bestuur en directie

De nieuwe fusie bracht ook een herschikking van de directiefuncties met zich mee. Uiteraard zorgde dat voor enige onrust bij die functionarissen. In het fusierapport was afgesproken dat na de fusie de zittende directieleden volgens een herplaatsingsprocedure hun plaats zouden krijgen binnen de nieuwe directiestructuur. De herplaatsingscommissie bestond uit bestuursleden. De rector was adviseur. Van een sollicitatieprocedure was geen sprake. Het aantal directieleden zou beperkt worden door natuurlijk verloop.

Waar mogelijk wilde het bestuur dat leidinggevendenden ook direct bij de onderwijspraktijk betrokken waren. Dat gold dan voor de afdelingsleiders. Zij dienden de realiteit van de onderwijspraktijk te blijven ervaren en mee te nemen in de beleidsvoorbereiding en -evaluatie. Daarom moest elke afdelingsleider ten minste acht lessen blijven geven.

In 1998 ging de locatiedirecteur van de brugklas J. Schalk met de VUT. In de directievergadering werd zijn afscheid als volgt beschreven: 'Ontroerd en ons ontroerend neemt Jos Schalk afscheid van de directie van het Thomas More. Zijn dankwoordje aan ons allen persoonlijk, zijn adviezen aan het team en ieder individueel zullen ons nog lang bijblijven. We zullen er ook ons voordeel meedoen'.

Schalk werd opgevolgd door mevrouw M. Hoebink. Bij die benoeming werd het bedrijf Interstudie Select uit Nijmegen in de arm genomen. Die firma werd ook bij andere en volgende directiebenoemingen ingeschakeld. Het gold voor het jaar daarna bij de benoeming van een nieuwe rector.

De nieuwe school was pas gestart, of in 1997 bleek dat de positie van schoolleider steeds meer verschoof in de richting van die van werkgever. Daarom werd in januari 1999 een nieuw directiemodel gepresenteerd. Voortaan zou de schooldirectie bestaan uit een kerndirectie en locatiedirecteuren. De kerndirectie bestond uit rector M. Braat en plaatsvervangend rector J. Pijnenburg. Een locatiedirectie bestond uit de locatiedirecteur en de afdelingsleiders, leraren met een bijzondere taak.

Geconstateerd werd verder dat de school aan het toegroeien was naar de uiteindelijke ordening. De locatiedirecteuren gingen zich specialiseren in managementstaken (P&O, financiën en organisatie) en de afdelingsleiders in onderwijskundig leiderschap. Gebouwelijk zou de organisatie toegroeien naar vijf locaties, zoals bij de fusie bepaald was. Het waren De Brugklas in een nieuw gebouw

tussen Thomas More (was gebouw A) en KTS, de twee andere gebouwen, waarbij De Nieuwenbosch zou intrekken bij de KTS, De Vossenbergh en de Catharina in Zevenbergen. De locaties kregen een relatieve zelfstandigheid.

Wisseling van de wacht

Rector M. Braat ging per 1 augustus 1999 met vervroegd pensioen. Zoals gebruikelijk werd een profielschets voor een nieuwe rector opgesteld. Er bleken dertien personen gesolliciteerd te hebben naar deze vacature. Het niveau van de sollicitanten was hoog, zo werd gezegd.

Per 1 augustus 1999 werd mevrouw Annette Schwartzmans benoemd tot rector van het Markland College. Zij was al enkele maanden vóór haar officiële aanstelling op school aanwezig om ingewerkt te worden door haar voorganger. Toen ze werkelijk aan de slag kon gaan, had ze inmiddels heel wat informatie over de school gekregen.

Onder haar leiding is er een andere wind gaan waaien op het Markland College. Vanaf het begin is mevrouw Schwartzmans de aanjager geweest van allerlei ontwikkelingen binnen de nieuwe scholengemeenschap. Het was haar taak om van de vier gefuseerde scholen een eenheid te smeden. Denken en doen op school moesten Marklandbreed zijn, het sleutelwoord voor de integratie van de vier schoolculturen.

Maiden-speech

Onder de titel *Warmlopen voor het Markland* hield de nieuwe rector bij de opening van het schooljaar 1999-2000 en dus op de grens van het millennium voor het verzamelde personeel een maiden-speech. Die kan gezien worden als een aanzet tot een programma van ontwikkelingen dat onder haar leiding uitgevoerd zou moeten worden.

In haar inwerkperiode had mevrouw Schwartzmans ervaren dat er al heel wat gerealiseerd was op de fusieschool. Heel belangrijk vond ze de traditie om leerlingen kansen te geven. Daarbij speelde de begeleiding een belangrijke rol. Verder was ze positief over de vele culturele activiteiten op de verschillende locaties, waaronder enkele unieke zoals het filmfestival. Ze vond wel dat de school dit alles nadrukkelijker uit moest dragen.

En daarmee maakte ze een begin met het opnoemen van zaken die volgens haar voor verbetering vatbaar waren. Zo had ze gemerkt dat er op het gebied van de integratie, zo'n drie jaar na de fusie, nog heel wat te doen was.

Om meer structuur in de schoolorganisatie te krijgen beloofde ze het verzamelde personeel aan het begin van het schooljaar 1999-2000, dat ze een meerjarenbeleidsplan zou gaan schrijven. Daarin moest zeker tot uiting komen, dat er voldoende aandacht diende te zijn voor de ontwikkeling van een leerling naar zelfstandigheid.

Daarnaast was het dringend noodzakelijk te werken aan de verbetering van de werksfeer. Een docent verwoordde het als volgt: "Ik voel me aangehaakt, maar zit niet in het voorste rijtuig."

In de visie van rector Schwartzmans moest benadrukt worden, dat de verschillende locaties één school vormden. Het Markland-gevoel was een uitdrukking van loyaliteit voor het geheel.

Besturingsfilosofie en bestuursperikelen

Bij de fusie in 1996 was bepaald dat er op termijn een andere besturingsfilosofie moest komen. Het motto daarbij was 'besturen op afstand'. Door de Lumpsum-financiering was er meer ruimte voor het voeren van een eigen

(financieel) beleid en was het mogelijk de kwaliteit van het onderwijs in ruime zin te beïnvloeden. Dat gebeurde door het ontwikkelen van een samenhangend beleid op het gebied van onderwijs, personeel en financiën. Daarom moest de schoolorganisatie op alle gebieden verder geprofessionaliseerd worden.

KTS-directeur J. Schrauwen.
(Fotocollectie KTS)

Nog tijdens de inwerkperiode van mevrouw Schwartzmans werd besloten om de Kerndirectie om te zetten naar een Centrale Directie, bestaande uit twee personen. De

plaatsvervangend rector zou op de eerste plaats een soort economisch directeur worden. In januari 2000 werd G. Snoeijs in die functie benoemd.

Een ingrijpende gebeurtenis was de samenvoeging in oktober 1999 van de KTS en De Nieuwenbosch. Dat gebeurde onder locatiedirecteur J. Schrauwen, die eerst adjunct-directeur van de KTS was. A. Joosen, directeur van De Nieuwenbosch, werd plaatsvervangend directeur van deze vmbo-afdeling, die later de naam kreeg van Pagnevaart.

Een voorbeeld van de professionalisering van de schoolorganisatie was, dat met ingang van het schooljaar 2004-2005 de functie van teamleider ingevoerd werd. Die kwam in de plaats van die van afdelingsleider en werd een directiefunctie. Deze functionarissen werden primair verantwoordelijk voor het personeel en veel minder voor de leerlingen zoals bij de afdelingsleiders nog wel het geval geweest was. Daarom werden bepaalde taken met betrekking tot leerlingen overgeheveld naar mentoren.

Een verdere professionalisering van de leiding en veranderende wetgeving resulteerde erin dat de Centrale Directie per 1 januari 2008 voortaan het College van Bestuur was. Het interne toezicht werd geregeld door een Raad van Toezicht in te stellen, vergelijkbaar met het vroegere schoolbestuur. De toegenomen regeldruk stelde hoge eisen aan de kwaliteiten van de vroegere schoolbestuursleden. Het was door vrijwilligers niet meer op te brengen.

Onderwijsbeleid van onderaf

In 1999 zou het studiehuis in De Vossenbergh van start gaan. Dat betekende ook dat de inrichting van dat gebouw aangepast moest worden volgens de uitgangspunten van het studiehuis. Zo werd deze vroegere pedagogische academie uitgebreid met een mediatheek.

Onderwijsbeleid werd steeds vaker gemaakt vanaf de werkvloer. Dat gebeurde op het Markland College door de vorming van onderwijsontwikkelgroepen (vmbo, Tweede Fase, onderbouw en brugklas). Zij bestonden uit docenten die gezamenlijk zoveel mogelijk vakken vertegenwoordigden. Deze groepen kregen opdrachten met daaraan gekoppeld een resultaatverplichting. De onderwijsontwikkelgroepen hadden een adviserende rol naar de directie. Zij hadden een beleidvoorbereidende taak op het gebied van het onderwijs.

Eind 1999 werd vastgesteld dat de onderwijskoers van de school nog niet voor alle medewerkers duidelijk was. Daarom werd afgesproken om datgene, waarover al eerder een besluit was genomen, helder op papier te zetten. Dat gebeurde in een nota getiteld *Met het oog op morgen. De doelstellingen van het Markland College*. De titel is een verwijzing naar een populair radioprogramma. Voor wat betreft de onderwijsvisie van het Markland werd opgemerkt, dat de opleiding 'meer dan een diploma alleen' bood. Aan de persoonsvorming van een leerling konden ook cultuur en sport een bijdrage leveren. In het algemeen bood de school 'op de leerling toegesneden buitenlesactiviteiten'. Verder zorgde het Markland College voor geborgenheid en was er een uitstekende leerlingbegeleiding. Aldus de geformuleerde doelstellingen in *Met het oog op morgen*.

Per 1 augustus 2000 werd het vmbo (voorbereidend middelbaar beroeps onderwijs) ingevoerd ter vervanging van het vbo en de mavo. Er kwam een tweejarige leerweg voor de bovenbouw (klassen 3 en 4) die zou leiden naar het mbo of 4havo. De beroepsgerichte leerwegen werden gevestigd in locatie Pagnevaart. De gemengde en de theoretische leerweg (de vroegere mavo) werden gesitueerd in de locaties Thomas More en Zevenbergen.

In 2001 gaf de onderwijsinspectie aan wat er nog schortte aan het onderwijs op het Markland College. Het kwam erop

neer dat er te traditioneel lesgegeven werd en te weinig rekening werd gehouden met individuele leerlingen. Verder pleitte de inspectie ervoor dat de docenten meer intervisie zouden toepassen en dus vaker gericht lesbezoek bij elkaar zouden afleggen. Dit rapport leidde ertoe dat de scholing van docenten gericht werd op twee thema's: het omgaan met verschillen tussen leerlingen en het bevorderen van de zelfstandigheid.

Een gouden greep was de invoering van een Sprintersklas in 2001. Aanvankelijk was die alleen bestemd voor de brugklassen; later ook voor de tweedeklassers. De Sprintersklas was een duidelijk voorbeeld van projectmatig werken door docenten, die zelf initiatief namen. De modulaire aanbidding van de leerstof hierbij was te zien als een goede voorbereiding van de leerlingen op de werkwijze in de Tweede Fase. Er kwamen thema's aan bod als sterrenkunde, Grieken en Romeinen.

De onderwijsinspectie is tevreden

Het inspectierapport uit oktober 2003 was vol lof over de wijze waarop getracht werd de kwaliteit van het onderwijs op het Markland College te verbeteren. Als voorbeeld werden de leerwerktrajecten op Pagnevaart genoemd, een combinatie van theorie en praktijk. De verstroming²⁹ tussen de locaties werd bevorderd, doordat de locaties steeds beter op elkaar afgestemd waren. Zo konden bijvoorbeeld doublanten van 3havo gemakkelijk terecht in klas 4 van de theoretische leerweg. Ook had de inspectie geconstateerd, dat er meer Marklandbreed gewerkt werd. Daarnaast was er veel aandacht voor de didactiek in verband met de speerpunten 'streven naar zelfstandigheid' en 'omgaan met verschillen'. Ten slotte werd met genoegen door de inspectie opgemerkt, dat de school structureel bezig was met het ontwikkelen van competenties.³⁰

Nieuw was het vak technologie voor de gemengde leerweg. Het ging hier om probleemoplossend onderwijs. Van begeleid leren naar zelfstandig leren binnen het vmbo. In 2005 werd ermee gestart.

Tegelijkertijd werd meer aandacht gevraagd voor de mogelijkheid na klas 4 van de theoretische leerweg (tl) door te stromen naar 4havo, bijvoorbeeld door het aanbieden van verrijkingsstof. Er werd besloten een onderzoek in te stellen naar de doorstroming van 4tl naar 4havo.

Het was vooral het personeel dat moest wennen aan de nieuwe situatie. Dat betrof met name het taakverdelingsbeleid. De oplossing moest komen uit een enquête onder het personeel, gehouden in maart 1997 en gepubliceerd in mei onder de titel: *Afwijzers, gedogers en steuners: evaluatieonderzoek n.a.v. een jaar taakverdelingsbeleid op dependance 'Thomas More' van het Markland College*. Doel was om te bekijken of het taakverdelingsbeleid geleid had tot kwaliteitsverbetering van de werkomstandigheden en om te komen tot een rechtvaardiger taakverdeling.

Naar aanleiding van de resultaten van de enquête werden enkele aanbevelingen gedaan. Als docenten twijfelden aan de rechtvaardigheid van de opgedragen taken zouden ze 'uren kunnen gaan schijven'. Aldus kon duidelijk gemaakt worden hoeveel tijd daadwerkelijk aan de invulling van een bepaalde taak besteed werd.

De onvrede over het gevoerde taakbeleid kwam onder meer tot uiting in oktober 1997 bij de organisatie van de meerdaagse reizen in 1998. Enkele docenten die het jaar daarvoor bij de organisatie betrokken waren, bleken volgens het taakbeleid te veel uren gewerkt te hebben. Daardoor zouden ze voor de werkzaamheden bij het organiseren van de meerdaagse reizen in 1998 niet

gecompenseerd worden. Zij weigerden vervolgens mee te werken aan de meerdaagse reizen. Uiteindelijk werd de kwestie in der minne geschikt.

Integratie gaat niet vanzelf

In de eerste drie fusiejaren (1996-1999) was de integratie tussen de fuserende schoolculturen nog onvoldoende gerealiseerd. Daarom werd in oktober 1999 in een docentenvergadering gesproken over de onvrede onder het personeel. Rector Schwartzmans had er in haar 'maiden speech' ook aan herinnerd. Ieder zou een eigen thuisbasis krijgen, zodat elke locatie een vaste kern met personeelsleden had. Men rekende erop, dat er aldus een grotere betrokkenheid van de teams bij de locatie zou ontstaan. Een praktisch punt was dat er door de kleinere groepen docenten gemakkelijker vergaderd kon worden.

Het streven naar een goede sfeer onder het personeel werd ook een van de voornaamste thema's voor de functioneringsgesprekken. Een belangrijk onderdeel van die sfeer was de mate van integratie tussen de samengevoegde personeelteams. Uit het imago-onderzoek van midden 2000 bleek onder meer dat er toen bij de leerkrachten van het Markland College een groeiend vertrouwen in de toekomst en het integratieproces bestond.

De grootste uitdaging van de fusie betrof het team en de leerlingen van De Nieuwenbosch, die introkken bij de KTS. In mindere mate gold dat voor de ontvangende school, de KTS. Voor het personeel van De Nieuwenbosch was het de tweede keer dat het in korte tijd naar een ander gebouw verhuisde.

Het grote probleem was om twee volledig tegengestelde schoolculturen tot een eenheid te smeden. Locatiedirecteur J. Schrauwen ging per 1 november 2002 met vervroegd

pensioen. Hij werd opgevolgd door Antoine Tromp. Onder diens leiding liep het integratieproces van de voormalige De Nieuwenbosch en KTS voortvarend.

In het kader van het opstellen van het schoolplan 2004-2008 werd nadrukkelijk gewaarschuwd voor werkdrukverhoging. Daarbij werd aandacht gevraagd voor de professionalisering van het personeel. Er werd in het onderwijs namelijk steeds meer maatwerk gevraagd. Een doel van de deskundigheidsbevordering was het verhogen van het werkplezier. Ook de werkdruk zou daarmee verminderd kunnen worden.

Voor de oudere leerkrachten kwam er een speciale regeling voor werkdrukvermindering. In april 2004 werd gestart met een financiële regeling die de naam kreeg van BAPO-100. Zij gold voor personeelsleden vanaf 56 jaar. Zij hoefden vier lesuren minder te geven, terwijl het salaris nagenoeg 100 procent bleef.

Eer werd ook gestart met het werken in teams om het werkplezier van docenten en leerlingen te bevorderen. In de onderbouw waren dat kernteams van docenten. De kernteams benadrukten de kleinschaligheid in een grootschalige school. Voor de docenten van die kernteams had het werken daarin als voordeel, dat bij hen de werkdruk beduidend minder was. De aanwezigheid van de kernteams werd als reden genoemd dat in 2001 de aanmeldingen voor de brugklas hoger waren dan daarvoor.

Ook in de andere locaties werd een begin gemaakt met het werken in teams. Een reden hiervoor was eveneens het streven naar een vermindering van de werkdruk. De teams zouden een probaat middel zijn om de doelstellingen uit het schoolplan te realiseren. Een daarvan was de integratie. In 2004 constateerde de inspectie dat het personeel in grote meerderheid 'zich beschouwde als behorend tot het Markland College'. Was de integratie eindelijk een feit?

Met de komst van mevrouw Schwartzmans als de hoogste leidinggevende werd van de scholing van het personeel een belangrijk thema gemaakt. Zij had geconstateerd dat het Markland College geen traditie kende op het gebied van schoolgebonden bijscholing. Daarom werd in het schoolplan 2000-2004 een scholingsplan opgenomen voor het personeel. De belangrijkste onderwerpen waren: leren om de leerlingen te begeleiden van zelfstandig werken naar zelfstandig leren, leren omgaan met de verschillen tussen leerlingen, het scholen van een aantal docenten tot intervisor om leiding te geven aan intervisiebijeenkomsten en er was scholing op het gebied van ICT. Een belangrijk punt was ook het leren omgaan met werkdruk en voor het middenkader was er managementtraining.

Zevenbergen

Een van de moeilijkste klussen bij de 'fusie 1996' was wel ervoor te zorgen dat de locatie Zevenbergen, de vroegere Catharina, vanaf augustus 1996 een wezenlijk onderdeel ging uitmaken van het Markland College. De dependance bleef dezelfde leiding houden en was gehuisvest in hetzelfde gebouw. Ook een groot deel van het personeel bleef er werkzaam, aangevuld met enkele personeelsleden uit het Oudenbossche. Algemeen was de overtuiging dat de naamsbekendheid van het Markland in Zevenbergen vergroot moest worden.

In juni 1998 kwam het verzoek van de gemeente Moerdijk (sinds 1 januari 1997 behoorde Zevenbergen daartoe) om de Nassauschool te betrekken bij het Markland College. Die praktisch gerichte opleiding was speciaal bestemd voor leerlingen die in het vmbo geen diploma zouden kunnen behalen. 60 tot 70 procent van hen kreeg een baan in het bedrijfsleven; de rest vond werk in een sociale werkplaats. Het doel was om het praktijkonderwijs in stand te houden.

Het vroegere gebouw van de Catharina MAVO te Zevenbergen.
(Fotocollectie Markland College Zevenbergen)

Het kwam tot een scholenfusie per 1 augustus 2000. De Nassau-school werd binnen het Markland College een afdeling praktijkonderwijs. Wegens te geringe belangstelling zou de afdeling per 1 augustus 2007 sluiten. Dat werd gerealiseerd door een aannamestop voor leerlingen.

Vanaf 1 januari 1997 werden de gemeenten verantwoordelijk voor de onderwijshuisvestingen. De gemeente Moerdijk ging voortvarend aan de slag om nieuwbouw voor de nevenvestiging in Zevenbergen te realiseren. De raad stelde een budget beschikbaar van 4,5 tot 5 miljoen gulden. In een intensief traject werd door de school een programma van eisen opgesteld. In oktober 1998 werd begonnen met de nieuwbouw aan de Pastoor van Kessellaan (Gildelaan 82). Daarmee zou de band met het verleden (de Catharina) minder zichtbaar worden. In het schooljaar 1999-2000 werd de school in gebruik genomen als een volwaardige nevenvestiging van het Markland College.

Bij de opening van de nieuwbouw memoreerde locatiedirecteur P. Wagemakers de constructieve samenwerking tussen school en gemeente Moerdijk met de opmerking dat er sprake was van een verbetering van 'het Rijk naar de Rijck'.³¹

Nog in 2000 verliep de aansluiting tussen locatie Zevenbergen en de locaties in Oudenbosch niet soepel. Leerlingen uit Zevenbergen moesten in hun schoolloopbaan drie keer overstappen: vanuit de tweede klas naar klas 3 havo/vwo in het Thomas More-gebouw en daarna naar De Vossenbergh voor de klassen 4havo en 4vwo. Besloten werd dat leerlingen in Zevenbergen pas na de derde klas zouden doorstromen naar De Vossenbergh.

Eind september 2000 werd voorgesteld in Zevenbergen een 'volwaardige opleiding' voor havo en vwo te creëren. In het fusierapport was al de mogelijkheid opengehouden van een uitbreiding van het onderwijsaanbod in Zevenbergen.

Gebouwen

Ten behoeve van opstellen van een integraal huisvestingsplan voor de fusie werd in 1995 een beschrijving gegeven van de gebouwsituatie. Het gebouw van Thomas More stamde uit 1974. Daarbij hoorden twee noodgebouwen uit respectievelijk 1969 en 1979. Als bouwjaar voor de KTS werd vermeld 1952 met uitbreidingen in 1963 en 1976. De huisvesting van De Nieuwenbosch was uit 1964 met uitbreidingen in 1979, 1981 en 1994 in de vorm van noodgebouwen. De Catharina was gebouwd in 1948 met aanpassingen in 1953, 1955 en 1960. Verder was er een noodgebouw uit 1973.

Bij de fusie in 1996 was bepaald dat de gebouwen aangepast dienden te worden aan de nieuwe situatie en dat waar nodig nieuw gebouwd moest worden. Dat laatste gold voor Zevenbergen en voor de Brugklas. De nieuwbouw van de nevenvestiging in Zevenbergen was in 1999 gereed en het nieuwe brugklasgebouw een jaar later. Ook de KTS werd verbouwd om er De Nieuwenbosch in te kunnen onderbrengen en wel in 2000.

Nieuwbouw Markland College Zevenbergen.
(Fotocollectie Markland College Zevenbergen)

Met de nieuwe havo/vwo-poot was Zevenbergen een breed instroompunt geworden.

Daardoor groeide de nevenvestiging in Zevenbergen fors van 400 naar 600 leerlingen. In 2004 ontstond er een capaciteitstekort en de gemeente stemde in met uitbreiding van het gebouw. Er kwam een volledige verdieping op, waarbij op de begane grond lokalen werden gerealiseerd voor de muziekschool.

Locatienamen

Het geven van een naam aan de verschillende locaties werd met de nodige tact en voorzichtigheid gedaan. Aanvankelijk behielden de locaties hun oude namen. Later werden die vervangen door letters. De letter A gold voor het hoofdgebouw van het vroegere Thomas More, gebouw B voor de brugklas die in het oude gebouw van de Hellemons huisde, gebouw C voor de KTS, gebouw D voor De Vossenbergen en E voor De Nieuwenbosch en F voor Zevenbergen.

In een imago-onderzoek uit 2000 werd geadviseerd om alle oude namen van de deelnemende scholen in Oudenbosch te vervangen door nieuwe namen die zo neutraal mogelijk waren. Na lang wikken en wegen werd besloten de naam Thomas More te behouden voor de locatie waar het vroegere TMC aan de Eikenlaan gehuisvest was. In januari 2001 kregen ook de andere locaties hun definitieve naam: de Brugklas, Pagnevaart en De Vossenbergen.

In allerlei opzichten werd getracht het Markland College tot één school te maken en dat naar buiten uit te dragen. Het was het in elkaar schuiven van schoolculturen. Dat kon leiden tot fricties. Met name de schoolleiding moest vaak voorzichtig manoeuvreren in deze zaken. Het was het zoeken naar een Marklandbrede invulling.

Bij het organiseren van activiteiten voor het personeel ging de voorkeur ernaar uit om dat per locatie te doen. Dat betrof bijvoorbeeld de personeelsdag op het einde van het schooljaar. Maar in het kader van 'we zijn één school' was de directie voorstander voor een Marklandbrede personeelsdag. Nieuw aan te nemen personeelsleden kregen te horen dat ze Marklandbreed inzetbaar dienden te zijn.

Belangrijk bij het komen tot integratie is een goede roostering. Voor leerlingen en docenten vormt die de basis van de organisatie. Daarom werd door de schooldirectie in 2000 een gesprek gevoerd met de roostermakers in Oudenbosch om te bezien hoe er in de toekomst het beste geroosterd kon worden.

In de directievergadering van 4 september 2003 werd geconstateerd dat de roosters allemaal verbeterd waren, behalve die van De Vossenbergh. De roosterproblemen daar werden vooral veroorzaakt door de toename van de specifieke roosterwensen.

Veiligheid

Uit alle imago-onderzoeken bleek dat de veiligheid op school een belangrijke voorwaarde voor ouders en leerlingen was om zich aan te melden op het Markland College.

De eerste keer dat er aandacht besteed werd aan de veiligheid voor de leerlingen, was met de instelling van Veilig Honk in samenwerking met de gemeente Halderberge en het Prinsentuin College. Aan mensen die woonden aan de wegen waarlangs leerlingen naar het Markland College fietsten, werd gevraagd een bordje in de tuin te plaatsen met de woorden 'Veilig Honk'. Kinderen die op enigerlei wijze hulp nodig hadden (variërend van een leuke band tot een valpartij of anderszins) konden en kunnen aankloppen bij dat adres en hulp krijgen. Het Markland College was in

Nederland een van de eerste scholen die dit systeem in juni 2001 invoerde.

Ook binnen de school had de aandacht voor veiligheid hoge prioriteit. In 2003 werd door de onderwijsinspectie gesteld, dat het Markland College een veilige school was.

Dat veiligheid een belangrijk item was, blijkt wel uit het feit, dat er door de school in december 2004 een conferentie in De Reiskoffer in Bosschenhoofd werd georganiseerd met als titel *Grenzen aan het handelen van de school*. Daarin werd door de deelnemers de uitspraak onderschreven dat de school alleen onder schooltijd verantwoordelijk is voor de leerlingen. Maar ook niet verder dan het eigen schoolterrein.

De maatregelen om de veiligheid binnen de school en de directe omgeving ervan te waarborgen werden in november 2005 vastgelegd in een veiligheidsprotocol. Daarin werd de samenwerking met andere instanties omschreven.

Gevoel van veiligheid en geborgenheid geven is een belangrijke opdracht voor een school. Het raakt daarmee aan de eigen identiteit en de daarmee samenhangende normen en waarden.

Het schoolbestuur was in maart 2000 van mening dat de katholiciteit van de school duidelijk in de doelstellingen naar voren moest komen en dat daarom de aanduiding 'Stichting voor Katholiek Voortgezet Onderwijs' terecht was. In een notitie uit 2005 over de identiteit schreef mevrouw Schwartzmans dat het Markland College een katholieke scholengemeenschap was met als kernbegrippen respect, rechtvaardigheid en pluriformiteit. Daarom moest er in de school ook veel aandacht zijn voor normen en waarden. Wel vroeg ze zich af hoe die identiteit levend te houden was. Zoals al heel lang gebruikelijk was, werd aan nieuwe personeelsleden expliciet gevraagd de identiteit van de school te onderschrijven.

CULTURELE VORMING,
EEN STERK PUNT

Culturele vorming, een sterk punt

Het was niet ten onrechte dat de toenmalige nieuwe rector mevrouw Schwartzmans in haar maiden-speech aan het begin van het schooljaar 1999-2000 enkele culturele activiteiten van de nieuwe fusieschool als bijzonder karakteriseerde. Activiteiten die duidelijk naar buiten uitgedragen zouden moeten worden. Die lieten zien 'dat het Markland meer wilde zijn dan een leercentrum'. De school deed volgens haar van oudsher expliciet aan (culturele) vorming.

Cultuurcommissie

Vanaf het begin van de jaren tachtig werden er op het voormalige TMC culturele activiteiten ontplooid, stevast in relatie tot het onderwijsprogramma. Zo was er in 1981 een Zestiende-eeuwse Dag. In oktober 1984 werd er een Ierse Week georganiseerd. In 1986 was er een (re)creatieve dag die in 1992 na de 'fusie 1991' herhaald werd. In de vorm van een project werd door het Scapinoballet in 1985 een soort workshop gehouden voor tweede-klassers. In het kader van het literatuuronderwijs verschenen bijvoorbeeld Boudewijn Büch, Jef Geeraerts en Cees Buddingh' op school. Cabaretesk waren de optredens van Vincent Bijlo en Urbanus van Anus.

Vanaf 1991 werd het Open Podium gehouden, waarop ieder die aan de school verbonden was, zich op allerlei creatieve wijzen kon uiten. Vanaf 1997 kwam er het Open Podium Classique, waar de cultuur met een grote C aan bod kon komen. Maar ook de schoolquizen en het meeschrijven op school met het Groot DICTEE der Nederlandse Taal betekenden een bijdrage aan de culturele vorming.

TV-personaliti, auteur, verzamelaar en ontdekkingsreiziger Boudewijn Büch houdt een lezing voor de bovenbouw havo-vwo van het Thomas More College in de aula.
(Fotocollectie Markland College)

Een optreden van een toen nog niet zo bekende Urbanus van Anus op het Thomas More College.
(Fotocollectie Markland College)

De Vlaamse auteur Jef Geeraerts wordt op Thomas More geïnterviewd door twee vwo-leerlingen.
(Fotocollectie Markland College)

Bij het begin van de 'fusie 1991' werd er een speciale cultuurcommissie gevormd. Die bestond in het schooljaar 1991-1992 uit G. Hectors, E. Herman, C. Kunst, A. Uijtdewilligen en J. Buijs. Begin 2000 werd J. Welten lid van de commissie. De samenstelling liet zien dat op het gebied van het culturaanbod gestreefd werd naar een geïntegreerde groep van docenten afkomstig van

het Thomas More College, de Hellemons en de Pius. Zij zorgden ervoor dat evenementen als Open Podium, speciale voorstellingen voor onderbouw en bovenbouw en cabaret werden georganiseerd.

De belangrijkste culturele evenementen met de langste traditie waren evenwel het filmfestival en het schooltoneel.

A. Uijtdewilligen, de grote man achter het succes van het filmfestival van het Thomas More, verleende ook hand-en-spandiensten.
(Fotocollectie Markland College)

Het filmfestival

Op het Markland College is er één buitenschoolse activiteit die uniek is voor de school en die in deze omvang op geen enkele school in Nederland werd aangetroffen. Dat is het filmfestival. Eind december werden er gedurende enkele dagen in diverse ruimten (lokalen en aula) van de school aan de Eikenlaan films vertoond. Het gebeurde op dagen dat de docenten hun rapportvergaderingen hadden. Voor een klein bedrag konden leerlingen meerdere films bekijken. Die

waren ondergebracht in een viertal categorieën: van gemakkelijk of populair naar moeilijk.

Het eerste filmfestival werd in 1979 gehouden op het TMC. Het ontstaan was eenvoudig. Docent wiskunde A. Uijtdewilligen was en is een filmfreak. Hem werd verteld dat er op de KSE een klein filmfestival werd gehouden. Het was voor hem de aanleiding om zo iets ook op het TMC van de grond te krijgen. De toen opgezette organisatie vormde de basis voor de latere filmfestivals. In de aula werden de kaskrakers vertoond en in een

aantal lokalen de 'andere' en 'betere' films. De hal werd ingericht als een bioscoopfoyer voor broodjes en drank. Leerlingen zelf verzorgden de nodige handelingen, zoals het draaien van de films, de kaartjescontrole en het bedienen van de filmbezoekers in de hal, waar 'koek en zopie' verkrijgbaar was. Ook waren die eerste keer producenten van animatiefilms en maatschappijkritische filmers uitgenodigd en aanwezig. Zelfs de toenmalige filmcriticus van de Volkskrant Peter van Bueren gaf acte de présence. Het TMC-filmfestival werd financieel ondersteund door de school.

Daarna groeide en groeide het filmfestival. Door de goede organisatie heeft het voortbestaan nooit ter discussie gestaan. Er verscheen zelfs een draaiboek waarin alle activiteiten en handelingen werden opgenomen die voor, tijdens en na afloop van het filmfestival verricht moesten worden.

Ook mensen van buiten de school werden geregelde bezoekers. Zo werden voor het tweede filmfestival (in 1980) de eindexamenkandidaten van de Hellemons en de Pius uitgenodigd. Ook ouders en vooral oud-leerlingen waren trouwe bezoekers. Wat aantoont dat het filmfestival in een behoefte voorzag. In 1981 werd er ook begonnen met een filmfestival voor de onderbouw. De eindexamenleerlingen van de Catharina werden in 1987 uitgenodigd.

Eenmaal (in 1984) was er geen filmfestival. Maar verder was het een jaarlijks terugkerend gebeuren.

Uiteraard kan de vraag gesteld worden wat het raakvlak van dit festival met het onderwijs is. Dat is niet duidelijk. In krantenartikelen gaven de organisatoren verschillende variaties van doelstellingen aan. Uiteindelijk ging het erom leerlingen te laten kennismaken met de betere film, want dat is kunst. Het ging dus om culturele educatie.

Maar ontegenzegglijk was ook het plezier van film kijken een belangrijke factor. En niet uitgesproken maar wel degelijk van belang was een schoolorganisatorisch argument. In december waren er rapportvergaderingen voor de docenten en daardoor waren de leerlingen vrij. Het filmfestival vulde die tijd voor de leerlingen in met een zinvolle besteding.

Een sterk punt van de organisatie van het filmfestival was de wijze waarop de public relations werden verzorgd. Elk jaar werd in de regionale kranten en lokale krantjes uitgebreid aandacht besteed aan het festival. Dat gebeurde vooral bij het tweede lustrum in 1989. Omroep Brabant besteedde er aandacht aan onder meer door een interview met de grote animator A. Uijtdewilligen. Bij het festival zelf waren extra activiteiten. Er was live filmmuziek, in de hal was een expositie over film in het algemeen.

Vanaf 1991, de eerste fusie, is het festival een onderdeel geworden van het totale cultuuraanbod van de nieuwe scholengemeenschap. Helaas is dit cultureel fenomeen in november 2005 ter ziele gegaan. Toch vertoont de Culturele Commissie regelmatig films voor de leerlingen.

Het schooltoneel³²

Ook het schooltoneel op het Markland College kent een lange traditie. Het begon al in 1966. Bij de viering van het tienjarig bestaan van de HBS Thomas More College werd door leerlingen in De Nobelaer in Etten-Leur het stuk *Tien kleine negertjes* opgevoerd. Vanuit de broedercongregatie Saint Louis werd creativiteit met name voor en door de internen sterk bevorderd. Daarbij nam toneelspelen een belangrijke plaats in samen met de uitvoeringen van musicals. Vaak werden die toneelstukken en musicals door broeders zelf geschreven of bewerkt en hadden ze de leiding bij de uitvoering.

Het toneelgezelschap van het Thomas More College dat in 1986 opvoeringen bracht van middeleeuwse stukken.
(Fotocollectie Markland College)

In 1967 was er op de HBS al een toneelclub. Die speelde in dat jaar *Romulus de Grote* van Friederich Dürrenmatt. Of er daarna nog sprake van een toneelclub was is niet bekend. Pas bij de viering van het 25-jarig bestaan van de school in 1981 werd een lange traditie ingesteld. Dat gebeurde met de opvoering van *Driekoningenavond* van William Shakespeare.

Het schooltoneel was vanaf het begin een project van docenten en leerlingen op basis van gelijkwaardigheid.

De grote inspirator uit de beginjaren van het schooltoneel was docent Engels C. Tahey. Het initiatief lag aanvankelijk vooral bij docenten Engels en Nederlands. Uit hun midden kwamen ook de docenten die meededen aan de opvoeringen.

Vanaf het begin is er alle medewerking van de directie geweest. Voor de eerste toneeluitvoeringen waren de kosten nogal hoog, vooral veroorzaakt door het huren van kostuums en requisieten. Maar dat kon allemaal

probleemloos. Later is de toneelgroep ertoe overgegaan veel zelf te maken. Dat gold op de eerste plaats voor de decors (tekenleraar L. Aarts en docent handvaardigheid J. Schetters). Daarnaast werden ook alle kostuums zelf gemaakt door tekendocente M-L. Dekkers. Leerlingen leerden om te schminken of werden ingeschakeld bij de decorbouw. Het leverde een enorme besparing van de kosten op. Het bepaalde wel mede de kwaliteit van de uitvoeringen. Maar er werd tevens nadrukkelijk de link met het onderwijs gelegd.

Overzicht van opgevoerde toneelstukken

1981 Driekoningenavond
1982 De Chinese Muur
1984 De Gijzelaar
1986 Reinaert de Vos/ Esbattement van de Appelboom/
Drie minnaars
1987 Krelis Louwen
1988 De Zelfmoordenaar
1989 De vrouw in het ochtendkrieken
1994 De wijze kater
1995 De Bruiloft van Figaro
1996 Heer Puntilla en zijn knecht Matti
1997 Romeo en Julia (in een eigentijds jasje)
2000 De Chinese Nachtegaal
2001 Driekoningenavond
2002 Alice in Wonderland
2003 Orpheus en Eurydike
2005 Momo

De traditie van het TMC kreeg een vervolg op het Markland College.

De keuze van de te spelen toneelstukken gebeurde door een kleine groep, waarin met name in het begin C. Tahey als regisseur een grote invloed had. Dat kwam ook tot uiting in de keuze van de in oorsprong Engelstalige stukken. Enkele jaren later werd de invloed van docenten Nederlands, met name H. Mouwen en mevrouw M. Hoebink, groter. De club ging zich wagen aan Nederlandse middeleeuwse en achttiende-eeuwse stukken. Daarmee werd aangegeven dat het schooltoneel verbanden had met het onderwijsprogramma.

Al vanaf de eerste uitvoering in 1981 was de hal van het gebouw TMC de plaats van opvoering. Creatief werd omgegaan met de ruimte tussen en op de trappen. Vanaf 1991 werd het toneel van De Vossenbergh gebruikt, omdat het uiteindelijk meer mogelijkheden had en minder voorbereiding kostte.

Bij de leerlingen bestond steeds een grote belangstelling om toneel te spelen. Bij het samenstellen van de cast werd wel een soort auditie gehouden, maar echt sprake van een selectie zoals je tegenwoordig bij bepaalde commerciële televisiezenders ziet, was er niet. In feite was voor elke leerling die zich aanmeldde wel een 'rol(letje)' weggelegd of werd er eentje gemaakt. Bevatte het toneelstuk een gezin met drie kinderen, dan was dat gemakkelijk uit te breiden naar zes. Ze werden dus in het stuk bijgeschreven.

De eerste jaren mochten leerlingen uit de examenklassen havo en vwo niet meedoen, omdat de schoolleiding vond dat die al hun tijd moesten besteden aan het examen. Later werd daar niet meer zo opgelet, vooral niet bij die leerlingen die in de voorafgaande jaren al meegespeeld hadden en beschikten over uitgesproken toneelcapaciteiten.

De bereidheid van docenten om mee te doen werd na de eerste jaren steeds minder. Tegelijkertijd vond in de groep van meewerkende docenten een opmerkelijke verschuiving

plaats. Waren het aanvankelijk docenten Engels (C. Tahey, P. Haast) en Nederlands (H. Mouwen, W. van Haperen, mevrouw C. Janus en mevrouw M. Hoebink) die de touwtjes in handen hadden, later waren vooral leraren in exacte vakken (W. Blommerde en C. van den Bergh) de drijvende krachten.

Bijzonder was de wijze waarop leerlingen en docenten tijdens het oefenen met elkaar omgingen. Docenten mochten tijdens die sessies bij hun voornaam genoemd worden door de leerlingen, maar onder schooltijd was er weer de normale afstand. Dat heeft nooit problemen gegeven.

De sfeer bij het schooltoneel werd vooral bepaald door het samenwerken voor een goed resultaat. Het was een teamvorming *avant la lettre* met leerlingen en docenten.

Dat culmineerde op de slotavond: het gevoel dat WE het toch maar goed afgebracht hadden.

Vanaf 2000 kwam het accent wat meer te liggen op het toneel voor de onderbouw. Leidend daarin waren mevrouw M. Hoebink, mevrouw M-L. Dekkers en W. Blommerde. Later is het schooltoneel vervangen door het opvoeren van musicals door onderbouwleerlingen. Vanaf 2008 gebeurde dat onder de bezielende leiding van M. van Setten en R. de Pijper.

En daarmee is de traditie weer bij af, toen in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw met name de broeders van Saint Louis zich bezighielden met musicals. Dat was een traditie die ook op de Hellemons lange tijd levend gehouden werd, vooral door broeder Lidwinus.

HET OORDEEL VAN
LEERLINGEN

Het oordeel van leerlingen

Vanaf 1998 hebben eindexamenkandidaten van de bovenbouw havo en vwo, later van andere opleidingen voor elke opleiding een zogenaamd jaarboek samengesteld. Die leerlingen hadden twee fusies meegemaakt. In grote lijnen bevatten die boeken dezelfde vaste onderdelen, waarbij prominent de eindexamenkandidaten zelf geportretteerd worden. Meestal met foto. Daarnaast worden de resultaten van zelf gehouden enquêtes gepubliceerd. Het betreft dan docenten en leerlingen. Uiteraard zijn die resultaten zeer persoonlijk gekleurd en sterk afhankelijk van wat er in dat laatste schooljaar allemaal voorgevallen is.

Toch bieden deze jaarboeken ook wel een kijk op de wijze waarop deze leerlingen hun schooltijd op het

Markland College (aanvankelijk nog het Thomas More) hebben beleefd. De meerdaagse reizen waren de mooiste ervaringen. "Op zo'n meerdaagse reis leer je mensen op een heel andere manier kennen", werd er gezegd.

Uit de enquêtes komt een beeld naar voren dat leerlingen en docenten het in de periode 1998-2006 goed met elkaar konden vinden op De Vossenbergh. In de jaarboeken werden docenten primair positief benaderd. Waar dat niet het geval was, gebeurde dat in ieder geval niet cru en met humor. Zeker werd er geen 'wraak' genomen. Volgens de leerlingen moest een goede docent duidelijke uitleg kunnen geven en aardig zijn. Er diende in en buiten de les een relaxte sfeer te zijn. Populair waren leraren die hun lessen doorspekten met verhalen en uitweidingen.

DE CIRKEL IS ROND

De cirkel is rond

In mei 2007 is mevrouw Schwartzmans met vervroegd pensioen gegaan als voorzitter van de Centrale Directie. G. Snoeijis volgde haar op in deze functie en G. Steenbakkers kwam in de Centrale Directie om de inhoudelijke taken van mevrouw Schwartzmans over te nemen. Korte tijd later vormde dit duo het College van Bestuur van de Stichting Markland College. Een nieuwe sturingsfilosofie en organisatiemodel werden vastgesteld. Mevrouw M. Hoebink en J. Quitaal vertrokken als locatiedirecteur naar een functie buiten de organisatie; een directeur bedrijfsvoering, J. Oomen, kwam de directie versterken. Al snel lag het vraagstuk van het al dan niet verzelfstandigen van de vestiging in Zevenbergen op het bordje van het nieuwe managementteam.

Vanuit de ouders, basisscholen, bedrijfsleven en gemeente is na opening van het nieuwe schoolgebouw van het Markland College Zevenbergen regelmatig het verzoek gekomen, of het niet mogelijk was om het eindexamen havo of vwo in Zevenbergen te halen. Voor veel ouders en leerlingen was het al lange tijd niet aantrekkelijk om de onderbouw voor havo/vwo in Zevenbergen te volgen en daarna de opleiding in Oudenbosch te moeten afsluiten voor de bovenbouw.

Binnen het overleg van ondernemers, gemeente en school werd afgesproken gezamenlijk een onderzoek in te laten

stellen naar de haalbaarheid om de schoolloopbaan havo/vwo ook af te kunnen sluiten in Zevenbergen. Uit dat onderzoek bleek de levensvatbaarheid van een bovenbouw havo/vwo in zowel Oudenbosch als in Zevenbergen.

Op basis van dit onderzoek is een verzoek ingediend bij de minister van O, C en W om de nevenvestiging in Zevenbergen te mogen verzelfstandigen als een scholengemeenschap voor mavo/havo/vwo. De minister heeft dit verzoek ingewilligd en vanaf 1 augustus 2010 is de school in Zevenbergen een zelfstandige scholengemeenschap. De Catharina MAVO die in de jaren negentig van de vorige eeuw getalsmatig in haar voortbestaan werd bedreigd, heeft door de fusie in 1996 met het Thomas More College, de KTS en De Nieuwenbosch uiteindelijk de mogelijkheid gekregen uit te groeien tot een volwaardige scholengemeenschap mavo/havo/vwo, die naar verwachting over enkele jaren ongeveer 1.200 leerlingen zal tellen. De Stichting Markland College telt sinds 1 augustus 2010 dan ook twee scholengemeenschappen: het Markland College Oudenbosch en het Markland College Zevenbergen. Een langdurig proces van fusies is overgegaan in een resultaat van defusering en daarmee is de cirkel voor Zevenbergen rond.

TOT 2021!

Tot 2021!

Deze uitgave bedoelt te laten zien hoe uit zelfstandige scholen met vaak diverse soorten opleiding en niveaus een eenheid is ontstaan in de vorm van het Markland College. Uiteindelijk is die eenheid er niet meer nu Markland Zevenbergen een status aparte heeft gekregen en op weg is naar volledige zelfstandigheid.

Het is een kaleidoscopisch verhaal geworden waarin begrippen als integratie en schoolcultuur een soort rode draad vormen. Het is ook een verhaal dat in alle eerlijkheid

vertelt hoe soms geworsteld werd om een nieuwe eenheid te bereiken.

Een geschiedenis van het Markland College was nog niet te schrijven. Daar was nu ook nog geen aanleiding toe. Pas in 2021 kan die geschiedenis geschreven worden bij de viering van het 25-jarig bestaan van het Markland College, als de herinnering aan de scholen die in die scholengemeenschap zijn opgegaan, verdwenen is. Wie weet hoe de onderwijswereld in Oudenbosch en Zevenbergen er dan uitziet!

NOTEN

NOTEN

1. De schrijfwijze van het Middelbaar Algemeen Vormend Onderwijs gebeurt op twee manieren. Met kapitalen (MAVO) wordt verwezen naar de school, het instituut. Met de kleine letters (mavo) wordt de onderwijssoort aangeduid. De volledige namen van de Oudenbossche MAVO's worden meestal vervangen door de aanduidingen in de praktijk. Iemand zit of werkt 'op de Hellemons' of 'op de Pius'. Zie ook ULO/MULO en ulo/mulo.
2. Zie voor de schrijfwijze van hbs/HBS noot 1.
3. Joos van Vugt, *Broeders in de katholieke beweging. De werkzaamheden van vijf Nederlandse onderwijscongragaties van broeders en fraters, 1840-1970*. Nijmegen 1994, p, 199-200.
4. Van Vugt p. 258.
5. Vaak worden de begrippen 'bijzonder' en 'buitengewoon' onderwijs verwisseld. Bijzonder onderwijs is de tegenhanger van openbaar onderwijs. Buitengewoon onderwijs typeert instellingen die onderwijs geven aan kinderen met een beperking.
6. *Jubileumuitgave b.g.v. het 25-jarig bestaan van het thomas More College te Oudenbosch 1956-1981*, p. 10.
7. Bij gebrek aan overgeleverde documentatie is ervoor gekozen om de periode 1982-1988 te belichten aan de hand van een interview met J. Buijs. Hij was in 1982 benoemd en werd later adjunct-dirercteur.
8. Zie Herdenkingsboekje verschenen in 1991 bij het 65-jarig bestaan van de Pius.
9. De Basisvorming was een onderwijsvernieuwing gebaseerd op de middenschoolgedachte. Alle leerlingen moesten dezelfde lesstof krijgen in de eerste en tweede klas. Alleen het niveau waarop zou verschillen.
10. De Vereniging van Besturenorganisaties van Katholieke Onderwijsinstellingen (VBKO) maakt op verzoek van een schoolbestuur een prognose voor een periode van vijf tot tien jaar over de te verwachten leerlingenaantallen.
11. In hoeverre dit verschil in schoolcultuur te maken had met de oorsprong van deze scholen is niet duidelijk. De Pius was oorspronkelijk een meisjesschool onder het bestuur van Sint Anna. Lange tijd hadden de eerwaarde zusters het daar voor het zeggen op het gebied van het bestuur, personeel en directie. Dergelijke 'nonnenscholen' golden algemeen als streng. De wortels van de Hellemons, oorspronkelijk een jongensschool, lagen bij de broeders van Saint Louis. Die waren wellicht wat soepeler maar ook minder beschermend in hun benadering van de leerlingen.
12. De LAS kon zo onder het ministerie van Landbouw blijven ,wat financieel aantrekkelijker leek en er waren plannen voor verticale fusies (samengaan met het hoger beroepsonderwijs) in de groene sector.
13. Nader onderzoek heeft daarvan geen bewijs gevonden.
14. Bij de Lumpsumfinanciering krijgen de scholen een vergoeding op grond van het aantal ingeschreven leerlingen per 1 oktober van een schooljaar. Zij hebben een grote mate van vrijheid in de besteding van dat geld.
15. Het waren directeuren van scholen uit Bosschenhoofd, Dinteloord (drie), Fijnaart (twee), Hoeven (twee), Klundert (twee), Moerdijk (drie), Noordhoek, Oudenbosch (vijf), Oud Gastel (drie), Stampersgat, Standdaarbuiten, Zegge, Zevenbergen (vijf) en Zevenbergschenhoek.

16. Vijf jaar later werd alsnog een toponiem gekozen voor de toen gevormde nieuwe scholengemeenschap. Ook de naam 'Oudenbosch' werd destijds toegevoegd, nadat de Zevenbergse dependance een zekere zelfstandigheid verworven had.
17. Er is nauwelijks schriftelijke informatie over de oudere geschiedenis van de school overgeleverd. Via interviews met J. Beulens en R. Broeren, die aan Sint Agnes verbonden waren, is getracht dit hiaat op te vullen. Vooral is getracht een typering te geven van deze school.
18. De meeste informatie is ontleend aan een ringband met gegevens over de school, de enige verzamelmap die overgebleven is en die zich bevindt op het Markland College.
19. C. Beumer-van de Noort, 'De Catharina MAVO', in: *Oud Nieuws, tijdschrift van de Oudheidkundige Kring Zevenbergen*, 1990, nummer 31, p. 35-40.
20. Verschil in godsdienst: protestants-christelijk tegenover katholiek.
21. In zekere zin betekende het dat er les gegeven moest worden op twee niveaus. In één klas waren bijvoorbeeld leerlingen met een mavo- en met een havo-advies bij elkaar geplaatst.
22. De zes werkgroepen waren: Onderwijs, Schoolorganisatie, Rechtspositie, Identiteit, Bestuurlijk en Leerlingenbegeleiding.
23. Zie terug bij het formuleren van de opdracht voor de Blauwdruk.
24. W. Descher, voorzitter van de stuurgroep, in de inleiding van dat rapport.
25. Het vmbo is verdeeld in vier leerwegen: van meer theoretisch naar meer praktisch: de theoretische leerweg (de vroegere mavo), de gemengde leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg en de basisberoepsgerichte leerweg.
26. Een campus is de naam voor het terrein van een (middelbare) school met gebouwen en andere accommodaties. Het verschijnsel is afkomstig uit de Verenigde Staten.
27. De Poort is de aanduiding van het brugklasgebouw, waarlangs de leerlingen van groep 8 de school binnenkomen.
28. Een kernteam bestond uit een groep mentoren die samen de verantwoordelijkheid droegen voor een aantal brugklassen.
29. Leerlingen verwisselden van opleiding na gebleken geschiktheid of ongeschiktheid voor een bepaald niveau. Zo gingen doublanten van 2havo naar 3mavo, dat toen 4tl (theoretische leerweg) was.
30. Competentie is een begrip dat in verschillende betekenissen gebruikt wordt. In het onderwijs verstaat men er meestal onder een combinatie van kennis, houding en gedrag. Simpel gezegd: een vorm van vaardigheid.
31. Hiermee wordt de ambtenaar van de gemeente Moerdijk W. de Rijck bedoeld. Hij zorgde voor deze uitgave aanvullende informatie over de dependance Zevenbergen van het Markland College, waarvoor dank. Hij speelde een belangrijke rol in het realiseren van de recente nieuwbouw.
32. Met dank aan C. van den Bergh en W. Blommerde voor de verstrekte informatie. Zij hebben zich allebei zeer ingezet voor de toneeltraditie.

BIJLAGE 1

Bijlage 1

MARKLANDERTJES

Hieronder een willekeurige selectie van allerlei feiten en gebeurtenissen uit het archief van het Markland College met het accent op het groeien naar één school. Het betreft de periode augustus 1996 tot en met juli 2006: de eerste tien jaren van de gefuseerde school. De data komen niet altijd overeen met het tijdstip in werkelijkheid: iets kan eerder gebeurd zijn.

Augustus 1996

De directie van het TMC is aanvankelijk niet zo gelukkig met de naam Markland.

September 1996

Het KPC adviseert om voor de dependance Zevenbergen ander personeel, een ander kader en een ander gebouw te realiseren. Dan pas is er kans op succes als nevenvestiging.

Oktober 1996

Er komt een Marklandbreed systeem om verlof te geven aan leerlingen.

Januari 1997

De proefwerkweken gelden alleen voor de avo-vakken.

Februari 1997

De meerdaagse reizen dreigen onbetaalbaar te worden door het bestaande taakbeleid.

Maart 1997

Nadat het onderwerp al op verschillende agenda's is geplaatst, wordt er nu pas over beslist om in elk gebouw een maandverbandautomaat te plaatsen.

Maart 1997

Het blijkt moeilijk om bij de betreffende locaties tot uniformiteit te komen voor de kennismakingsprogramma's voor de brugklassers.

Mei 1997

Voor de eerste maal verschijnt er een schoolgids voor het hele Markland College.

Oktober 1997

Er worden pogingen ondernomen om de kerstviering weer op te starten.

November 1997

De directie spreekt de docenten van de eindexamenklassen 5havo en 6vwo aan op de slechte resultaten; die zijn nog slechter dan voorgaande jaren.

December 1997

Klacht van docenten: op de uitnodigingen voor de ouderavonden staat nog steeds de naam Thomas More College.

Januari 1998

Er verschijnen twee verschillende advertenties voor de Open Dag. In één ervan wordt de indruk gewekt dat het Markland College alleen een vbo-school is.

Juni 1998

Het taakbeleid is nog steeds niet rond door de grote verschillen op de diverse dependances.

Oktober 1998

Er komt Marklandbreed een procedure voor de introductie en begeleiding van nieuwe docenten.

November 1998

De steunlessen zijn niet Marklandbreed. Ze worden in Zevenbergen wel gegeven, maar op het Thomas More niet.

November 1998

Een flink aantal meerdaagse reizen gaat niet door, omdat het deelnemerspercentage zeer laag is.

Maart 1999

Er wordt een Marklandbrede sportdag voor de brugklassers georganiseerd.

Maart 1999

Een constatering: "De scholengemeenschap groeit nu toe naar de uiteindelijke ordening."

Juni 1999

Het onderwijs aan havo, vwo en gymnasium moet uitdagender.

Juni 1999

Het taakbeleid wordt gesaneerd.

Juni 1999

De dakpanconstructie is een duur systeem.

December 1999

Er is kritiek van de MR op De Poort: het is het vormen van een school in een school.

Januari 2000

Alle leerlingen hebben vanaf de brugklas een cultuurpas.

Februari 2000

De structuur van het Markland College is voor ouders nog steeds niet duidelijk. Ze denken dat sommige locaties andere scholen zijn.

Maart 2000

Het lukt niet om op de andere locaties naar het voorbeeld van De Vossenbergen een leerlingenparlement van de grond te krijgen.

Mei 2000

Verbreiding van de culturele activiteiten over alle locaties levert problemen op.

Oktober 2000

De overstap van leerlingen vanuit Zevenbergen naar De Vossenberge moet beter.

Januari 2001

De locaties krijgen een definitieve naam.

Februari 2001

Idee van de rector: de leerlingen beoordelen hun mentor.

Mei 2001

Het Marklandbreed invoeren van een doorlopend gemiddelde voor de rapporten.

Juni 2001

Voorstel om jonge tweedegraads docenten te stimuleren te gaan studeren voor een eerstegraads bevoegdheid.

September 2001

De gemeente Halderberge heeft octrooi genomen op Veilig Honk.

Oktober 2001

Het Leerlingenstatuut stamt uit 1997 en is toen opgesteld door de MR. Wordt nu aangepast in samenwerking met het LAKS en de MR.

Oktober 2001

Open Dag moet Marklandbreed, dus mogen De Nieuwenbosch en KTS geen aparte Open Dag meer houden.

November 2001

Er komt Marklandbreed een regeling voor de aanwezigheid van docenten bij rapportvergaderingen.

November 2001

Op Pagnevaart gelden nog aparte regels bij verwijdering van leerlingen.

Maart 2002

Er komt geen Marklandbrede proefwerkweek.

Maart 2002

De directie vindt dat onderwijsvernieuwingen niet overhaast ingevoerd moeten worden.

Maart 2003

Marklandbreed worden de resultaten van de eindexamens bekend gemaakt

Mei 2003

De leerlingen uit de Sprintersklas hebben een grote voorsprong op atheneumleerlingen.

Mei 2003

Overleg met OMO over het invoeren van een afdeling consumptief breed.

Juni 2003

“Van twee verschillende schoolculturen is op Pagnevaart niet veel meer te merken.”

Juni 2003

De visie op leren moet een Marklandbreed thema worden.

September 2003

Door de pr-campagne *Ruimte voor je toekomst* wordt het Markland College gezien als één school.

Juni 2004

Op school is er een toename van het gevoel van veiligheid. Er zijn minder gedragsproblemen.

December 2004

Bezinning op de rooms-katholieke signatuur van de school door de Raad van Toezicht en het College van Bestuur. Onder meer in verband met het al dan niet accepteren van

het dragen van uiterlijke kenmerken van religies zoals een hoofddoek.

Februari 2005

Het Markland College heeft geen belangstelling voor een brede school.

April 2005

Geslaagden ontvangen een Marklandvlag.

September 2005

A. Peters wordt waarnemend locatiedirecteur op De Vossenbergh na het dramatisch overlijden van P. Broeken.

September 2005

Staatssecretaris Ross bezoekt Pagnevaart.

September 2005

Een groots opgezette Markland Quiz in verband met het tienjarig bestaan van het Markland College.

November 2005

Er is een zorgteam voor mentale begeleiding opgericht met allerlei deskundigen.

Januari 2006

Er is bij het personeel weinig belangstelling voor de Marklandbrede Nieuwjaarsreceptie. Men voelt zich meer thuis op de eigen locatie.

Februari 2006

Er wordt een toename van het Marklandgevoel geconstateerd. Komt vooral door verbeterde communicatie.

Maart 2006

Er wordt op Pagnevaart gestart met een leertuin: vakoverstijgend werken zoals bij de kernteams.

April 2006

Het Markland College wordt omschreven als een streekschool met een gemoedelijk karakter.

April 2006

LC-docenten zijn de parels voor de klas, de voorbeelddocenten.

Mei 2006

Door de website is het Markland College als één school bekend geworden.

Juni 2006

Maar het feest van het tienjarig bestaan wordt per locatie afzonderlijk gevierd.

